

A KEGYES-TANÍTÓRENDIEK

VEZETÉSE ALATT ÁLLÓ

SZEGEDI VÁROSI FÖGIMNÁZIUM

ÉRTESÍTŐJE

AZ 1907–1908. ISKOLAI ÉVRŐL.

KÖZZÉTESZI :

Szinger Kornél,

igazgató.

S Z E G E D

ENDRÉNYI LAJOS KÖNYVNYOMTATÓ MŰHELYÉBŐL

1908.

A KEGYES-TANÍTÓRENDIEK
VEZETÉSE ALATT ÁLLÓ
SZEGEDI VÁROSI FÖGIMNÁZIUM
ÉRTESÍTŐJE
AZ 1907–1908. ISKOLAI ÉVRŐL.

KÖZZÉTESZI :

Szinger Kornél,
igazgató.

S Z E G E D
ENDRÉNYI LAJOS KÖNYVNYOMTATÓ MŰHELYÉBŐL

1908.

A középiskola aktuális kérdései.¹⁾

A magyar ember természete és ragaszkodása a hagyományokhoz oka annak az előszeretetnek, amellyel társadalmunk a gimnázium iránt viselkedik. Pedig nem boldogulunk, anyagilag meg nem erősödünk addig, amíg mindent el nem követünk arra, hogy ifjúságunkat kereskedelmi, ipari és gazdasági pályára tereljük. Mivel pedig ezen pályákon is kellőleg képzett emberek kellenek, gondoskodnunk kell jó elemi iskolákról, amelyeknek V. és VI. osztályában mindenekelőtt ezen pályákra neveljük és készítjük elő a tanulókat, gondoskodnunk kell kellő számú polgári, alsófokú kereskedelmi, nem különben ipar és földművelési iskolákról, amelyekbe a tanuló gimnáziumi előtanulmány nélkül négy, esetleg hat elemi osztály után vétessék fel.

Ily iskolák mellett a gimnáziumnak már kisebb elem marad.

Addig is, míg az államnak az erre szükséges anyagi eszköze hiányzik, módot kell nyújtani a gimnáziumi igazgatóknak arra, hogy az első osztályra jelentkező tanulókból az alkalmasakat kiválaszthassák, a gimnáziumi tanulmányokra alkalmatlanokat pedig praktikus irányú pályákra terelhessék. A megválogatás egyik alkalmas eszköze a helyesen alkalmazott felvételi vizsgálat. Rövid olvasmány elolvasatása és tartalmának elmondatása, a négy számtani alapművelet egész számokkal praktikus példa keretében, írás diktálás után, oly eszközök, amelyek alkalmazásával elég hű képet kapunk a gyermek értelmi tehetségéről. Hiba volna természetesen ily vizsgálatnál a részletekre kiterjeszkedni, vagy mint régeute tették, a fősúlyt az elemzésre fektetni.

1. Miként
akadályozható
meg a fejlődés a
gimnáziumba.

---

1) Az igazgató előadójavaslatából a tankerületi igazgatói gyűlésen.

Tisztán az elemi iskolai bizonyítványra építeni nem lehet. Vannak szép számmal megbízható iskolák, de akadnak teljesen megbízhatatlan bizonyítványok is.

Meg kell adni továbbá az igazgatónak a jogot arra, hogy az I., sőt még a II. osztályról is visszautasíthassa a felvételnél az ismétlésre jelentkező tanulók közül azokat, akiket a tanári kar az előző évben középiskolai tanulmányokra alkalmatlanoknak talált. Ezért a záróértekezleti ítélet formulázására nagyobb szabadságra van szükség. Jelenleg a tehetségtelen I. osztályú tanuló bizonyítványára is ezt kell rávezetnünk: „osztályismétlésre utasítatik“. Midőn a szülő aztán tanakodik gyermeke sorsa felett, legtöbbször jó tanácsnak veszi a tanári kar ítéletét és tényleg megismételteti tehetségtelen gyermekével az osztályt. Ha a bizonyítványra ezen ítéletet vezethetnők rá: „középiskolai tanulmányokra alkalmatlan“, jóakarató tájékoztatót adnánk a szülőknek. Ezen ítélet még nem azt jelenti, hogy a gyermek tehetségtelen, hanem csak azt, hogy ezen úton nem boldogul, jól megválasztott más irányban még kiváló ember lehet.

Sokat segítene az előkészítő osztály felállítása tisztán nemzeti tárgyakkal és a számtan elemeivel. Ennek felállítása feleslegessé tenné a felvételi vizsgálatot és egyedül ez tenné lehetségessé a latin nyelv megkezdését az I. osztályban, mert ennek hiányában a latin nyelvet, mint lesz alkalmam kimutatni, a II., sőt III. osztály előtt megkezdeni nem szabad. Nagy fontosságú volna ezen előkészítő osztály különösen oly iskolákban, amelyekbe a gyermekeket magyar szóra szokták vinni, mert ezen osztályban kellő időt lehetne a magyar nyelv alapos elsajátítására fordítani.

Így aztán középiskolai tanulmányokra alkalmasabb, jelentékenyen kisebb számú tanulókkal kezdetné a tanév a munkát. Csalódás még így is érhetné a szülőt és tanárt egyaránt, még így is maradhat olyan tanuló, akinek nincs pl. kedve vagy érzéke a *latin* nyelvhez, az ilyen tanuló a IV. osztály után léphet át több olyan iskolába, amelyben előképzettségénél fogva kellő szorgalom kifejtésével a latin nyelv elhagyása után még igen használható tanuló lehet. Az ilyen tanuló néha kis elnézéssel fejezi be az osztályt, ami méltányos, ha az illető *csak a latin* nyelvből gyenge. Néha visszaélnék ugyan az ilyen tanulók a tanári kar méltányos eljárásával s ígéretük dacára beiratkoznak más gimnázium következő osztályába, amit annyival is könnyebben megtehetnek, mert bizonyítványukra a tanári kar záróértekezleti ítéletül ezt volt kénytelen rávezetni: „Felsőbb osztályba fellephet.“ Ilyen esetek azonban gyér számban fordulnak csak elő s mivel a maguk iskolájában sem tudtak boldogulni, az ilyen tanulók az idegenben még tehetetlenebbek lesznek, megbűnhődnek tettükért, elveszítik évüket. Ezt megelőzhetnők, ha az ilyen IV. osztályú bizonyítványra rávezethetnők, hogy ez csak praktikus pályára vagy iskolára képesíti.

Az anyag kellő megrostálása után mennyivel intenzívebb, az egyéniséghez alkalmazottabb munkát lehetne kifejtenünk! Nem maradna használhatatlan tanuló már a IV. osztályra sem, ahonnan ma már úgyszólván csak igen kevés pályára mehet. Az így megmaradt tanulók kellő szorgalommal már mind befejezhetik a nyolc osztályt.

Ezek után az a kérdés merülhet fel, nem lehetne-e a bajon több irányú *középiskola* felállításával segíteni?

Németországban a gimnázium és reáliskola mellé a *reálgimnázium*, a reform-gimnázium és reform-reálgimnázium sorakozik.

Ezen új típusok közül a legjobban bevált a *reálgimnázium*, vagyis gimnázium latinnal, görög nélkül; a fizika, matematika, természettudományok és rajz nagyobb mértékű felkarolásával.

Ha tekintetbe vesszük, hogy nálunk ezen iskola benne foglaltatik részint a gimnáziumban, részint a reálban, kimondhatjuk, hogy nálunk *új típusra nincs szükség*. Már pedig benne foglaltatik a *gimnáziumban*, amennyiben a görög többé nem kötelező, hanem csak fakultatív tárgy, a rajzot a görög-pótlók végig tanulják, a természettudományokat így is elegendő széles mederben, kísérleti alapon adjuk elő, a matematika tanítása pedig éppen üdvös reformok küszöbén áll. Helytelenül törölték el az ábrázoló mértant, kára már is meglátszik a pályaválasztásnál; a teljes járatlanság az ábrázoló mértan elemében elrettenti a tanulókat a műegyetemtől, ahova átmenet nélkül kell lépniök. Újabban 5—6 tanuló közül csak 1—2 marad meg a mérnöki szakon, míg az ábrázoló korában szép számmal mentek műegyetemre, kevesen léptek vissza s több igen kiváló mérnök került ki tanítványaink közül. A reálgimnáziumot pótolja a *főreál is*, ahol a természettudományokat és a matematikát szélesebb mederben tanítják, a *latin tanfolyammal* pedig megadják a lehetőséget az érettségi bizonyítvány kiegészítéséhez is. *Nálunk tehát új iskolatípus egyelőre nem kell*. A németek többi iskolatípusát pedig megközelítjük azzal, hogy még a gimnáziumban is tanítunk a németen kívül legalább *egy modern nyelvet rendkívüli tárgynak*.

Módot kellene azonban nyújtani a tanulóknak, hogy ezen nyelvekben is minél alaposabb kiképezést nyerjenek, hogy ezen nyelvet díjtalanul tanulhassák.

Csak az kívánatos ezek után, hogy a jogosítás *egységes legyen a két középiskolában*. Tehát a realista előtt is álljon nyitva az egyetem minden fakultása azzal a megszorítással, hogy a latinnal ki kell egészítenie érettségi bizonyítványát. Kívánatos, hogy a görög tanulása, vagy *nem tanulása* egyik iskolánál *se képezzen akadályt az egyetem bármely karára való fölvételben*. Ezen megszorítás már is *idejét múlta hazai egyetemeinken*.

A tisztviselői állásokra ezután is egyenlően jogosítson mindkét középiskola, csak az óhajtandó, hogy a *tisztviselői állások nagyobb részére ne követeljenek érettségit*.

2. Elegendő-e és megfelelő-e a mostani középiskola két típusa? Ezzel kapcsolatban a jogosítás kérdése.

Önkéntes lehessen a nyolc osztályt végzett ifjú érettségi nélkül is, államköltségen. Ebben nálunk még mindig túl magasak az igények. Az idei osztrák anketten már azt kérelmezték, hogy hat osztály is jogosítson önkéntességre, s a hadsereg képviselője, aki az anketten jelen volt, nem tartotta a követelményt keresztülvihetetlennek.

8 A túlterhelés kérdése. Van-e, miben áll, hogyan szüntethető meg?

A közönség részéről gyakran hangoztatott panasz. Más államokban is állandóan a túlterhelés megszüntetésére törekszenek, csaknem minden tanügyi reform ezen célból indul meg. Némelyik államban már sokat orvosoltak, Ausztriában a jelen évben jelentékenyen megkönnyítették az érettségi vizsgálatokat, amiben mi két évvel megelőztük szomszédainkat. Megkönnyítettünk már előbb egyes tárgyakat, megszüntettük a görög nyelv kötelező voltát, megszüntettük a szertelen grammatizálást az összes nyelvekben, a mennyiségtan anyagát a minimálisra redukáltuk, teljes erővel arra törekszünk, hogy tanítványaink már az iskolában tanulják meg az anyagot az előadásból.

Kérdés, van-e még mindig túlterhelés, s ha van, miben áll?

Legyen szabad hosszú tapasztalatból előre kimondanom, hogy középiskolai tanulmányokra alkalmas tanulónak túlterhelés, oly mértékben, hogy a tanuló szellemi és testi fejlődésének kárára lenne, ma már nincsen. Ezt láthatjuk tehetségesebb és állandóan figyelő tanulóinknál, akik munkájuk nagyobb részével már készen mennek haza az iskolából s délutánonként elegendő szabad idővel rendelkeznek.

A tanulók nagy számát azonban okvetlenül apasztani kell, hogy még jobban foglalkozhassunk az iskolában a tanulók egyéniségével. A 60 maximális szám abnormis állapot. Németországban pl. 40 a maximális szám.

Ha még van némi túlterhelés a gimnáziumban, az nem az anyagban, hanem a helytelen *beosztásban* és néha a *rossz módszerben*, különösen a szertelen, legtöbbször céltalan preparáció készíttetésben található. Ez a minimálisra szorítva szükséges, túlajtva céltalan és eredménytelen is. Megterhelést eredményez a tárgyaknak és ezek anyagának beosztása is.

Nálunk semmi esetre sem szabad pl. az I. osztályban latin nyelvet kezdeni. Az I. osztályban különösen tankerületünkben jelentékeny percent idegen ajkú tanuló van, akiket magyar szóra hoztak ide. Milyen lehetlenséget követelünk az idegen tanulóktól, midőn azt várjuk, hogy ezek egy nehéz holt nyelvet tanuljanak meg, melyet még hozzá oly nyelven adunk elő nekik, a melyet még nem értenek! De a többi tanuló is csak az I. osztályban tanulja meg végleg anyanyelvének grammatikáját, itt tanul meg figyelni mindenre, itt tanul meg végleg értelmesen tanulni, itt válnak csak vérévé a mennyiségtan alapelemei stb. A latin nyelv tehát az I. osztályban túlterhelés, amelyen sürgősen segíteni kell.

Az sem helyes, hogy a szaktanítás meghonosításával az I. osztályban is megszüntették a régi praktikusnak ismert *osztálytanítást*. Ezt vissza

kell állítani legalább oly mértékben, amilyenben a tanár heti óráinak száma azt megengedi. Ezen osztálytanítást megköveteli az I. osztály előbb említett feladata és ama körülmény, hogy a gyermeknek, akit eddig egy nevelő vezetett, ne kelljen egyszerre 5—6 új egyénhez alkalmazkodnia. Helyesen megítélni is csak az tudja a tanulót, aki több tárgyból foglalkozik vele, mert így minden irányban feltárul előtte a tanuló egyénisége.

Az osztálytanítás kizárja a túlterhelést. Ezen osztálytanítás még a II.-ban is kívánatos.

A többi osztályban nem az anyag mennyiségében, inkább a *módszerben* lehet csak túlterhelés. A tanulók figyelmének *ébrén tartása, az egész osztály foglalkoztatása*, a tárgy érdekessé tétele kizárja a túlterhelést, mert a tanulók preparálva mennek haza az iskolából, dolguk otthon csak ismereteik rendezése, írásbeli dolgozataik elkészítése s a begyakorlott és rendezett anyag helyes előadásában való gyakorlás.

Túlterhelést, amennyiben erről egyáltalában szólhatunk, tehát csak az egyes tárgyak anyagának beosztásában és módszerében kereshetünk.

A túlterhelés megszüntetése, amennyiben még van, helyes módszer és jó tankönyvek segítségével eszközölhető.

Jó a tankönyv, ha nem rendszere az illető tudományágnak, hanem csak a lényegét öleli fel s azt jó csoportosításban röviden, világosan és magyárosan adja elő. Ezzel szemben a rossz tankönyvek felölelik az illető tudományág egész rendszerét, a tanár kénytelen kurtítani, ami által szaggatott lesz az anyag, elveszti áttekinthetőségét; az egyik tanár ezt tartja lényegesnek, a másik ismét mást, s midőn a növendékek a másik kezébe kerülnek, éppen azt nem tudják, amit ez követel. Rossz a tankönyv, ha nem tud leereszkedni a tanuló eszéhez, ha telve van meghatározásokkal, ha okoskodni tanít. Némely tankönyv a legkönnyebb dolgot is agyonmagyarázva, homályos, magyartalan stílusban adja elő.

A módszerben kell tehát mindenképp előtt a könnyítést kezdeni.

A magyar nyelvi tanítás nagyobb súlyt fektessen az I. osztálytól kezdve a tartalmi tanításra, mint a grammatizálásra és az elméletek ismeretetésére. Ezért a tanítás elsősorban nemzeti tárgyú olvasmányok alapján történjék. A nemzeti irodalom termékeinek megismerése közvetlen olvasmány alapján legyen tanításunk főcélja. Ezen munkának már az első osztályban kell kezdődnie, hogy mire a poétika szabályainak vagy a rendszeres irodalomtörténetnek ismertetésére kerül a sor, a jelesebb vagy ritkább műveket már ismernie kell a tanulónak. A nemzeti irodalmat csak olvasmány alapján lehet helyesen tanítani. Az olvasott mű alapján bíráljuk a szerkezetet, a stílust, az írói egyéni sajátosságokat stb. Különös, hogy irodalomtörténeteink 1—2 kivétellel még mindig nem olvasmányi alapon készülnek, jóllehet az új Utasítás ezt megköveteli. Csak olvasmányi alapon, a jeles írók műveinek szem előtt tartásával tehet a tanuló szert jó stílusra.

4. Mely tan-
tárgyak
módszeré-
ben kell
reformot
kezdeni?
különös te-
kintettel a
latin
nyelvre.

Legnagyobb reformra van szükség a latin nyelv tanításában azon gyenge eredmény miatt, amelyet a tanulók néha nyolc évi tanulás után felmutatnak. Ez szomorú kifejezést nyert a múlt évi országos versenyben, amelyet a Tanáregyesület a végzett középiskolai tanulók között rendezett, habár ez a latin tanítás igazi kritériumának nem tekinthető, már csak a versenyzők csekély számánál fogva sem.

Itt két irányban van teendő, egyrészt *visszatérni a régi jónak bizonyult módszerhez*, másrészt *felölelni a modern nyelvek tanításánál praktikusnak bizonyult módszert*.

A régi módszerekből fel kell ölelni mindenek előtt a *szótanítást*. Ifjaink kevés szót tudnak, nem készítenek maguknak etimológikus szógyűjteményt, amelyben egyes névszók közül összegyűjtenék fokozatosan az egész szócsaládot. Nem ismétlik állandóan a szókincset, csak azon szókkal dolgoznak, amelyek napi leckéjükben előfordulnak, nem jegyezik külön azon szókat, amelyek folyton előfordulnak, ezek helyett ritkán előforduló szókkal terhelik memóriájukat.

Át kell venni a régi praktikus tanításból a világos, egyszerű grammatikát és minden okoskodást, nyelvbölcséletet mellőzni még a mondattani tanításnál is. Vissza kell térni a régiekhez abban, hogy a fősúlyt az író tartalmára fektessük, hogy közvetlenül ebből ismerje meg a tanuló a római hit- és államéletet, társadalmi viszonyokat, erkölcsöket, szokásokat, művészetet stb. Az érettségi utasítás is az író megértését tűzi ki főcélul és ki mondja, hogy az író meg nem értését nem pótolja semmi elméleti tudás.

A modern nyelvek tanítási módszeréből át kell venni az olvasmányi alapot, a converzáló eljárást, a tanult szókkal való folytonos dolgozást, a szöveg olyan feldolgozását, hogy a tanuló a végén elmondja a tartalmat latin nyelven is.

Kitűnőnek kell lenni az olvasókönyvnek, amely a gyermek eszejárásához megválasztott, érdekes olvasmányokból indul ki s római tárgyú olvasmányaival új világot tár fel a tanuló előtt, amely új világ azonban csak külsőségeiben és nem lényegében tér el az ő megalkotott világától.

Az olvasmány feldolgozása s ennek alapján a szókincs gyarapítása legyen tehát a lényeg, de nem hanyagolható el a grammatika sem, anélkül nem boldogulunk. Az új latin nyelvkönyv Dent módszerében nagyban megközelíti ezen ideális munkát és végeélt, az átdolgozók vétenek azonban, midőn nem dolgozzák fel áttekinthetően az olvasmányok után a nyelvtani anyagot oly alakban, hogy négy évi tanulás után összefüggőleg is a tanuló szeméi előtt legyen a grammatika. Az új latin nyelvkönyv mellett pedig nélkülözhetetlen a külön grammatika. A tanárnak kell tehát a mulasztást pótolnia, vagy úgy, hogy külön nyelvtant tanítat be a nyelvkönyv mellett, amely természetesen a nyelvkönyvvel semmi összefüggésben nincs, vagy azzal, hogy a tanulókkal vezetett óráról-órára rendszeresen összeállított grammatikácskát, diáriumot. Az így összeállított diáriumról pedig mindenki

tudja, akinek gyakorlata van, hogy a leggondosabb ellenőrzés mellett is mennyi téves dolgot, sokszor mily lényeges hibát foglal magában.

A Dent-féle nyelvkönyv tehát jó, mert érdekessé teszi a latin nyelv tanítását és tanulását, jó, mert sokat vesz át a régi praktikus módszerekből és a modern nyelvek tanítási módszeréből. Nem alkalmas azonban tömegtanításra, mai alakjában kettős munkát ad a tanulónak és elforgácsolja az anyagot azzal, hogy a nyelvkönyv mellett még külön nyelvtant is követel. Nagy előnye, hogy olvasmányával jobban alkalmazkodik a gyermek eszejárásához, mint eddigi könyveink jó része. Kár, hogy némelyik olvasmányában nem használ még rövidebb mondatokat s nincs tekintettel a szók megválasztásánál arra, hogy ne használjon oly szókat, amelyek később sohasem fognak előfordulni. S ez volt a szerkesztők saját bevétele szerint az, ami őket az angol eredeti átdolgozására sarkalta. Módszerüket maguk sem tartják újnak, legkevésbé direktnek, ami holt nyelvnél nem is vezethetne célra.

A nyelvkönyv módszere nem új, ez a régi induktív módszer, amelyet az utasítások is követelnek, amelyet más olvasókönyvnek alapján már rég alkalmaz minden jó módszerű tanár.

Pirchala olvasókönyve rokon az új olvasókönyvvel. A gyermek eszéhez mért olvasmányokkal kezdi a tanítást. Kiindul magából az iskolából és tárgyaiból, majd római tárgyú érdekes olvasmányokat, tanulságos meséket ölel fel, ügyes és könnyű párbeszédet alkot stb. Ha a tanár ezek alapján vezeti be tanítványait a római életbe, ezek alapján állítja össze azokat a szókat, amelyeket a tanulónak folyton tudnia kell, ezen olvasmányok alapján ismereti először a nyelvtényeket és csak azután jegyzi ki a rendszeres nyelvtani anyagot, ugyanazon eredményt fogja elérni. A nyelvtani anyag rendezésénél még meg lesz az a nagy előnye, hogy ugyanazon szerző készítette nyelvtan áll rendelkezésére, akinek nyelvtana az olvasókönyvvel a legszorosabb összefüggésben van.

Dent könyve kétségkívül nyereség, kívánatos azonban, amit magyar átdolgozói is hangsúlyoznak, hogy most már a jelzett alapon minél tökéletesebb új könyveket írjanak tankönyvíróink.

Egyébként addig, amíg az első osztályban kezdjük a latin tanítást, fokozottabb eredményt nem fogunk elérni. Nem fogunk fokozottabb eredményt elérni, ha nem mondunk le a még mindig szertelenül üzött grammatizálásról, melynek minden tanár feláldozza a tartalmat. Az auctor megértése legyen a főcél, az auctor alapján ismerjék meg, mint említettem az egész római életet. Kívánatos a tanulók magánmunkája megkönnyítése céljából, hogy a kiadások jegyzetesek legyenek, ezen jegyzetek azonban a lap alján legyenek s ne külön szótárszerűen, a jegyzetek a reáliákra szorítkozzanak, a nyelvtényekből csak a különlegességeket öleljék fel, mert a latin nyelv tanításában elért gyenge eredmény egyik főokának a túlságosan részletes kész szöszedeteket és kész fordításokat tartom. Ezek kényelmessé

teszik a tanulót, s mivel minden fáradság nélkül jutott hozzá az anyaghoz, napról-napra el is foledí, ellenben az a szó, az a kifejezés, melyet magának kellett megkeresni régiebb tanulmányaiból, vagy valami jó szótárból, az meg fog maradni memóriájában.

A modern nyelvek tanításának az élőnyelv termékein kell kezdődnie s mindvégig azon célt kell szolgálnia, hogy a tanuló végeredményben szóban tudja kezelni a nyelvet. *Beszélgető* módszer az egyedüli célra-vezető, részint általános témákról, részint olvasmány alapján; még az esztétikai és irodalmi anyag tanításának is csak így tanítva van jogosultsága. *Teljes elsajátítása* a nyelvnek *hiú ábránd*, de eredmény: a szókincs és ügyesség a kifejezésben, mellyel elérjük, hogy a tanuló hat évi tanulás után megérti az író, ha pedig később oly körülmények közé jut, hogy a beszédet is gyakorolhatja, 3—4 hó alatt folyékonyan *beszélheti* a nyelvet. Igen ajánlatos a szülőknek, akiknek módjukban áll, gyermekeiket felsőbb tanulmányaik alatt egy évre, vagy legalább félévre külföldi egyetemre küldeni. Ennek sokoldalú hasznáról a magyar mindig meg volt győződve, innen a külföldi iskoláztatás általános szokása a legrégebb időtől kezdve.

A történelem tanítása a lényegre szoruljon, mellőzzön minden részletbe elmélyedést. Memoriaterhelő évszám, név, számadat stb. minimálisra redukálendő.

Az anyag új beosztása nem sikerült. A magyar történelem epikai részére elég I év, a III. osztályban heti 4 óra. A IV. osztályban ókort tanítsunk, de nem oknyomozó alakban. Ha nem tanulnak a IV. osztályban ókort, hogyan kezdjük a latin auctorokat olvastatni? Az V. osztályban a középkort, a VI-ban az újkort és a VII.—VIII. osztályban a magyar történelmet tanítsuk kiterjeszkedve a nemzetgazdaságra és művelődéstörténelemre. A VII. osztályban elengedhetetlen a rendszeres hazai földrajz és az általános földrajz ismétlése a történelmi anyag mellett, mert általános a panasz, hogy a tanulók az érettségi vizsgálaton nagy tájékozatlanságot árulnak el a földrajzban.

A *természettudományok* minél több kísérlettel szemléltetve tanítassanak, lehetőleg az előadó termekben. Az új anyagot mindjárt kísérleti alapon ismerjék meg a tanulók, nemcsak összefoglaló csoportoknál. Kíváncsú magukkal a tanulókkal is végeztetni kísérleteket. A hajlammal bírók valósággal assistensek legyenek a tanár mellett.

Jelentékeny reformálásra szorul a *matematika tanítása*. Az anyag nem bő, hanem a tankönyvek igen rosszak és nehezek. Tanáraink alig használhatják őket, ezért kénytelenek diktálni — ahány, annyiféleképp. Csupa elmélet, filozofia van már az I. osztályban, nehézkes előadás, magyarul stílus. A praktikum lépjen előtérbe, a fejszámolás lényeges, a módszerbe beillesztendő a modern vívmányok. Praktikus tankönyvek irandók. A jelen tanévben tartották tanférjaink szaktanácskozmányukat,

bizonyára jótékonyan fog hatni az anyagnak tervbe vett új beosztása, pl. a rajzolómértannak összekapcsolása a számtannal a III. és IV. osztályban, az új módszer, jobb stílus stb.

Kötelező szabadkézi rajzot végig nem óhajtunk. Akinek hajlama van, a görögpótlóban megtalálja.

Az ábrázoló azonban előadandó, legalább oly alakban s esetleg rendkívüli tárgynak, hogy a technikára készülőknek alkalmuk legyen az alapismereteket megszerezni.

Helytelen a mai osztályvizsgálati rendszer. A jó tanulót megterheli a tárgyak csoportosítása, megnehezíti az áttekintést, zavarba hozza a tanulót, aki legtöbbször nem érvényesítheti ismereteit, ami kedvét szegi.

Az évvégi vizsgálati rendszer az idővel folyton változott. Volt idő, amidőn ünnepélyes aktus volt — minden tárgyból egy nap, más időben meg minden tárgyból külön tartották. Az eredmény hol beszámítás alá esett, hol nem.

Azután jött a szakcsoport, de az eredmény nem számított be.

Végül a mai rendszer, a tárgyak csoportban, a vizsgálatokon minden elégtelen és kétesjegyű tanulónak felelnie kell.

Ennek eredménye — mivel a vizsgálatok nyilvánosak — népes osztályokban a legszomorúbb kép a közönség előtt. A tanárnak valósággal be kell bizonyítani a közönség ítélőszéke előtt, hogy a tehetségtelen és hanyag tanulókat nem tudta *megtanítani* semmire. Mivel pedig népes osztályban 18—20 elégtelen akad — pl. az elsős latinból a 60 tanuló közt, a rendelkezésére álló 2 órai idő tisztán az elégtelenek feleltetésével teiik el, a többi közben javítja talán a feleleteket, kap talán maga is egy-két kérdést, ismereteit érvényesíteni azonban nem nyílik alkalma.

Sőt mivel legtöbbször csak egy-két kérdést kaphat, megesik, hogy épen ezt nem tudja, s a közönség azon meggyőződéssel megy haza, hogy a tanár gyenge eredményt mutat fel tanítványaiival.

Ezzel szemben kívánatos, hogy a *végvizsgálat* a tanítási eredmény bemutatására szolgáljon, ami növeli a tanár és tanuló munkakedvét. A vizsgálati felelet is számítsa a végkalkulusra; vagy mindenki feleljen minden tárgyból (minden tárgy külön nap), vagy ne kelljen minden elégtelent és kétes jegyűt kiszólitani; ez esetben a rokontárgyak egy csoportban végezhetők. Az elégtelenek és kétesek elbírálása, általában az osztályozás már az összefoglaló ismétlésekkor történjék meg. A VIII. osztályban mulhatatlanul szükséges minden egyes tárgyból a külön vizsgálat.

Ha ily alapon állítjuk össze a VIII. osztályú bizonyítványt, akkor azoknál, akik hivatalnoki pályára lépnek, igazán pótolni fogja az érettségét.

Legfélelmetesebb intézményeink egyike az érettségi vizsgálat tanulóira és szülőire nézve.

Évtizedek óta könnyítették, s ma már igazán a minimálisra redukáltatott, mégis rém maradt. Így nem csodálható, ha még a *tanférfiak közt*

5. A jelenlegi évvégi osztályvizsgálati rendszer fenntartható-e?

6. Szükséges-e az érettségi vizsgálat s szoruló módosításra?

is akadnak többen, akik hangoztatják, hogy *eltörrendő*, úgylis német intézmény. Csodálhatjuk-e ezt, midőn azt látjuk, hogy néha a nyolc éven át jól nevelt tanuló az érettségi miatt valósággal ellene szervezkedik a tanári karnak, midőn az írásbelire készül, hogy megcsalja, ellenszenvvel fordul el attól a tanártól, aki lelkiismeretesen gyakorolja a felügyeletet, vagy rossz példát lát, midőn azt tapasztalja, hogy a szellemi lopást, csalást palástolni és elnézni is lehet!

Kétségkívül szomorú jelenség, de menthető volna, ha megvolna az oka. A mai megkönnyített érettségi mellett azonban nem jogosult többé és így nem is menthető. Tudjuk, hogy 1906. előtt öt írásbelit készítettek. Ha ezek közül kettő, vagy ha a magyar vagy latin egymagában elégtelen volt, a tanuló tisztán az írásbeli alapján egy évre bukott.

Az új érettségi szabályzat életbelépése óta (1906) az írásbeliek száma már csak három, egy írásbelire már nem lehet megbukni. Vegyük még hozzá azt, hogy a latin dolgozat anyaga ma már valamely iskolai auctor nem olvasott részének fordítása latinból magyarra, szótár segélyével. Még jobban segíthetnénk, ha még a matematikát is elhagyjuk, mert ma már csak ez a rémük és főizgatójuk; vagy segíthetünk, ha kimondjuk, hogy írásbeli alapján senkit sem vetünk vissza, az írásbeli csak arra szolgál, hogy jegye a szóbeli jegy egybevetésével adja ki a végeredményt.

Az új osztrák érettségi Utasítás azt rendeli, hogy az írásbeli, szóbeli és évvégi jegy egybevetéséből adjuk a végjegyet.

A mai írásbeli rendszer már megnyugtató a tanulókra. Ennek erkölcsi nagy haszna, hogy sokkal nyugodtabban és komolyabban dolgoznak, s így értékesebb is munkájuk.

A szóbeli anyaga már a minimumra van redukálva az öt szóbeli tárgyban. Az osztrákok elhagyták még a fizikát is, amit azonban csak helyteleníteniünk lehet, mert ennek a nagyfontosságú tudománynak nem szabad kimaradnia az érettségi tárgyak sorából. Ausztriában az új érettségi tárgyai már csak: 1. a latin vagy görög nyelv, 2. az anyanyelv, 3. a földrajz és történelem és 4. a mennyiségtan. Az írók műveinek ismerése a főkövetelmény, irodalomtörténet és reália nem lehet külön tárgya az érettséginek. A felelés szabad kollokvium. Nem szabad puhatolni az emlékezetet terhelő részleteket. A kérdezés ezen módja igen megszívlelendő, továbbá az osztrák Utasítás azon intézkedése, hogy a tanuló ne kapjon az egyes tárgyakból külön érdemjegyet az érettségi bizonyítványban. Elég az érettényilváníás és ennek foka: kitűnő, egyhangú, szótöbbséggel. Bukni fél évre is lehet, akkor írásbelit nem ismételt.

Igen fontos s nagyban elveszi az érettségi félelmetességét, ha az érintkezés a vizsgálóbizottság és a tanulók közt közvetlen, mentes minden ünnepélyességtől és komorságtól. Terrorizáló a tanulóra idegen egyének beavatkozása. A közoktatási kormány ellenőre a tankerületi főigazgató, vagy ennek helyettese, ezt a tanulók tudják és megszokták, melléje még

külön miniszteri biztost küldeni igazán felesleges s az ügynek inkább kárára van, mint hasznára. A tanuló az újabb kirendelt ellenőrben bizalmatlanságot lát önmaga iránt és vizsgálóbizottsága iránt, kérdései zavarba hozzák, már pusztán megjelenése izgatottá teszi. Nagy és örvendetes haladást látunk újabban abban, hogy a kiküldött egyének legalább a középiskolai gyakorlat emberei és nem egyetemi tanárok és miniszteri hivatalnokok, mint az előbbi kormányok idejében.

Az elbírálásra az *utolsó év eredménye is befoly az osztrákoknál*, de döntő az érettségiző elbírálásánál az *összbenyomás*, amit mi is mindenkor tekintetbe vettünk.

Anomalia volt a mi Utasításunkban, hogy a *görög-pótló kiegészítőt tehetett a görögből* s így mehetett külföldi egyetemre, a görög pedig nem tehetett érettségizőt, a külföldi egyetem meg nem fogadja el enélkül érettségijét. Ezen anomaliát legújabban megszüntette a vallás- és közoktatásügyi miniszterium, *midőn megengedte*, hogy a görögöt tanuló is tehessen szóbeli érettségizőt e tárgyból, ha szüksége van rá. Kívánatos, hogy csak a leggyengébb bukják egész évre, kisebb hanyagságra csak félévre. Igen szükséges, hogy megszüntessék a *végleges bukást*. Ismételhessen, javíthasson kiki, míg meg nem felel a követelményeknek. Így van ez az egyetemen is, ahol pedig diplomáját szerzi választott pályájához. A másodszori javítók kényszerhelyzetbe hozzák a vizsgálóbizottságot. Ha végleg elbuktatják, *elzárják előtte az utat pályájához*, a megkegyelmezés pedig károsan hat az *utódok munkájára*. Éveken át tapasztaljuk, hogy az utolsó vizsgálaton kevesebbet tudnak, mint előbb. Mint látjuk, az érettségi vizsgálat követelménye ma már könnyen kielégíthető, az elbírálás sem túlszigorú, s így igazán nincs ok, amiért oly rémes intézménynek tartjuk.

Végeredményben pedig szükséges az érettségi vizsgálat, a tudományegyetemre enélkül megbízhatatlan elem fog tolni, s akkor ott fogják életbeléptetni az előzetes vizsgálatot, már pedig megbízhatóbb lesz a tanulók elbírálása azok részéről, akik 8 évig ismerték, mint azok részéről, akik először hallják őket. Ezt maguk a tanulók sem kívánják. Ne kívánják azonban az érettségi bizonyítványt hivatalnoki pályákra, sőt azt hiszem, elengedhető volna a szakiskolákra is. Az önkéntességre pedig a VIII. osztályú bizonyítvány is képesítsen minden megszorítás nélkül.

Szükséges az érettségi vizsgálat arra is, hogy ösztönző legyen a gyermek tanulmányaiban a nyolc éven át. Látszólag jelentéktelen, lélektanilag véve azonban fontos eszköz a *kötelességérzet* nevelésére, amire a középiskolának legnagyobb súlyt kell fektetnie, úgyis elég sokszor hangzik el legtöbbször igazságtalanul a súlyos vád a középiskola ellen, hogy a kikerült tanulók magukra hagyatva nem eléggé kötelességtudók, egy részük már a felső tanulmányoknál elmarad, némelyik jellemileg is tönkremegy, vagy legalább nem ambicionálja a pályához szükséges képesítés megszerzését, mások meg nem eléggé használhatók hivatalukban, mert fogyatékos

7. Elég intenzív-e a jellemképzés munkája a középiskolában?

előismerettel foglalják el állásukat, kevés bennük a munka és ügyszeretet. Megnyugtató, hogy a középiskolára kevés vonatkozik ezen vádból. A középiskola folytonos naphoz, órához kötött munkájával, ennek folytonos számonkérésével igen alkalmas arra, hogy a tanulót hasonló munkára szoktassa az életre. A munka jutalma, a munkátlanság büntetése, a példa hatása a kötelességtudó tanulótársak részéről, lassankint rászoktatják a kevésbé kötelességtudó tanulót is az állandó és kitartó munkásságra. Ha a szülők együtt működnek a tanárokkal, ha a szülői ház és az iskola állandó összhangban nevelte a gyermeket szigorral párosult szeretettel, nem kerülhet ki a középiskolából tanuló, akinek szívében mély gyökeret ne vert volna a kötelességtudás érzete.

A szülők együttműködése az iskolával azonban elengedhetetlen. Ahol egyik rontja a másik tekintélyét, ott a kárvallott mindig a tanuló lesz. Ha ellenben a szülő a tanárt, s viszont a tanár a szülőt tekintélynek, kövendő példának állítja a gyermek szeme elé, a nevelés munkája összhangzó és eredményes lesz.

Évek hosszú sorának tapasztalatából merem mondani, hogy a középiskolát sikerrel elvégzett növendékeknek igen jelentéktelen percentje kerül ki az iskolából kellő kötelességérzet és kellő előkészültség nélkül. Midőn évente útnak eresztjük nyolc évi fáradságos munka után végzett növendékeinket, az a jóleső érzés tölti el lelkünket, amely a híven teljesített kötelesség és azon remény nyomán fakad, hogy talán nem végeztünk meddő munkát.

Hogy sok esetben mégis keserűen csalódunk, hogy néha tehetségesnek és munkaszeretőnek ismert tanítványaink közül is eltévednek egyesek, annak oka legtöbbször rajtunk kívül esik, az *élet kísértéseiben, vagy főiskoláink mai tarthatatlan állapotában* leli magyarázatát. Nagy baj már magában az, hogy a növendékek a középiskola fegyelmeiből átmenet nélkül kerülnek a főiskola teljes szabadságába, amellyel a viszonyoknál és ifjúkori állhatatlanságuknál fogva visszaélnek.

Még nagyobb baj, hogy főiskoláink túlszűfoltak, különösen a jogi szak. Csak a két fő hátrányra akarok rámutatni, ami ebből származik, egyik a mester és tanítvány közti közvetlen érintkezés teljes hiánya, a másik a munkakedv csökkenése, később egyeseknél ennek teljes elveszése. Egyéb káros következményét hosszasan nem fejtegetem, ma már általánosan ismert, s orvoslása, hála mai közoktatásügyi kormányunk jóakarátának, a közel jövőben várható, csak a szükséges anyagi eszközöket bocsássa az állam rendelkezésre.

A baj másik forrása a fővárosi élet romboló hatása, a rossz példa, maga a fővárosi élet, de mindenek előtt az évről-évre összeverődött tétlen ifjúság, amelynek körébe a vidékről felkerülő ifjút bevezetik. Az az ifjú, aki eddig mindig csak azt hallotta és tapasztalta, hogy a munka áldásos és hasznos, most egyszerre azt hallja és látja, hogy dolgozni nem érdemes,

helyesebb a szórakozás és élvezetek keresése, a folytonos elaprózott munkának nincs haszna és a társak részéről nem részesül megbecsülésben. Elég a vizsgálatok előtt bizonyos időt a munkára fordítani, néha úgylis a véletlen esélye a döntő a sikerre nézve.

Ennek a gondolkodásnak és életnek esnek áldozatul azon ifjak, akik nem végzik el felsőbb tanulmányaikat sem, illetőleg nem szerzik meg a pályájukhoz szükséges képzést, de ennek a gondolkodásnak és életnek kifolyása még az a léha életnézet és kényelemszeretet, amely némelyiket még későbbi pályáján is jellemzi, ha mindjárt sikerült is neki a pályájához szükséges képzést megszerezni.

Az egyetemi élet bajainak orvoslása tehát az első teendő, a középiskola mai fegyelmével, ha akadnak is szörványosan bajok, amelyeknek még mindig könnyű segíteni, — még mindig megállja helyét.

Az egyetemi élet bajait kell orvosolni, mindenekelőtt a túlsúfoltság megszüntetésével. Ennek nyomában fog járni az ifjúság felfogásának és életnek megváltozása. A túlsúfoltság megszüntetésének leghathatósabb eszköze a decentralizáció lesz. Ifjúságunk jövője és vidéki nagy városaink érdeke kívánja ezt. Némelyik vidéki városunk maga képes évente ellátni egy kisebb egyetemet érettségi vizsgálatot tett növendékeivel, némelyik évente 100—150 növendéket küld a főiskolára, a legközelebbi vidék iskoláinak ifjúságával kétennyit. Az ilyen egyetem ifjúsága és tanárkara közt képzelhető el csak az a közvetlenség, amely az egyéniséget is neveli, az ilyen iskola falai közt sikeres és komoly munka folyik majd.

Már pedig munkás polgároknak van szüksége elszegényedett országunknak. Munkára kell nevelnünk a jövő nemzedéket gyermekkorától a férfikorig.

A középiskolának és szülői háznak továbbra is oroszlánrész jut a nevelés munkájából, csak az a kívánatos, hogy ezen munka összhangban legyen, mert csak összhangzó nevelés adhat a hazának erős jellemű, kötelességtudó, munkás polgárokat, akikre társadalmunknak oly nagy szüksége van. Igazi anyagi és szellemi fejlődésünk még mindig csak remény, melyet a közel jövőnek kell megvalósítania, hogy annyi csalódás után helyes útra, az anyagi és szellemi munka útjára lépve, nagy Széchenyink elve szerint ennek nyomában megszülessék végre nemzeti önállóságunk és nagyságunk.

Szinger Kornél.

Tanulmányi kirándulások.

A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszterium 1905. évi 2472. eln. sz. a. elrendeli a tanulmányi kirándulásokat.

Intézetünk e nagyfontosságú rendeletnek az idei tanévben is eleget tett; többször tartott az egyes osztályokkal a város környékén természetrajzi és földrajzi kirándulásokat, május hóban pedig nagyobb tanulmányi kirándulást rendezett intézetünk Erdélybe. A kirándulásban 40 tanuló vett részt Czimmermann Pál, Torma Károly és Babos Dezső tanárok felügyelete alatt. Ezen utazást Babos Dezső kísérő tanár leírásában a következőkben ismertetjük:

* * *

Május 21-én Szeged-Rókus öreg állomásáról indultunk el kirándulásunkra, hogy hatalmas körben szelhessük át Erdély bércei, sziklás, erdőkoszorúzza vidékeit. Nagyváradnál hatoltunk hegyei közé és Aradnál jutottunk ismét az Alföld síkjaira, megfutva a Körös és Maros völgyén át Erdély jó nagy részét.

Tizenegy órakor indult a vonatunk, de már jóval előbb összegyűleztünk s vártuk, mikor szállhatunk be kocsinkba, hogy terheinktől megszabadulva, kényelmesebben tölthessük el a pár percet, ami még hátra van.

Csakhamar be is állított vonatunk. Egyik harmadik osztályú kocsiján ott pirosított fehér táblán a Szeged-Rókus Kolozsvár felírás, hogy e kocsit a MÁV. szivességéből az útra sajátunkká tegye.

A szülők, kik aggódó szeretettel kikisérték gyermekeiket, búcsúzkodni kezdtek, óvatosságra és engedelmességre intő tanácsaik az utolsó percig meg nem szüntek, látszott arcukon, hogy a nagy út ezer veszélye tűnhetett fel képzeletükben, melyek mind féltve őrzött kincseiket fenyegetik. Nem is mulasztották el különös gondjaiba ajánlani őket a vezető tanároknak.

A kalauz beszállást vezényelt, válni kellett. Ahány fej az ablakokban elért, annyi tekintett vissza. A szemekben szomorúság látszott, egyikben-másikban könny is csillogot, de azért az arcok mosolyogtak. Öröm és szomorúság fogta el őket egyszerre. A szakadás kellemetlen érzést keltett, de a nagyobb szabadság érzése, meg a sok szép remény, melyet a kiránduláshoz fűztek, a szomorúságot hamar elűzte, és vidáman gyönyörködve néztek vissza valamennyien Szegednek előttünk kibontakozó szép látóképére.

Amint tünedezett e kép, úgy terelődött figyelmünk az újabb tárgyak felé.

Algyőnél átvágtunk a Tiszán, melyen a vasúti hídtól alig pár száz lépésnyire feszül végig a komp kötele. A vasúti töltés mindkét oldalán szomjas búzatáblák várták epedve az üdítő esőt, melytől féltünk is, vártuk is, hogy számunkra is könnyebbülést hoz.

Hódmezővásárhely volt az első nagyobb állomás, de alig álltunk előtte pár percet, tovább kellett haladnunk. Ismét a nagy Alföld kalászos tengere vett körül bennünket s elkísért a híres orosházi kenyér szülőföldjén át Békéscsabára, hol húszpercnyi pihenők volt.

Délután három óra felé értünk Nagyszalontához, melynek fákkal gazdagon körülvett állomása eltakarja ugyan előlünk a városkát, de látni engedti az erdélyi hegyeket, amint kék felhőkhöz hasonlóan húzódnak végig a szemhatár alján. Amint az állomást elhagytuk és a község képe előttünk állt, minden szem a Csonkatorony tetejét kereste. Ennek aljában áll a szép emlék, melyet a magyar ifjuság egyik legkedvesebb költőjének, Arany János nevének szentelt büszke szülőföldje. Ahol a „háromszáz vitézek“ véruik ontásával védtek szabadságukat, most az egész nemzet védi kedves költőjének emlékét. Szerettünk volna belőle látni valamit, de csak a torony teteje nézett felénk, a többi a házak eltakarták. Majd ezt sem láthattuk, mert a vonat gyorsan ragadott magával, hanem helyette közvetlen közlőre tűntek fel a Kárpátoknak egész Nagyváradig kinyúló hegyfokai. Egy-egy villa fehér falai villogtak ki a zöld lombok közül, majd vonatunk szinte félkörbe futva körül a várost, négy órakor elénk tárult Nagyvárad vörös bádoggal és cseréptetejű házaival.

Az állomáson már a premontrei főgimnázium tanári karának három tagja: Ernyei Gilbert, Labancz György és Tóth Albin vártak reánk, akiknek szíves kalauzolása mellett mentünk a város legszebb, széles és fásított utcáján át a Rimanóczy-szállóba, ahol holminkat elhelyeztük s magunk is elhelyezkedtünk. A pihenés rövid ideig tartott. Estig még sok nézni valónk volt. Először is a Premontrei főgimnázium és rendház megtekintése volt a soron. A hatalmas, sokszárnyú épület gazdag berendezésével, szép és hűvös udvarával és kertjével nemcsak tanulságos, hanem kellemes látvány is volt. Megnéztük a tornaterem modern felszereléseit, a szép dísztermet, hol egy beszélő papagály a kopogtatásra adott „szabad“ válaszával nagy derűtsé-

get keltett mindnyájunkban. Volt is alkalma bőven kimutatni tudományát, alig győzte válasszal a sok kopogtatást. Majd a természetrajzi szertár gazdag gyűjteményét néztük meg, hol szebbnél-szebb kitömött madarak és ragadozó emlősök sorakoztak egymás mellett, de ezeknél is emlékezetesebb marad a kétfejű borjú, melynek állandóan legtöbb és legkitartóbb nézője akadt. A színpompás lepkegyűjtemény ragyogó, bársonyos fényű színeivel mindenkit bámulatba ejtett. A rendház gazdasági udvarában az öszvér mulattatta növendékeinket. Közülök a bátrabbak hátára is felkapaszkodtak, amit a színházba az napra épen vendégszereplésre szerződtetett állat nem a legszívesebben tűrt el. A díszkertben ugató holló, szelíd szörme-nyulak és a kipróbált „kuglizó“ feledtették velünk az úti fáradtságot. Kiss Kolozs, premontrei rendi tanár, szíves házigazdánk vezetett végig mindenütt, sőt hozzánk csatlakozva, vezetőnk lett a városban is, melynek egy részét még meg kellett tekintenünk.

A megyeháza felé vettük útunkat s a gyűléstermet néztük meg, melynek falait gyönyörű olajfestmények borítják, köztük a királyi pár, István nádor, Tisza Kálmán arcképei. Legszebb azonban köztük Feszty Árpádnak utánzatokban is elterjedt, színekben ragyogó képe: Solt házassága. Pogány őseink vallási szertartásai, fejedelmi pompája, büszkesége, fényűzése és ereje egyszerre áll előttünk e mozgalmas képen.

Az alkonyodó nap és az egyre erősbödő homály sietésre intett. A Tiszák ős-nemesi háza előtt elhaladva, a Körös-sétaútra indultunk, melynek elején áll Szacsvay Imre országgyűlési képviselőnek szép bronzszobra. Szacsvay fogalmazta 1849-ben a függetlenségi nyilatkozatot, mely a Habsburg-házat Magyarország trónjától megfosztottnak nyilatkoztatta ki, amiért 1849. okt. 24-én Pesten, az Újépület mögött bitófán végezte életét.

A szép szobor megtekintése után a Körös vashídján át a Szent László-terre mentünk, hol Szent László szobrát, a görög katolikus templomot és püspöki palotát, az építés alatt levő nagy „Arany sas“-szállodát és a toronydíszes, hatalmas városházát néztük meg. A szép palotasorok, a modern és új házak, a villanyos világítás fénye, a csilingelő villámvasutak zúgásamorgása igazi nagy város benyomását tették az emberre, amit csak fokozott az utcán fel-alá sétáló küzönség nagy fényűzése.

Elérkezett közben a vacsora ideje. Lábaink is pihenésre vágytak. Hosszú út állt még előttünk, kímélni kellett az erőket, azért korán nyugalomra tértünk, hogy másnap szemlélődésünket tovább folytathassuk.

Reggel 7 órakor újra talpon voltunk, de lett 8 óra is, mikor Ernyei Gilbert tanár úr vezetése alatt a főutcán végighaladva, a pénzügyigazgatóság új palotája, az Irgalmas-rend kórháza, gyógyszerháza és rendháza, a Várad-Olaszi plebánia szinte kőből faragottnak látszó temploma mellett a róm. kath. püspöki palota és székesegyház megtekintésére indulhattunk. A nap fénye vakító fehéren verődött vissza a templom előtti nagy teret borító kavicsról, s bent a renaissance-stilusban épített templom homályos ívei

alatt idő kellett, míg a szem a szép díszítést, a mellékoltárok képeit és a feliratokat kivehette. Egy mellékkápolnából orgonahang szűrődött át; a chorust végző kanonokok conventualis miséje folyt ott. A másik két orgona, egyik a templom főkórusán, másik egy oldalkápolnában, néma volt.

A püspöki palota lezárt zöld redőivel, zavartalan csendjével, kijövet, mintha figyelmeztetett volna, hogy benne beteg ember fekszik. A templom mellett húzódó utca másik során a kanonokok árkádos sétaúttal összekötött házai sorakoznak hátuk mögött e.terülő viruló kertekkel. Nagy park van különben a püspöki palota mögött és mellett is, melyben mi is hűseltünk.

Alig pár lépésnyire van innen a Biharvármegyei és nagyváradi régészeti és történelmi egyesület múzeuma, ahová indultunk s melyben nem kis gyönyörűséget találtunk. A legrégibb kortól kezdve a legújabbig számos érdekesnél-érdekesebb tárgy tölti meg a múzeum hat termét és előcsarnokát. Az őskori állatok, mastodon, mammuth, barlangi medve, őskori ökör csontmaradványai mellett az ősemlék kezdetleges szerszámai, csiszolatlan és csiszolt kőből, bronzból, va-ból készült harci és házi eszközei vitték vissza képzeletünket a rég letűnt időkbe. De vannak itt a római korra, a népvándorlás korára és a középkorra emlékeztető maradványok is. Az Ipolygyűjteményben a művészet sok régi emlékét láttuk. Byzanci fára festett képek, olasz képek ugyancsak fára festve a XIV., XV., XVI. századból, köztük Bernardino Luini műve: Krisztus megkereszteltetése. A német festők közül Kranach Lukács Szent Kristofja válik ki. Gobelinck, hímzés, majolika és fegyvergyűjtemények, ötvösművészeti tárgyak nagy serege osztja meg figyelmünket. A főteremben a legújabb kor művészetének egy pár szép alkotását láthattuk. Itt van Staudinger Ferenc olajfestménye; Szt. János Patmos szigetén, Feszty Árpádé: A barsszentkeresztii kert, Aggházy Gyuláé: Munkácsy ünnepély 1882-ben, Destez Pál francia festőé: Egyiptomi lakodalma.

Lotz Károlynak három hatalmas színes kartonja: Szt. István király, Kapisztrán János prérikálása és Hunyadi János utolsó áldozása a terem legszebb díszje. Nem kevésbbé értékes Munkácsynak egy tollrajza: Krisztus Pilátus előtt. Az előcsarnokban látható még Feszty Árpád egy kartonja: Sipoló Pan a romok között.

A múzeum hús termeiből a Magy. kir. honvéd hadapródiskola felé tartottunk előbb zeg-zugos, de aránylag mégis tiszta mellékutcákon, majd a főúton át. Itt, hogy a városház nagytermét megtekinthessük, útunkat megszakítottuk. Már maga a lépcsőház hatalmas márvány lépcsőzetével, díszes villamos csilláraival kellemes hatást kelt, a gyülesterem pedig szép díszítésével és Bihari Ákos nagy történelmi festményével: Zsigmond király fogadja Ulászló lengyel királyt a nagyváradi székesegyházban — gyönyörködteti a szemlélőt. A félkörben futó kényelmes padosorokban elhelyezkedve néztük hosszasan a hatalmas alkotást, fényes öltözékű, jellemző arcú ma-

gyar és lengyel alakjait, a templom ablakain beszűrődő fény és árnyék játékát és csak nehezen indultunk tovább a kisterem arcképgyűjteményének megtekintése után a hadapródiskola felé.

Amíg az engedélyt a belépésre megkaptuk, a kétemeletes, hatalmas épületnek királyunk szobrával ékesített díszkertjét néztük meg, azután pedig az épület nagy terjedelme miatt elég gyorsan, de mindenre kiterjedő figyelemmel haladtunk végig folyosókon, tantermeken, lakó és hálószobákon, s így az épület egész berendezését megismerhettük.

A tisztaságtól ragyogó folyosók falait, a termek bejáratait, a tantermeket mindenfelé vallásosságra, hazaszeretetre, királyhűsége, bátorságra, önfeláldozásra, a rend és tisztaság szeretetére buzdító feliratok lepik el folyton szembetünö figyelmeztetéseikkel nem kis hatást téve az emberre. A katonai életet minden viszonyok közt feltűntető képek és művészi reprodukciók izléses keretekbe foglalva növelik a katonai hivatás szeretetét és a szépérzékét, ami különben az intézet egész berendezésén meglátszik. A szép és kényelmes, a rendszeret és tisztaságot mindenütt megkövetelő felszerelések tesznek itt mindent előkelővé, aminek hatása meg is látszik katonáinkon. A testi és szellemi nevelés összes eszközeit, a szakképzettséget és általános műveltséget szolgáló összes taneszközöket hálára kötelező szíveséggel ismertették meg velünk vezetőink. A természetrajzi és természettani múzeumot és előadó termet, a rajztermet, tánctermet, torna és vívótermet, céllövő iskolát megnéztük, voltunk a díszteremben, melynek falát a párisi vilákiállításán is résztvett csatakép, Vágó Pál festménye díszíti. Voltunk az ebédlőben és konyhában is, ahol a frissen sült kalácsból a mieink is jóízűen falatoztak vezetőnk szíves megkínálására. Az ebédlőben igen díszes faragott fakeretben elhelyezve függenek a negyedik tanfolyamot végzett növendékek arcképei a vezető tanárokéval együtt, mint emlékei az intézet történetének és eszközei a testületi szellem kifejlődésének. Minden növendék emlékét őrzi még az a tábla is, melyet az intézet növendékei maguk festenek valamely vad képével a versenyívés céltáblájául. Ezen minden lövést a lövő nevével jelölnek meg s az egészet emlékül hagyják az intézetnek. Ez a szokás az ambíciót is növeli, amit azáltal is iparkodnak fokozni, hogy minden évfolyam tantermében az illető növendékek nevét előmenetelük jelzésével kifüggesztik. A mieink ugyancsak ke-resték rajtuk ismerőseik neveit.

Igen szép még az intézet kápolnája és a gyakorlatozásra szánt kerteszerű udvara, ahol ottjártunkkor a nagy meleg miatt a szabadba vonulva tartották az ismétlő elméleti órákat is.

Vezetőinknek köszönetet mondva szíves kalauzolásukért és magyarázataikért, szállásunkra indultunk, hol megebédelve, nemsokára az állomásra kellett mennünk, hogy a szép és gazdag tapasztalatot nyújtó várost elhagyva, kirándulásunk második állomására, Kolozsvárra juthassunk.

A kínzó hőség miatt, amennyire lehetett, kényelembe helyezkedve indultunk a nagy kíváncsisággal várt Királyhágó felé, melynek szépségéről mindannyian sokat hallottak beszélni, de a valóság, úgy látszik, a várakozást felülmúlta, legalább a meg-megújuló felkiáltásokból erre lehetett következtetni.

Egy órákor indultunk Nagyváradról, de két óra is elmúlt, mire a vasút két oldalán messze húzódó dombok lassan emelkedve és közelebb húzódva, Rév körül két szép hegysor között találtuk magunkat. Zichy-barlang megállóhelynél tárult az első szép kép szemeink elé. A vasúti töltés lába előtt folyik el a Sebes-Körös folyton ugrándozó, rohanó hullámaival, mögötte emelkedik egy haragos-zöld levelű erdővel borított magas hegy, szép menedékházzal a túristák számára, közvetlenül mellette kis vízesés csobogva szakad a folyóba, a másik oldalon pedig meredek sziklafal emelkedik a magasba. Ezen látszik nem messze innen a Tündérvár erkélyszobaszerű kiugrójával, apró ablakaival.

A nap heve gyengült, felhők is vonultak az égre, üdítő hegyi levegő áradt be kocsinkba. Mintha a világ is megváltozott volna körülöttünk, ahogy Erdélyországba léptünk. Az első kép, amit mutatott, meghódított, a későbbiek fokozták e hatást.

A Sebes-Körös állandó kísérőnkül szegődött. Ott futott el állandóan szinte lábaink alatt, az usztatásból elmaradt egy-egy fatönköt hengergetve maga előtt s ugorva át rajta, ha az valami kiálló sziklában megakadt, míg a következő hullámok tovább nem lökték. Amint vonatunk kanyargott s hegynek föl, völgynek le tartott, a Körös vize úgy tűnt fel, mintha hatalmas eséssel szakadna lefelé, vagy éppen hegynek futna fölfelé. Egyszer a kilátást elzáró hegynek lábát nyaldosta, máskor hízelve simult a vasúti töltéshez, hogy később egy útjában emelkedő hegyet hirtelen kanyarulattal megkerülve tűnjék el szemeink elől. Máskor mi bújunk el előle az átluggatott hegyek alagútjaiban, de amint a sötétségből napvilágra jutottunk, megint csak magunk előtt láttuk hűsége barátunkat.

Ha e játékot megúntuk, a hegyek fel-felcsillanó hókoronái, melyeket a tavasz gyönyörűségekre még fejükön hagyott, ragyogtak felénk. A vonat gomolygó sötét füstje fehérségüket irigyelve szállt feléjük, de közben elfáradt s talán mert kedvesebb játékot is talált, vagy szégyenletében, hogy nagyobbba fogott, mint amit megtehetett volna, a közeli hegyek lombjai közé húzódott s ott bujkált a levelek között, míg el nem enyészett.

Itt-ott magasan csúcsosodó oláh gulibák, mészégetők, fűrészmalomok, hegytetőn vagy a völgy ölében épült falvak tűnnek elő s gondoskodnak róla, hogy a hosszú úton el ne únjuk magunkat.

Közben egy kis esőt is kaptunk, melynek porszem apróságú cseppjei a vékony felhők közt áttörő nap fényében mintha selyemfátyolba burkolták volna a távolabb eső hegyeket, hogy még szebbek legyenek.

Csucsának hegykatlana, fenyves erdeje, szép nyaralótelepe után a vidék lassankint egyhangúbb lesz, a Kőrös is elpártol tőlünk, s már nehezen várjuk, hogy a kalauz Kolozsvár nevét kiáltsa.

Félhatkor ez is megtörtént. A vasút mellett húzódó dombok, majd a hosszú állomási épület miatt a városból semmit sem láthattunk mindaddig, míg a pályaházból a Ferenc József-útra nem léptünk. A széles, gyengén fásított, alacsony, régi házaktól szegélyezett utca falusias külsejével Nagyvárad villámvasútas, majdnem palotasoros bevezető utcája után nem valami kellemes benyomást tett növendékeinkre. Ezt a hatást csak nehezen tudták legyőzni a belváros szépen rendezett utcái, hatalmas Mátyás király-tere remek gótikus templomával, Mátyás király bronzszobrával, szép, bár régies palotáival. A régiség múltrol beszélő szépségeit nem értették meg úgy, mint az új, mikorunkbeli alkotásokat.

A Pannónia-szállóban vettünk lakást s innen indultunk el Czimmermann János kegyesrendi tanár úr szíves vezetése alatt, amint már az állomásról is ő vezetett bennünket és szállásunkról is ő gondoskodott, — a Mátyás király-térre, melynek először is tiszta gót stílusban épített Szent Mihály-templomát néztük meg. A roppant magasságú, csúcsíves, aprólékos díszítésű, de meglehetősen viharverte alkotás oldalt álló, remek alkotású tornyával megillető hatást tesz az emberre, de belsejének nem egészen kifogástalan fehérségű meszelt falai, sugár oszlopainak, merész íveinek egyszerű szépsége mintha megint csalódást okozott volna. A tiszta stíl művészi egyszerűsége nem beszélt elég hangosan. Annál nagyobb örömmel nézték a főoltárnak ragyogó kivilágítását, mikor száz meg száz villamos körte árasztotta fényét a gótikus oltár tornyozatos díszítései, szoborfülkéi közül.

A Szent Mihály-templom jobb oldalán, a templom stíljével összhangzó alapzatán áll Fadrusz Jánosnak talán legszebb alkotása: a diadalmas Mátyás király, hódoló hadvezéreivel, a legyőzött népek lábai előtt heverő hadi jelvényeivel. Bástyafokon áll büszke nyugodtságú méne, maga előtt keresztbe fektetett karddal ül rajta hatalmasan domborodó, síma páncélos mellett a hódító útjairól megtért, a dicsőség babérjával megkoszorúzott nagy király. Egy nemzet hatalma, nagysága szól hozzánk a régi dicsőségről e remek alkotásból. Szava kedves lehet a magyar füleknek, mert alig lehet látni, hogy legalább pár ember ne állana előtte s nézegetné az erőt, lelkesedést, magyar szellemet sugárzó alakot.

Mi is soká nézegettük e megdicsőítését nemzeti büszkeségünknek s csak úgy indultunk tovább a Kossuth Lajos-utcán át az Emke-térre, melynek hatalmas palotái, parkja, a keleti felében álló új színház mindnyájunk tetszését megnyerte. Közel van ide a megviselt állapotban fenmaradt Bethlen-bástya és torony, régiségtől fekete köveivel. Láttuk a Farkas-utcai ótemplomot, a ref. collegium régi és új épületeit, a piarista rendházat, főgimnáziumot és Kalazantinumot, az egyetemet és a magyar színművészet

legrégibb templomát, az 1803—1821-ben épült nemzeti színház öreg épületét.

A városház boltozatos átjáróján át jutottunk a most már villanyfényes fötérre, mely e modern világításban mintha megifjodott volna, közelebb férközött a mieink szívéhez.

Másnap tovább folytattuk bolyongásunkat. A Szt.-Ferencrendiek renoválás alatt álló kolostorába látogattunk el. A műemlékek országos bizottsága végezteti itt a nagy munkát, hogy a nagy történelmi múltú és művészi becsű, de ízléstelenül elrontott gótikus épületet eredeti alakjába visszaállítsa. Bejártuk oszlopon nyugvó, szép ívekben kiképzett boltozatú sekrestye-termét, a földalatti, városból kivezető rejtékúttal és földalatti búvóhellyel ellátott konyhát, a mostani kisebédlőt és a valamennyinél szebb és értékeesebb ebédlőtermet, mely a figyelmet elsősorban hívta fel e szép kolostorra. Oszlopain a XVI. századból eredő bevésések láthatók. Eleinte talán a legkedvesebb vendégek nevei kerültek ide, később maguk a szerzetesek is belekarcolták nevüket. Egy remek, kőcsipkézettel díszített oldalfülkéjében, mely újabban a szerzeteseknél szokásos ebédalatti felolvasás helye volt, valamikor Izabella királyné elnökkölt az erdélyi országgyűlésen.

A kolostor udvarán látható még a régi bástyafal maradványa egy nagy, de most befalazott kapuval. Egy-egy, a kolostorról készült, emlékül kapott levelezőlappal indultunk a kolostor templomának megtekintése után az Akadémiai-templom felé, melynek roppant nagy, szép fafaragványú szószéke tűnik fel legjobban. Külseje nyomott tornyaival, vasrostélyos ablakaival nem a legmegnyerőbb, belsejét is a kolozsvári arisztokrata családoknak minden oszlopon kifüggesztett címerei teszik érdekessé. Főoltárán a Boldogságos Szűznek egy ezüstkeretbe foglalt kegyképe látható. E templom régebben a jezsuitáké volt; a főgimnáziummal együtt tőlük örökölték a piaristák, akiknek a gondozása alatt áll manapság.

Az Akadémiai-templomhoz símul közvetlenül a központi egyetem nagy épülete. Főhomlokzatának görög oromóján királyunk szobra áll, mint Apolló, a múzsáktól körülvéve. Tőle kapta az intézet is nevét: Ferenc József Tudományegyetem. Megnéztük a szép Aulát (dísztermet), a természetrajzi és régiségtani intézetet, ahol a legértékesebb emlék II. Rákóczi Ferenc vasállványokon ringatható vasbölcsoje, melyet hatalmas babékoszorú ékesít.

Az egyetemről a Mátyás király szülőházában elhelyezett E. K. E. (Erdélyi Kárpát-Egyesület) múzeumába mentünk. Erdély néprajzi múzeuma ez, mely a Mátyás-szobor leleplezése napján nyílt meg s egyesíti magában Erdély fürdőügyi gyűjteményét és sok történelmi emléket is.

A megújított gót stílusú kapun belépve balkéz felé esik a jegyváltó iroda, s ebből nyílik e ház legérdekesebb terme, Mátyás király születési helye. A szoborpályázatra beküldött és jutalmat nyert szobortervek: Tóth András, Bezerédy Gyula, Köllő Miklós, Róna József, ifj. Vastagh György és Sovánka István szebbnél-szebb alkotásai díszítik e termet és az a sok

koszorú és szalag, melyet a leleplezett szobor talapzatára küldtek az ország minden részéből egyesületek és testületek. Mátyás király dicsőségének a mai kor szívét is lelkesítő hatásáról tesz e terem hangos bizonyítást.

Innen lehet eljutni a fürdőügyi gyűjtemény két termébe, ahol Erdély élvezeti és gyógyító hatású ásványvizei vannak palackokban összegyűjtve.

A néprajzi gyűjtemény hét termet foglal el s öt csoportra oszlik: 1. Szőttesek, varrottasok, fonottasok csoportja, az erdélyi székely, oláh és német nők, a csángó és különösen a kalotaszegi nép művészi izlésű remek színekben pompázó kézimunkáinak gyűjteménye. 2. A fonás szövés szerszámai a legapróbbaktól a legnagyobbakig, amint azokat maga a nép elkészíti, soha sem feledve le róluk egyszerűbb vagy gazdagabb, sajtáságon szép, eredeti díszítéseit. 3. A népies fazekasság termékei, nagyobb részben paraszt-majolikák: tányérok, tálak, kulacsok, mind magyaros izlésű díszekkel és a székely paraszt gerencsér teljesen felszerelt korongja.

Közbe esik a kalotaszegi lakószoba, a székely ember első háza, magasan vetett ágyával, a sarokban álló asztallal, mely mögött a fal mellé állított karospadok — a szoba sarkában derékszögben összefutva — szolgálnak ülőhelyül. Nem maradhat el a tálas-fogas sem, mely szobadísz is, meg jó, ha mindig kéznél van. Láthatjuk mindjárt a családi élet képét is. A szürbe öltözött gazda menni készül, a pártás leányzó, az asszony húga, mintha tartóztatná; a menyecskének a kemencésnél van dolga, fél szeme a bölesőben alvó kis gyermekén van, aki úgy látszik, már járni tanul, mert ott van a keringlő, a szoba padlójától a mennyezetig nyúló rúdhoz odaerősített bot, végén egy övvel, melyet a kis gyermek derekára kötnek. Így el nem eshetik, hanem a rúd körül keringhet. Ott van még a járósék, három keréken forgó korlát, mely közé a kicsinyt állítják, s így tipeghet anélkül, hogy az eleséstől kellene félteni.

Élethű még a kalotaszegi konyha a lisztet szitáló gazdasszonnyal, a díszes kemencével s a konyha gazdag felszerelésével, százféle kisebb-nagyobb konyhaeszközével.

4. Az ősfoglalkozási, halászati, vadászati és pásztoréleti gyűjtemény, 5. a földművelés és baromtenyésztés szerszámai. Sok érdekes dolog, de ki tudná őket számontartani.

Mindezek együttvéve Erdély népeletével ismertettek meg bennünket s legalább némileg kárpótoltak azért, hogy Kalotaszeg vidékét, noha fővárosa, Bánffyhunyadi mellett jöttünk el, meg nem nézhettük.

Az E. K. E. múzeumból a Ferenc József Tudományegyetem klinikái felé tartottunk s annak mechanikai felszereléseiből néztük meg hatalmas dinamógépét, mely a szükséges villamoserőt szolgáltatja az egész intézetnek. Bementünk a mosókonyhába, hol a villanyos géppel hajtott, forró lúgban ide oda forgó lyukacsos hengerben tisztítják a ruhát, kézzel öblítik, de megint géppel szárítják. Függőlegesen felállított lyukacsos hengerbe

teszik, mely szédületes gyorsasággal forog. A gyors forgás a vizet kiszórja a ruhából, mely bizonyos idő múlva szárazan kerül ki a gépből.

Benéztünk a gőzzel fűtött főzőkonyhába is, ahol már halomba rakva hevert a sok sült csirke és főtt marhahús, meg rettentő edényekben készült a rendes étrendű betegek eledele, kisebbekben, amit az orvosok csak egyesek számára rendeltek. Az irgalmas nénikék vezetése alatt, akik a kórházban az ápolónői tisztet is betöltik, egész sereg szakácsnő és szakács sürgött-forgott a rettentő hőséget árasztó tűzhelyek körül.

Menekültünk is gyorsan a szabadba. Majd a terrasz-szerűen emelkedő dombon a sétálgató, üdülő betegek közt az ideggyógyászati intézetbe kapaszkodtunk fel, hol a felügyelő orvos úr szives vezetésével, minthogy már csak kevés időnk volt, végimentünk a pavillonok között s csak kívülről néztük meg a súlyosabb betegek megfigyelő és ápoló osztályát. A könnyebb kedélybetegek osztályába azonban bementünk. Már a pavillon előtt ült pár beteg férfi, akik nagy érdeklődéssel kérdezősködtek róla, hogy honnan jöttünk, merre megyünk, hányan vagyunk, s egyetlen szavuk sem árulta el betegségüket, mely náluk ugyanis csak a kedély hirtelen nagymértékű változásában nyilvánul, mely változásnak vagy egyáltalában nincs, vagy csak nagyon csekély oka van. Ezt ők maguk is tudják, legalább egy nő, ki belépésünket eleinte nagy idegenkedéssel nézte, de később a többiek szivességén és szavain felbátorodott, maga beszélte el, hogy édes anyja hosszas betegsége, a sok aggodalommal átvirrasztott éjszaka, majd anyja halála annyira megviselte idegzetét, hogy kedélye megbomlott, s most minden átmenet nélkül néha oly jó kedve van, hogy dalolnia és táncolnia kell, de — amint hozzátette — nem úgy mint a bolondnak, máskor meg a jó kedv végtelen szomorúsággá változik, mely életét fekete ruhájánál is sötétebbé teszi előtte. Most kissé ingerült, de mint beszédéből is kivehető, majdnem teljesen normális állapotban volt. Két esztendei gyógykezelés után már egyszer hazabocsátották, de álmatlansága előbbi baját ismét visszahozta, s most türelemmel várja újabb szabadulását.

Egy másik feltűnően vidám nő nagy örömmel csatlakozott hozzánk s most a kisebbekben gyönyörködött, akik kis fiára emlékeztették, majd ideoda futkosva hangosan magyarázott, a vezető orvost biztatta, hogy vigyen bennünket erre, vagy arra, s mikor a szobához értünk, melyben a nyugtalanzkodó kedélybetegeket helyezik el egy-két napra, míg lecsillapodnak, tréfálkozó nevetéssel beszélte el, hogy mikor rossz volt, őt is többször bezárták oda.

A domboldalon emelkedő kertszerű udvar egyik árnyékos helyén körhintánál láttunk egy csoport férfit és nőt hangos kacagás közt körben futkosni. Ezeknek zavaros tekintetében még erősen beteg lélek tükröződött. Közeledésünkre a zaj elcsillapodott, és kíváncsian, egyesek szégyenkezve néztek reánk. Másutt a kertben dolgozgató, kapáló, ültető, öntözgető embereket láttunk; a nők egy-egy széken ülve kötögettek, horgoltak. Nem kell

félni, hogy magukban, vagy másokban kárt tesznek, de az ápolók azért mindig közöttük járnak.

Megnéztünk még egy termet, hol a villamos fürdők vannak, s különböző, vízszintes és meneteles, karfával ellátott lépésgyakorló eszközök segítségével tanulnak járni, akik betegségük alatt, vagy miatt járni elfeledtek.

A szomorú helyből csak nagyon keveset, a kevésbé sötét részt láttuk, mégis elfogódott szívünk, s nagy részvéttel tekintettünk e szerencsétlen üldözöttjeire, vagy megtévelyedettjeire a veszedelmekkel teli életnek. Hátha azt láttuk volna, ami a barátságos külsejű villák falai mögé volt rejtve, az igazi élő halottak reménytelen sírjait, ahol a gondolat, az érzés, az akarat eltépte szabályozó törvényeit s csodálatos rögeszmékben, kiszámíthatlan kedélyhangulatokban, romboló ösztönökben megnyilatkozva pusztítja óráról-óra e szerencsétleneket.

A kapuig kísért ki bennünket a vígkedélyű asszony s nevető, vidám búcsúszavával enyhítette a szomorú benyomást, melyet a hely reánk tett, mert íme, itt is van jókedv, ha beteges is, itt is van remény, ha sokszor nem valósul is. Csak éltetik, csak vigasztalják azért ezeket az igazán rájuk szoruló embereket.

A dombtetőn épült elme gyógyító intézetből lejövet, az Arany János-terén találtuk magunkat, melynek közepén a Kolozsvári testvérek által készített prágai Szt. György-szobor tökéletes utánezata áll. A kisméretű szobor kicsiny és vékony vitézével a hatalmas téren, melyen az egyetemi könyvtár impozáns, új épülete is készül, elvesz s kevés emberre lehet jó hatással.

Innen még a klinikák mögött elterülő és a vegytani, meg állattani intézetet magában foglaló Botanikus-kertbe sétáltunk el. Gazdag, minden fajú növényzetének alapos megtekintésére nem volt időnk, csak a feltűnőbb csoportosítások előtt állottunk meg egy kis időre, azután szállásunkra siettünk, hol az ebéd már készen várt reánk.

Ebéd után Kolozsvár gyönyörű sétaterére indultunk, melyet százados fákból álló két szép fasora tesz nemcsak hűvössé, hanem a város egyik legszebb ékességévé. A vállalkozóbb szelleműek a Szamos vizéből táplált tavon egy rövid félórát csónakáztak a büszke fehér hattyúk és bukdácsoló vizityúk között, a többiek a partról nézték őket és a hatalmas fák alatt üdögélve a hattyúkat etették, vagy a csónakázókat bírálgatták, az ügyetleneket csúfolták, az ügyesebbeket versenyzésre buzdították.

Az idő gyorsan lelelt, s kedvetlenül hagyták el a csónakot, hogy a Fellegvárba indulhassunk. Meglehetősen magas domb ez, melynek lábához a Szamos vashídja vezet. Oldalát egyfelől egymás háttára csodálatos rendtelenségben épült apró kunyhók fődik. Utcáról itt szó sem lehet. A földbe vájt, vagy fából készített lépcsőkön kapaszkodhatik fel az ember egyik ház udvarán át a másikba. Rozoga épületek ezek. Ha egy nagyobb lenne közöttük, mindig attól kellene félni, hogy legurul és a többit mind lesepri maga

előtt, de oly aprók, hogy ilyen bajtól nem kell félni. Hanem ha tűz találna kiütni köztük, az alsók mind felégetnék a felsőbbeket, s nemcsak a házak, de az utcák is elégnének.

A domb másik részén — emettől egy deszkakerítéssel elválasztva — szerpentin-út vezet a várba. A Szamos hidja s ez a sétaút is Erzsébet királyné nevét viseli, középső részén az ő mellszobra is ékesíti. A várat egy kisebb kaszárnya, néhány deszka-barakk, a puszkaporos torony és a tiszti céllövő képviseli a sáncárkokkal.

Amiért a nagy melegben is érdemes volt ide jönni, az a gyönyörű kilátás, mely az egész várost e dombról elénk állítja.

Messziről látszik már a Szamos csillogó, kanyargó vizével, amint keresztül siklik a városon, míg a másik részen el nem tűnik. Az egész látókört a Kárpátok emelkedő-eső hegyláncai határolják, velünk szemben közelebből, két oldalról távolabbról. A Szamos partján épül fel a város. A Házsongárd dombjára csak egy pár szép villa és a halottak csendes birodalma került.

A völgyet a hosszan elnyúló város foglalja el. Középen a belváros kiemelkedő nagy templomával, a körülötte sorakozó palotákkal, melyeknek feje fölött átnéz az Egyetem harmadfél emeletével. A Házsongárd aljában a klinikák, tetején az elmeógyógyító-intézet zöldfedeles épülete látszik, s velük párhuzamosan halad az Unió-utca után a Monostori-út Kolozsvár külvárosába, hol a Gazdasági Akadémia és külső épületei látszanak. A másik oldalán ellátunk a Színház, a Tanítók Háza, a Ref. Theologia, E. M. K. E. palota, a nagy ref. templom, Dohánygyár s nyílegyenes Magyar-utca felé a Szt. Péteri plébánia sugártornyú templomáig, mely ezen az oldalon bezárja a várost. A Szamoson túl pedig a Hidelve terül el az ál-lomásra vivő Ferenc József úttal és sok apró külvárosi házzal.

Kevés városnak lehet ilyen szép fekvése, hogy egy pontról tekintve az egész szemeink előtt legyen. A budapesti Halász-bástya kilátásával lehetne összehasonlítani — az arányokról meg nem feledkezve, de Budának legnagyobb része ott hátunk mögött marad.

Soká tudtunk betelni a szép látvánnyal és indultunk a Sétatér utcán át az Unió-utcára, ahol a régi Redout nagy termét néztük meg, melyben 1848-ban az Erdélyt Magyarországgal egyesítő országgyűlést tartották. Innen a temetőbe mentünk, hol Ecsedi Kovács Gyula, a híres tragikus színész nyugszik, aki Katona József Bánk bánját átértve és nagy tehetségével alakítva hódító útjára elindította. Itt pihen Jósika Miklós báró, első igazi regényírónk, akinek holttestét születésének századik évfordulóján hozták haza a honi földre a drezdai temetőből.

A temetőn végighaladva a Majális-utca meglehetősen meredeken lejtő villasora között tértünk szállásunkra, hogy egy kissé megpihenjünk s a színházba készüljünk, melynek fényes berendezését, remek díszítéseit és egy előadását is végignéztük. Útunkban megtekintettük az Unitárius főgim-

náziumot, a Ref. Theológiát és templomot — s ezzel Kolozsvárral végeztünk is.

Másnap, május 24-én reggel Torda felé indultunk. Utunk dombos vidéken visz; messziről látszanak csak magasabb hegyek, melyek minden oldalról körülvesznek bennünket. Aranyosgyéresen átszálltunk s egy szárnyvonallal tizenegy órakor Tordára, Aranyos-Torda megye székhelyére értünk. Gyéresen túl már látszanak a tordai hegyek a nagy hasadékkal, amelynek megtekintése volt kirándulásunk célja.

A vastag fehér porréteggel borított országúton, melyet a szél meg az arra haladó kocsik minduntalan porfelhőbe takartak, jutottunk el az Aranyos folyóig s rajta a híres egyívű fahídon mentünk át. Szép és érdekes alkotás lehetett ez a maga idejében, majd száz évvel ezelőtt, mikor épült. Ma inkább erőlködését látjuk hatalmas oszlopzataival, gerendáival, faszindelyes tetőzetével, deszkázott oldalával; messziről nem is hídnak, hanem a folyón át épített háznak tűnik fel. Építéskor a tordaiak büszkesége volt, mely előtt a folyó is csodálkozva mormol, amint a rajta levő emléktábla mondja — irigység nélkül sorolva fel minden embert, kinek a híd építéséhez valami köze volt.

Az Aranyos folyó partján mindjárt a hídon túl kezdődik a város szép sétatere, hol a vasárnapi közönség fel-alá járkált rokonszenves érdeklődéssel tekintve reánk. A megyeháza és a főispáni lakás előtt a főutcán végighaladva értünk a Korona-szállóba, hol lakásunk volt.

Mindjárt ebéd után bérkocsikra ülve a Tordai hasadékhoz mentünk. A hasadékkal szemben, jó magas dombon álltak meg a kocsik. Innen már csak gyalog mehettünk tovább. Meredek domboldalon ereszkedtünk le a völgybe, hol a hasadékot keresztül szelő Hesdát patak folyik. Ezen kellett átgázolnunk kiálló köveken lépkedve, hogy a hasadékon átvezető útra érjünk. A gyakorlatlan lábak egymásután csúsztak bele a vízbe, ami a nagy meleg miatt még csak kellemetlen sem volt. A közelben levő, de alig feltűnő hidra csak később találtunk rá.

A patakon áthaladva sziklatörmelékes, meglehetősen keskeny út vezetett be a hasadékba, melynek meredek, egyenesen az égfelé nyúló 200 m.-es sziklafalai bizonyos megdöbbenő hatást tesznek az emberre; pedig száz meg száz parti fecske fészkel repedéseikben s repdes a nyílás felett, lábaink alatt is a kis Hesdát csörgedez, s enyhíti a kopár sziklák ridegségét. A nap is majdnem fejünk felett járt s jó mélyen bevilágított a sziklafalakra, még sem volt e hely egy cseppet sem barátságos. Az ember szinte várta, mikor csukódnak össze a szinte egymásba illő sziklák, hogy ölükbe zárják az ott időzőket.

Az út néha a patak egyik oldaláról a másikra visz át, amint itt vagy ott kínálkozik kényelmesebb út. A sziklából több helyen is tiszta forrásvíz fakad s csepeg vagy folyik le a köveken üdülésére a szomjazóknak. Maga a repedés csak kissé hajlik jobbra-balra, de a kilátást azért hamar

elzárja, s csak sziklát, kötörmelékot, apró füveket, a patak partján néhány bokrot s fejük felett a kék égbolttól egy hosszú sávot láthatunk.

A hasadék tulsó végén egymással szemben, meglehetősen magasan két barlang nyílása látszik. A szűk bejáraton hideg levegő áramlik ki. Vigyaznunk kellett, hogy meg ne hüljünk, s csak óvatosan, rövid ideig nézhetjük a különben is nem nagy, de meglehetősen magas és nedves mészkőbarlangot. A másik ehhez teljesen hasonló; felírásokkal, névjegyekkel bőven el van árasztva mindegyik.

A meredek és csuszamlós úton lejutva kis pihenőt tartottunk, azután visszafelé indultunk. Most volt jobban időnk, hogy a szép legendát, mellyel a nép e hasadék keletkezését magyarázta, emlékezetünkbe visszaidézzük, mert első látásra inkább csak természeti szépségeinek hatását élveztük. A Szent László pénzéről szóló legenda többeket ilyen pénzek keresésére indított, és sikerült is egypár, de nagyon kevés, igazán szép nummulitot találniok.

Az utat a domb lábáig könnyen és elég gyorsan megtettük, de a nyílás torkánál álló várszerű menedékházat senkinek sem volt kedve megnézni, mert elég távol és jó magasan is áll, mireánk pedig a másik irányban fekvő hegyi út várt. Ezen felkapaszkodni volt a legnehezebb az egész kirándulásban, mert ez már semmi újat nem ígért.

A kocsikban kipihentük magunkat s alig értünk haza, a sósfürdők felé tartottunk, hogy azt is megnézzük, s mivel jó idő volt, meg is próbáljuk. A telep még nagyon kezdetleges. Egy szép nagy szálloda, pár villa és a melegfürdő az összes épületek. A hidegfürdő több apróbb gödör, fölélük fából épült vetkező házakkal a külön fürdők számára. A külső részt sűrűn ellepi a zöld békanyál, ami már magában, fürdés nélkül is eléggé lehüti az embert. Többen meg is ijedtek tőle s fürdeni sem akartak, amíg a nagyobb és tiszta tavat meg nem látták, mely a közösen fürdők helye. Itt aztán vígan ment a lubickolás, mert a víz elég meleg, a kedv még melegebb volt, s majdnem ránk szállt az este is, amire végeztünk.

A sok fáradság után jólesett a vacsora és szűk helyen is az éjjeli pihenés.

Másnap elég korán keltünk, hogy indulásunk előtt megnézhessük még a sóbányát is, melyet már a rómaiak kezdtek művelni, most azonban csak a kirándulóknak mutogatják, noha töméntelen mennyiségben volna még a néha majdnem egészen tiszta só.

Mielőtt a bányába mentünk, át kellett öltözködnünk, azaz hogy csak egy fehér köpenyt vettünk magunkra és széles karimájú szalmakalapot a fejünkre, ami elég különössé tette csapatunkat.

Jó hosszú ideig egyenesen haladtunk be a bányába sóba vágott úton lobogó faggyúgyertyák világítása mellett, mint valami kísértet csoport, csak a deszka ne kopogott volna oly erősen, amivel a nedves utat tették járhatóvá. Közben egy mély akna nyílása mellett haladtunk el, mely a bele-

kiáltott szót körülbelül tizennyolcszor adja vissza, lassan elhaló hangon. Szinte ijesztő e vak mélység, melynek sötétségébe belefulladt pislogó gyertyáink fénye, amint egyre gyengülve, végre sóhajtva beszél hozzánk.

Az újabb bánya egy hatalmas boltozatos terem, melybe meredek, erősen összealkotott lépcsőkön jutunk. Évről-évre jelezve van, meddig hatoltak le a bányába. E számokból az új bánya életkorát is megtudhatjuk.

A roppant üreget tiszta sófal veszi körül. Alján nagy darabokban és kis törmelékekben hever a lefejtett só. A gyertyafényben csillogva tűnnek fel a kristályos darabok, melyek közül egy-egy darabkát emlékebe el is hoztunk. A levegő nedves, sós párával van tele, mely a lépcsők fájára is lerakodik és fehér, de kemény, pornak látszó sóval borítja be. A falakon is sok ilyen sóvirágot láttunk.

Visszafelé jövet, a hosszú egyenes út végén ott viágított a kerek nyíláson betörő fény, melynek egy-egy sugara az elég síma falon messze besiklott a sötétbe is. Gyertyáink közül már több elaludt, jó volt, hogy napvilágra jutottunk, ami ilyen rövid, alig egy órai nélkülözés után is újnak, sokkal kedvesebbnek tetszik.

Időnk eltelt, s így sem a cellulozegyárat, sem a gipszgyárat, sem a sörgyárat nem nézhettük meg, hanem az állomásra indultunk a kicsiny, de kedves városból, Jósika Miklós báró szülőföldjéről.

Tordáról ismét Gyéresre jutottunk s Tövisen át mentünk Vajdahunyadra, kirándulásunk utolsóelőtti állomására.

Az út igen szép és érdekes volt. Nem oly regényes, néha szinte vadzsépségű, mint Révtől Csucsáig, hanem egyszerű és bájos, egyhangú és mégis változatos, mert noha a nem éppen távoleső dombok folytonos hullámzásukkal, nagyobb kilátást engedő megszakadásaikkal, a Felvincről velünk futó Maros kanyargásaival, a völgyében elterülő szántóföldek dolgos népünkkel alig változtak is nagyobb mértékben, mégis mindig újat mutattak. Csak a nyugat felé emelkedő magas hegyek hoztak az útba nagyobb változatosságot, itt-ott megcsillogtatva még havas tetőiket.

Utunkba esett Nagyenyed, melyet 1849-ben a fellázadt oláhok Axente vezérlete alatt oly kegyetlenül feldúltak és elégettek s lakosait legyilkolták. Itt volt a híres ref. Bethlen-collegium, ma is fennáll, amit Apaffy fejedelem hozott át Gyulafehérvárról.

Tövisnél egy óránál hosszabb pihenőt tartottunk s úgy mentünk tovább Gyulafehérvár felé, melynek egész panorámája kibontakozott előttünk. Fensíkon épült vára alatt terül el a város kiemelkedő templomaival, melyek közül az erdélyi püspökség székesegyháza, — még Hunyadi János renováltatta az eredeti román stílből gót stíltre, — hazánk egyik legszebb műtörténeti emléke. Mint az erdélyi fejedelmek fővárosa, minden zege-zuga a múlt időkről beszél. Jó lett volna meghallgatni szavait, melyek a Hunyadiakról, Corvin Jánosról, Izabella királynéről, János Zsigmondról, a Batho-

ryakról, Boesckayról, Apaffyról, Martinuzzi Györgyről, kiknek síremlékeit őrzi, szóltak volna.

Tovább haladva, Alvinc tünt fel magas kastélyával, ahol Martinuzzit, a híres György barátot bérelt gyilkosok 1551-ben meggyilkolták s ablakából holttestét a kertbe vetették.

Piskinél állapodtunk meg újra, ahol kocsinkat egy másik vonathoz csatolták, mely Vajdahunyadra vitt bennünket. A piskii hidat, melynek birtokáért Bem tábornok 1849. februárjában oly elkeseredett és dicső küzdelmet vívott, nem láthattuk, de maga a név is, mely folytonosan hangzott közöttünk, elég volt, hogy lelkesedést keltsen bennünk.

Félhatkor értünk Vajdahunyadra, melynek remek vára, vaskohóinak felnyúló kéményei, a belőlük áradó fehér füst messzire ellátszanak s keltik fel az utashan az érdeklődést. Odaérkezésünk után is ezeket néztük meg első sorban, a kicsiny, szeényes külsejű, itt-ott városi színezetű városból csak annyit láttunk, amennyi útunkba esett.

A gót stílű, remek építésű várkastély meredek mészkő-sziklán épült, melyet a város felől magassága nyugat felől a Zalasd vize védett. Most a Zalasdra épített hidon lehet a várba jutni; régebben éppen az ellenkező sarkon volt a bejárat. Majdnem minden birtokosa rajta hagyta keze nyomát, s az egyes részek ma is viselik építtetőjük nevét.

A híd egy boltozatos kapuhoz vezet, melyet a nagy kaputorony védelmez kiemelkedő erkélyszobákkal, tetején deszkából készült körülfutó kilátóval. A bejárat a várudvarra, a Huszárvár udvarára vezet, ahonnan három loggia remek gótikus díszítéseiben, pilléreiben gyönyörködhetünk. A Mátyás-loggia renovalása kívülről teljesen kész, bent most folyik a munka.

A vár udvarára nyílik a két sor márványoszloppal tagolt lovagterem, a Hunyadi, Szilágyi és országeimerekkel ékesített remek padozatával, aránylag kicsiny ablakaival, ami mutatja, hogy várban vagyunk, ahol a falak erősségére sokat adnak. Ide nyílik még a kapu is.

A lovagterem emeletén van az erkélyes várpalota, melynek négy, felül toronnyal díszített zárt erkélye a sziklaalapig lényülő hatalmas oszlopokon nyugszik. Ez még régi állapotában van. Belőle vezet az út a Kapisztrán-toronyon és Nyebójsza-folyosón át a Nyebójsza-toronyba, a vár legkényesebb részébe.

A sziklába vájt várkút két török nevét őrzi, akik szabadságuk visszanyerése fejében e nagy munkát évek hosszú során át végezték.

A vár urai, akiktől a legszebb és legművészebb részletek maradtak ránk, a Hunyadiak voltak, majd Enyingi Török Bálinté, később a Bethleneké, Thököly Imréné, Apaffy Mihály fejedelemé lett, 1724-től pedig a kincstáré.

Többször javígtatták, most a Műemlékek orsz. bizottsága renovaltatja ezt is, mint a kolozsvári Szt. Ferenc-rendiek kolostorát.

A vár megtekintése után a hatalmas vaskohó felé indultunk, mely a várhoz elég közel van. Berendezése nagy terjedelme és méretei mellett is könnyen áttekinthető és megérthető.

A toronyszerű olvasztó kemencék egy lapostetejű domb lábánál épültek. A dombtetőn nagy halmokban hever a gyalári vasbányából hozott vasérc, melyet keskeny sín páron futó kocsikban tolnak az olvasztó tetejéhez vezető vashídon át a kemence nyílásához, amit nagy vasharang zár el. Az adagolást harangütés jelzi. A kohó oldalán folytonosan nagy tömeg víz zuhog alá, hogy a roppant hőség pusztító erejét a téglafal kibírhasssa. Fent csak füstöt és a teljesen ép vasércet láthatni, de lent a kohó falába illesztett s színes üvegekkel elzárt vascsőveken át láthattuk a nyaldosó, lobogó lángot, a szikrázó ércet, folyó vasat borzasztó szépségében. A tüzet faszén adja, az ércet mészkővel, kovával keverik.

A tűz élesztéséhez nagy fujtatót alkalmaznak, mely maga egy egész nagy épületet foglal el. A hatalmas lendítő kerék két dugattyút mozgat, melyek felváltva tolják a nagy tömeg levegőt s így majdnem állandó légáramot adnak. A fujtatott levegő nagy kemencékbe kerül, melyeket már előbb a kohókból nyert széngázzal 600—700 C^o-ra hevítették. Csak így felmelegítve jut a szél a kohókba és éleszti az olvasztó tüzet.

Nézegetés közben egészen beesteledett, és az egyik kohónál a csapolás ideje megérkezett. A fehéren izzó salak világítva, szikrázva, tűzfolyamként ömlik a kohó oldalából és folyik a kis vaskocsikba, melyeket egymásután tölt meg. Ott is lobog és világít, mert a kocsi oldalát agyaggal kenik be, amiből a nagy hőség gázokat fejleszt s mindjárt meg is gyújt. A salak közé keveredett vasrészek gyönyörű kék csillagokban szikráznak, röpködnek a levegőben, mely a folytonosan ömlő tűzfolyamtól egészen izzóvá lesz. A munkások nyugodtan dolgoznak e szikraesőben is, vasrudakkal segítik előbbre a fennakadt salakot, hogy a többinek útját el ne állja. A sötétség teljesen eloszlik: a másik kohónál is csapolnak. Az emennél kisebb, s ott már a vas folyik. Két nagy, rekeszekre osztott vasasztal mélyedéseit tölti meg a hólyagozó, hullámozó, fehéren, vörösen izzó vastömeg. Oly fény árad belőle, hogy a boltozaton függő ívlámpák ragyogása csak pislogásnak látszik. A forróság és fény ugyancsak próbára teszik az ember szemét, ha hosszabb ideig akar a nyugtalankodó, lassan hűlő vas játékában gyönyörködni, amint át-átörri a külső, vékonyan ráboruló sötétebb réteget s iparkodik visszanyerni előbbi fényét.

Az udvart az izzó salakos kocsik egész sora tölti meg. Nyáron e meleg kárba vész, télen azonban, — úgy hallottuk, — sok szegény embernek tüzelő fáját pótolja a forrón, de már nem izzón kihordott salak, mely a meleget nagyon sokáig megőrzi. Azt most is láttuk, hogy egyik munkás vaslapátot merített bele a folyó salakba, hogy mellette elkészítse vacsoráját.

A kohók megtekintése annyi gyönyörűséget okozott, hogy másnap reggel, mielőtt retyisori kirándulásunkra indultunk volna, ismét megéztük.

A nappali világításnál azonban a csapolás szépsége eltűnt, mert a folyó salak már nem világít, fehér fénye beleolvad a nap fényébe, mintha napon gyertyát gyűjtanánk. Annál érdekesebb volt a földön elszórt, kihűlt salakdarabok változatos színgazdagsága, amint üvegszerű szemcséik csillogtak a napon.

Nyolc óra húsz perckor indult a vonatunk a felső pályaudvarról Retyisora (Gyalár) felé. Kis keskenyvágányú vasút ez, mely a gyalári vashányából az ércet szállítja, de személyforgalomra is be van rendezve. Kiinduló állomása a vaskohó felett elterülő fensíkon épült. Innen a vár mögött a Zalasd vize mentén hatol a hegyek közé a kicsiny, de erős gép, mely a nagy erőlködésben eső módjára szórja ki magából az apró széndarabokat. Vigyáznunk kell a szemünkre, ha a kocsit nyitott, csak karfával védett előrészből akarunk a vidék szépségében gyönyörködni, ami aztán bő részünk lehet.

Nem emelkedett még a vasút semmit, mégis mély szakadékba tekinthetünk le, mert a fensík szélére jutottunk. Majd az útunkba álló hegyek oldalán futunk tovább. Balról az erdős hegy folytatása zárja el a kilátást, maga is szép kilátás, jobbról lankás völgy nyílik meg előttünk. Az út egyre emelkedik, küszünk tovább a hegyek oldalán, míg egy hosszú alagúton vágva át ismét a Zalasd völgyébe találjuk magunkat, s remek vidék tárul szemeink elé. A hegyoldal, melyen mi megyünk, sziklás, majdnem kopár, csak ritkás bokrok fedik, a másik sűrű lombdövel fedett. Haragos zöld színét a szomorúfüz sáppadt, bóbiskoló lombjai tarkítják imitt amott. A völgy alján a patak fut tiszta vizével, partján a hófehér országút kanyarog, kertek, apró házikók, a vizen átnyúló egy szálfaból álló hidak, a mindenfelé munkálkodó nép, elevenné, barátságossá teszik ezt a vidéket, hol a nagyszerű a kedvességgel egyesül, hogy közösen örvendeztessenek.

A vonat egyre kanyarog tovább és tovább, újra látunk ismerős helyeket, de már sokkal magasabbról, alagúton, viadukton megyünk keresztül, a vidék is zordabb lesz, de szépsége is fokozódik. A hegyfokokat sodronypálya köti össze, a mély völgy fölött kényelmes lassúsággal mozognak a kicsinynek látszó kosarak, amint szállítják tovább terhüket. Egymásután hagyjuk el Govasdia, Nadráb állomásokat, egy kisebb vaskohóval, míg megérkezünk Retyisora-Gyalárra, a kis hegyi vasút végállomására. A pálya tovább is vezet, kanyargós útján még magasabbra is emelkedik, de csak a teherkocsikkal, a személykocsik itt maradnak.

Három oldalról hegyek zárnak körül; egyiken a vasút halad, a másikon sikló szállítja le a bánya vasércet, a harmadik dús erdejével gyönyörködtet, a negyedik oldalról szabadabb kilátás nyílik a völgybe, míg egy kanyarulattal a hegy ezt is el nem zárja.

Negyedórai pihenő után indulunk visszafelé. Újra átélvezzük a láttakat és a háromórás út szép és kellemes emlékeivel gazdagodva érünk haza.

A Hunyadiak-korabeli kettős, egymáselé épített gör. kath. templomot néztük meg még elindulásunk előtt kopott, alig kivehető freskóival. A templomot körülvevő temetőben a halotti ételáldozatok pogány szokásának maradványait is láttuk. A sírokon egy-egy tányér és ételmaradék mutatta a babonás szokást, amit e hegyek közt élő, titokzatosságot kedvelő nép szívéből kiirtani nem lehetett.

Vajdahunyadról Piskire kellett visszamennünk, hogy útunkat Arad felé folytathassuk. A Maros folyó lett ismét útítársunk. Két oldalán széles mezőségen, veteményes földjein dolgozott a nép, a mezőséget pedig két hegysor zárta be egyre közeledve felénk, míg a folyó másik partjára nem szorított Dévánál, melynek vára most is büszkén tekint le a völgybe az előreszökő hegytetőről. Most már a folyó balkézfelől esett, és az Erdélyi-érchegység néha háromszoros hullámvonala tűnt fel. Az első még sötétzöld színben mutatkozott, a második világoskéken emelkedett ezek feje fölé, a harmadik már ködfelhőként húzódott meg a szemhatár végén s olvadt a felhőkbe.

Baloldalon a hegyek hamarosan lapulni kezdenek s alacsonyombokban elsimulva folynak össze az Alföld eleinte hullámos vidékeivel, jobbról azonban majd Aradig kísérték, és csak Radnán túl értük el az alföldi síkságot.

Máriaradna, a híres búcsújáráhely, a hegyoldalon épült kéttornyú templomával és kolostorával, a vasútig előnyomuló házaival, festői fekvésével kedves látványt nyújt. A folyó túlsó partján Lippa vára, vele szemben a sziklaszálon épülő sólymosi vár állanak őrt a Maros két partján.

Már erősen alkonyodott, és sötét este lett, mire Aradra értünk. A tágas és kényelmes lóvonaton mentünk a fényesen kivilágított, gazdagon fásított, széles utcán, majd az Andrásy-téren át a Fehérkereszt-szállóba. Az utcán a katonazenét hallgató közönség hullámszerűen föl-alá, mintha csak nappal volna. Az első benyomás kellemes volt, s ezt a későbbiek nem rontották el.

A szétnyitható üvegtetejű étteremben cigányzene mellett költöttük el vacsoránkat, melyen Láng Mihály, állami tanítóképezdei igazgató úr, szíves vezetőnk is, sajnos, csak mint néző, résztvett. Vacsora után a szálló kényelmes szobáiban pihentük ki a fáradságos utat, hogy másnap a hazafias kegyelet szent helyeit bejárhassuk.

Kilenc órakor reggel a Vértanú-szobor talapzatára helyeztük el babékoszorúnkat Fluck Endre VI. o. t. beszéde és Jakabffy Dezső III. A. o. t. szavalata közben.

A szépművű vasráccsal körülvelt márványtalapzatú bronzszobor a minduntalan vérrel öntözött földben élő magyar szabadság dicsőítése. Tetején

a kardra támaszkodó paizsos, páncélos Hunnia tartja jobbában a dicsőség koszorúját, alatta a szabadság Génuszának hívó szavára a megkötözött magyar nő, nemzetünk szimbóluma, tépi szét láncait. Az allegorikus alakok között ott van a hírnek szárnyaslábú képviselője, Mercurius is.

Szép gondolat, hogy a tizenhárom vértanúnak mellszobrai csak e jelképes alakok alatt mintegy mellékesen foglalnak helyet, kifejezve azt az eszmét, hogy a hazafiúi önfeláldozásnak csak a kötelessége a miénk, dicsősége a nemzeté, mely azonban sohasem feledkezik meg hálás fiairól, kik hírét, dicsőségét növelték, életéért életüket adták, hanem holtuk után is halhatatlannak teszi őket, saját dicsőségének fényét árasztva reájuk.

Nem a vértanúk dicsősége a fő ezen a szobron, hanem a magyar nemzeté, melynek ily fiai vannak, mely az idegent is vértanújává tudja tenni. Szemmel láthatólag fejezi ki azt a gondolatot, hogy csak fiai önfeláldozása árán emelkedhetik a nemzet a hírnév, a dicsőség és szabadság szárnyain a magasba, hogy megossa a közös kincset minden gyermekével.

A szép szobor Zala György szobrászművész alkotása.

A Vértanú-szobor megkoszorúzása után az 1848—1849. Ereklje-múzeumba mentünk. Új itt minden, hisz a legrégebb emlék is csak hatvan éves, mégis legendás idők csodadolgairól, lelkesítő dicsőségről, könnyet fakasztó gyászról, boszúra hívó kegyetlenségről beszélnek egymás után, egymás mellett, váltakozva és együttesen, amint mellettük szemlélődve, gondolkodva elhaladunk. Az öröm, lelkesedés, szomorúság, szégyen és boszú érzete váltakozik bennünk szavaikra, s magunk sem tudjuk, melyik az erősebb. Szinte érthetetlen világ az, melynek levegője tölti be e terméket. Minden a végletekben mozog, semmi hétköznapi. Ez az oka annak is, hogy noha ezrivel vannak még szemtanúi, legendás, meseszerű lett e kor, melynek minden mozzanatát a költészet borította el virágaival, és noha évről-évre kétszer is ünnepeljük emlékét, nem veszít varázsából, nem válik közönségessé, hanem állandóan élesztő tüze marad a magyar honszeretetnek. Ami csunya volt benne, elfeledtük, ami kevésbé szép, megszépítettük, csak fénye hatol el hozzánk. Az éjszakai tűzből sem látjuk a hamut, a kormot, csak a lobogó lángot, mely a kormot is fényesre izzítja.

A tömérdek emléket, mely itt felhalmozva van, ki tudná felsorolni? Egy látogatásra mind látni sem lehet, a fő az a hatás, amit lelkünkre tesz.

A mellény és ing, melyen látszik a golyó megpörkölt helye és a nyomában kiömlő vér cseppjei, a zsebkendő, mellyel a puskacső elé állított szemét bekötötték, a bitók darabjai, melyen a hősök életüket végezték, a szekér, melyen a hadban győzhetetlent a halál elé vitték, a mankó, mely jártában támogatta, kit tudnának hidegen hagyni, ki mehetne el mellettük érzéketlenül?

A sok aprólékos munka, csont és fafaragvány, a falakon függő képek sokasága a börtönben eltöltött évek hosszú idejéről beszél, a békók és

bilincsek a szenvedés tanúi. De mindezek fölött ott függenek a golyóktól tépett lobogók, melyek e szomorú emlékekre is egy-egy derüebb sugarat vetnek.

A múzeumból a vértanúk kivégzésének helyére indultunk. A Maros hídján keresztül Új-Arad felé vezető országúton juthatunk el az egyszerű emlékoszlopig, mely a szántóföldek között jelzi azt a helyet, ahol a kilenc bitó kilenc hadvezér életét oltotta ki. E sík földről látszik tiszta időben a világosi vár. Két szomorú emlékű helye a magyar történelemnek, a nemzeti önérzet legkínosabb megsértésének tanúi.

A vár kissé közelebb esik a városhoz, azért visszafelé kell mennünk. Nagy kertjét katonák művelik és őrzik. Téglafalú, gyeptetejű építményei ridegek és visszataszítók, mintha most is a rideg kegyetlenség szelleme laknék bennük. Csak kapujáig jutottunk, de az is elég volt, mert láhattuk amiért jöttünk, a helyet, ahol a négy tábornokot golyóval végezték ki. Mindjárt a várkaputól bemenet balra esik ez a sáncárok, háttere téglával fedett földhalmaz, melynek tetején fü zöldel. Itt semmi emlék sincs, mely a vértanúkra emlékeztetne.

Egy kisebb épületet is mutogatnak, mely a halálraítéltek siralomháza volt.

A hely olyan rideg-e, vagy a látásukra felújuló emlékek okozzák-e, de menekülni óhajt innen az ember. A képzelet a környezetben keresi az okot, mert a földben is résztvevő barátot lát. Erre mutat legalább az a különös kukoricacső, melyet a múzeumban láttunk. Tizenhárom kisebb-nagyobb csőből nőtt össze s állítólag a vesztőhely környékén termett, mintha a természet is ki akarná fejezni rokonérzését avval, ami éppen módjában van.

A hosszú úttól és nagy forróságtól elbágyadva tartottunk hazafelé, de útközben futólag megnéztük még a tanítóképző intézetet és a kir. kath. főgimnáziumot.

Ebéd után még a minorita-templomba mentünk el, azután az állomásra indultunk, hogy a hetedik napi bolyongás után végre haza érhessünk.

Útunk itt már az Alföld mindenütt egyforma kalásztengere között vezetett. Velünk ballagott jó ismerősünk, a Maros is. Valami kis változatoságot mégis hozott az egyhangú vidékre. Közben a felhők is sűrűn vonultak az égre, és az eső, melyet elindulásunkkor félve kívántunk, utólért bennünket, szapora cseppekben áztatta a mezőt. Hosszú vonalakat rajzolt kocsink ablakára, majd egészen elhomályosította, úgy sem volt miért kinézegetni rajta. Csak Mezöhegyes legelésző ménesei vonták magukra útközben figyelmünket.

Ha a vidék nem nyújtott szórakozást, kerestünk mi magunknak s vidám tréfalkozással rövidítettük meg a hosszú utat.

Napnyugtakor az ég alja kissé kitisztult, a pihenni térő nap vörös fénnel ragyogta be a fel-feltünező tanyákat és a körülöttük álló sudár

jegyenéket. Majd ez is eltűnt, mindenre sötétség borult, s Makó után már számlálgattuk az állomásokat, hány is van még hátra.

Az otthon közeledése a tréfálkozó kedvet is komolyabbá tette. Mikor pedig feltűnt Új-Szeged villanyfényes állomásával, majd a Tisza vize, melyre a partján égő lámpák fénye tűzsávokat rajzolt, valamennyien állva vártuk, míg vonatunk berobog a Tisza-pályaudvarra, hogy teljes legyen a kör, amelyet leírtunk.

A szülők örömmel várták épségben megtérő fiaikat. A kisebb bőrhorzsolások okozta ijedelem nem soká tartott, de az emlékek, melyeket lelkünkben ez útról magunkkal hoztunk, talán sokkal tartósabbak lesznek.

Adatok az intézet 1907—1908. évi történetéhez.

A) Az intézet állapota.

1. *Tanári személyzet.* Az 1907—908. iskolai évben a tanár-testület tagjai voltak: az igazgató, 19 rendes, 1 helyettes tanár, 2 rendkívüli, 1 óradó tanár, 1 rendes és 1 helyettes tornatanár. A nem róm. kath. vallású hittanárok száma 5. Összesen 31.

A tanári személyzetben ez iskolai évre a következő változás történt: Nagy Józsefet a Kegyes-tanítórend kormánya a budapesti, Sebes Ferenc rendes hittanárt a kecskeméti főgimnáziumhoz helyezte át és megbízta a rendi növendékek felügyeletével. Nagy József 2, Sebes Ferenc 1 évig volt buzgó tagja tanár-testületünknek. Helyüket a rendkormány intézkedéséből Vajda Imre és Biró Imre foglalták el. Az intézeti rendes tornatanár abnormis óraszámának megszüntetésére a vkm. 95311/1907. sz. határozatával Schindlberger József okleveles tornatanárt rendelte intézetünkhöz h. tornatanári minőségben.

A tanári testület az 1907—1908. tanévre aug. 29-én alakult meg. Ez alakuló gyűlésen az igazgató bemutatta a tantárgyak felosztásának tervzetét, kijelölte az osztályfőnököket, megállapította a tanárok egyéb munkakörét. Tüzetes megbeszélés tárgyát képezték az ifjuság szellemi és erkölcsi érdekeit illető első teendők.

A tanárok egészségi állapota az egész iskolai éven át kedvező volt. Betegség miatt csak néhány esetben vált szükségessé helyettesítés és mindig csak rövid időre.

2. *Tanulók.* Az iskolai évet a beíratások, a pótló- és javítóvizsgálatok befejezése után szeptember 6-án ünnepélyes „Veni Sancte“-val nyitottuk meg s 7-én megkezdettük a rendes tanítást, mely egy heti megszakítást leszámítva zavartalanul folyt az egész iskolai éven át.

Augusztus 30. és 31. napján tartottuk meg a javító-, pótló-, felvételi- és magánvizsgálatokat.

A beiratások szeptember 2., 3., 4. és 5. napjain történtek. A két első napon csak helybeliek íratkoztak be, a két utolsón vidékiek. Beíratott az egész tanév folyamán 827 tanuló. A múlt tanévhez képest ismét 17 főnyi emelkedés mutatkozik az egyre szaporodó internátusokba fölvevett vidéki tanulók nagy száma miatt.

Intézetünkben összesen 14 osztályt nyitottunk meg, 3 első, 2 második, 2 harmadik, 2 negyedik, 2 ötödik, 1 hatodik, 1 hetedik és 1 nyolcadik osztályt.

A IV. statiszt. táblázat szerint a helybeli tanulók összes száma 522, a vidékieké 305. A vidékiek közt legnagyobb számmal vannak képviselve: Torontál, Bács-Bodrog és Temes megyék.

Az 1907–908. tanév folyamán 50 tanuló maradt ki az intézetből, kik részint szülei áthelyezése folytán távoztak, részint a tanári kar tanácsára tehetségüknek megfelelőbb, gyakorlati irányú pályára léptek.

Június hó 9-én kezdődtek vizsgálataink a vallástaniakkal, melyeken Jászay Géza belvárosi apátplébános úr, püspöki megbízott elnökölt. A többi tantárgyakból a nyilvános tanulókat június 15—23. napjain vizsgáltuk meg.

A magánvizsgálatokat június hó 12—13. napjain tartottuk. Összesen 11 magántanuló jelentkezett, kik közül 2 javítóvizsgálatra útasított, 9 pedig sikerrel tett magánvizsgálatot.

A tanulók vallására, anyanyelvére, nyelvismeretére, szüleiüknek polgári állására, életkorára vonatkozólag részletes adatokat nyújtanak az I. b), c), d), f) statiszt. táblázatok. Ezekből kitűnik, hogy tanulóinknak 65%-a csak magyarul beszél s hogy leginkább a középosztályhoz tartozó szülők küldik gyermekeiket intézetünkbe.

A tanulók egészségi állapota a lefolyt tanévben nem volt megnyugtató. Ismételten ragályos betegség (kanyaró, ronsoló toroklob) léptek fel, különösen a konviktusokban, melyek miatt mindazok, akikkel a megbetegedett tanulók érintkezésben voltak egy időre (egy-egy időben rendszeren 10 napra) eltiltattak az iskola látogatásától. Mivel a ragály nem csökkent a karácsonyi szünidő alatt sem, a város polgármestere 1907. december hó 28-án 8159. számú elnöki rendeletével az összes belterületi iskolákat bezáratta 8 napra, hogy ezalatt zavartalanul végezhesék az iskolák a szellőztetést és fertőtlenítést. A téli idő hátralevő részében már csak szórványosan fordult elő ragály, tavaszkor azonban még egyszer fölújult, sőt újabb járvány is lépett fel, a fültőmirigylob.

A ragály és a vele járó gyakori vesztegzar igen zavarólag, sőt kártékonyan hatott az oktatásra. Mindjárt a tanév elején távol tartott az intézettől számos tanulót, akkor, amikor az iskola az előbbi évi anyag ismétlését végzi, midőn az I. osztályú tanulók az első alapot kapják középiskolai tanulmányaikhoz. A konviktusoknak óvintézkedésekkel és a beteg tanulók célszerű elhelyezésével mindent el kell követniök, hogy a nő-

vendékek vesztegzár miatt ne legyenek kénytelenek ennyi előadást mulasztani, mert az idei nagymérvű mulasztás meglátszik a növendékek tanulmányi előmenetelén, ha nem is éppen a bizonyítványokon, amelyek a legnagyobb méltányosság szem előtt tartásával készültek. Mivel a tanulók a ragályt néhány esetben kézzelfoghatóan a hazúlról küldött, vagy magukkal hozott élelmiszerekkel hurcolták be a konviktusokba, óhajtandó, hogy a szülők hagyjanak fel ragály idején e szokással!

Ezzel szemben igen öröndetes, hogy trachoma egyáltalában nem fordult elő az elmúlt tanévben. Az oknélküli mulasztásnak a tanári testület azáltal iparkodott elejét venni, hogy a tanulókat szállásukon olykor felkerestette, a szülőket pedig figyelmeztette és figyelmezteti e helyen is az oknélküli mulasztások káros következményeire.

Haláleset csak kettő fordult elő. November hó 18-án halt meg Hanák János I. A) o. t., aki betegsége miatt oly rövid időt töltött csak iskolánkban, hogy tanárainak nem is nyílt alkalmuk tehetségét megismerni. December hó 24-én, a jó gyermekek örömmünnepén, karácsony előestéjén vett örök búcsút özvegy édesanyjától, tanáraitól és iskolatársaitól Wlassics Ákos III. A) o. t., a kinek halálával intézetünk szegényebb lett egy jónevelésű, gyengéd lelkű, törekvő növendékkal. Tanulótársai és tanárai, kikhez oly gyengéden ragaszkodott, híven megfogják őrizni emlékét.

Az orvosi teendőket Gidófalvy Béla dr. ezredorvos, kinevezett iskolaorvos végezte, aki három ízben tartott hivatalos szemvizsgálatot, heti 2 órában adta elő az egészségtant, megvizsgálta az épület helyiségeit, a tornázás alól felmentendő ifjakat, tanácsal és útbaigazítással szolgált az igazgatónak minden egyes egészségi ügyben. A himlőoltást Gyuritz Sándor dr., a város tiszti orvosa végezte.

A vkm. 1903. évi 1125. és 1905. évi 171. eln. sz. rendelete ismételen sürgeti, hogy a tanári testület minél több oldalról ismertesse az ifjúsággal az alkoholizmus romboló hatását a testre és lélekre egyaránt. Ezen rendelet követelményének megfelelően hittanáraink vázolták az alkoholizmus romboló hatását az erkölcsi életre, természetrajz tanáraink az állati sejtre; a filozófia tanára rámutatott a pszichikai elváltozásokra, ismertette a lelki betegségeket, melyeknek szülőoka az alkoholizmus. A filológia tanára is belevonta előadásába az alkoholizmust, midőn a római élet képét rajzolta, a történelem tanára, mikor a népek erkölcsi emelkedéséről és hanyatlásáról szökött. Legtágabb tere azonban az intézet egészségtanárának van az alkoholizmus romboló hatásának ismertetésére, aki az egyes betegségek okainak fejtegetésénél rendszeresen kiterjeszkedik az alkoholizmusra is.

Az ifjúság testi nevelése érdekében felhasználtuk a rendelkezésünkre álló eszközöket. A kötelező játékokat az újszegedi Erzsébet ligetnek e célra igen alkalmas, gyepes és fákkal szegélyezett területén gyakorolták tanulóink, a vívást Armentani Ede okl. vívómester vezetése alatt többen tanulták, a

versenyeken többen ki is tüntették magukat. Kedvező volt a tél a korecsolyázásra. Tanulóink közül sokan gyakorolták ezen testedző sportot az intézetünkhez közel fekvő, kényelmesen berendezett és jól világított pályán. Az úszás sportját pedig állandóan gyakorolják, nyáron a Tiszában, a zordabb időben a közfürdők elég tágas uszodáiban. A tanórák közti 10 percre a tornaudvar áll az ifjúság rendelkezésére.

3. *Intézeti szolgálók.* Az intézetnek két bentlakó szolgálója van, kik közt úgy a tisztogatás, mint minden egyéb szolgálat, arányosan meg van osztva. Ezekhez járul a téli hónapokban egy fűtőszolga. A tanuló ifjúság és a termék nagy száma nélkülözhetetlenné teszi még egy takarító alkalmazását.

4. *Az épület és a bútorzat.* Az épület minden oldalról szabad, a helyiségek világosak, könnyen szellőztethetők s az egészségügyi követelményeknek megfelelők. Az intézet folytonos fejlődése miatt azonban már nem rendelkezik elégséges termekkel. Ezért a tankerületi kir. főigazgató úr hivatalos látogatása alkalmával sürögősen megkövetelte az épület kibővítését. Követeli egy, a modern igényeknek mindenben megfelelő tornacsarnok építését, mert a mostani tornaterem $154\frac{1}{2}$ m² alapterületével semmiképp sem felel meg ezen intézetnek, melynek csaknem minden osztályában megvan a maximális 60 tanuló. Ennyi tanulóval, ily szűk helyen, melynek jórészt a tornaszerek foglalják le, nem lehet rendes tornagyakorlatokat rendezni. Különben is elavult és alig fűthető be. Nincs az intézetben görög-pótló tanterem, nincs hely a filológiai múzeum számára, nincs természetrajzi előadóterem és ifjúsági könyvtárhelyiség; e két utóbbi ugyanis osztálytermekké alakítottatott át a párhuzamosítások folytán. A díszterem annyira szűk, hogy az intézet ünnepélyein, melyeken a város közönsége is megjelenik, a nagyszámú ifjúságnak nincs helye. Ezekben a hiányokon úgy lehetne segíteni, ha a fenntartó város a tornacsarnok helyén egészen új, kétemeletes épületet emelne, amelynek földszinti részén a tornacsarnok kapna helyet, az első és második emelet pedig az iskola többi céljaira szolgálna.

Ezen hiányra már 1905. telén mutatott rá Platz Bonifác dr. tankerületi kir. főigazgató úr, aki a terv megvalósítása érdekében a tanügyi kormányt is megkereste.

A vallás- és közoktatásügyi miniszteriumnak 1905. december 12-én 98485. sz. a. Szeged szab. kir. város közönségéhez intézett leirata sürögősen elrendeli ezen hiányok pótlását pótépítkezéssel. „Felkérem ennél fogva, hogy a szükséges pótépítkezéseket általam előzetesen jóváhagyandó tervek szerint hajtassa végre s e tárgyban hozandó határozatáról értesítsen.“

A vkm. ezen leiratára Szeged városa átírt 38530. sz. alatt, adjon véleményt az igazgató, nem lehetne-e a leiratban elősorolt hiányokon „új építkezés nélkül“ is segíteni.

Mivel az épület összes helyiségei nélkülözhetetleneknek bizonyultak, nem marad hátra egyéb, mint a hiányokon az épület kibővítésével segíteni; a kedvezőtlen politikai és pénzügyi viszonyok azonban leszorították akkor a kérdést a napirendről. A tankerület új főigazgatója, Szele Róbert dr. újból felhívta a figyelmet az épület hiányaira, amelyekről a hivatalos látogatás alkalmával felvett jegyzőkönyv útján 1907-ben és ismételten 1908-ban a tanügyi kormány is értesült. Bizunk Szeged város magistratusának és közönségének sokszor tapasztalt méltányosságában, hogy rövid időn belül pótolni fogja az épület hiányait a vallás-közoktatásügyi miniszteriummal egyetértőleg.

Nyári tornahelyül az épület 1480 m² és tornaszerekkel ellátott udvara szolgál, melyet az utca felől két sor fa szegélyez.

Bútorzatainkban lényeges változás történt, a mennyiben természetani előadónk teljesen új és a modern igények követelményeinek megfelelő berendezést kapott Szeged város bőkezűségéből. A termet stílszerűen kifestettük, új padlóval, padokkal, függönyökkel és táblával, értékes Weinhold-féle előadó asztallal, eszterga- és gyalúpaddal láttattuk el; bevezettük a víz- és gázvezetékét, a benzinmotor kicserélése és az elektromos erő bevezetése pedig folyamatban van. A költségekre Szeged város tanácsának ajánlatára a közgyűlés 1907-ben 2226 kor., a később felmerült költségek fedezésére pedig 1908-ban 1800 koronát szavazott meg, ismételten fényes bizonyosságot téve arról, hogy a modern tudományok fejlődését élénk érdeklődéssel kíséri. Fogadja a nemeslelkű törvényhatóság ez úton is hálás köszönetünket.

5. *Tanszerek.* Minden egyes szertár, főleg a fizikai és természetrajzi, értékes tárgyakkal gyarapodott. A gyarapodásról „Szertárak“ c. rovatunkban számolunk be részletesen. A tanári könyvtárnak főleg a tanári önképzéshez szükséges műveket és folyóiratokat szereztük be. Az ifjúsági könyvtár kötelező olvasmányokkal, szórakozásra és önképzésre szánt egyéb művekkel gyarapodott. Mindezekről részletesen a Tanári és Ifjúsági Könyvtár c. rovatunkban számolunk be.

6. *A költségek.* Az intézetet Szeged városa tartja fenn; de hozzájárul az állam és a magyar kegyes-tanítórend is; amaz évenként annyiszor 2000 koronával, ahány a párhuzamos osztályok száma, de csak 4 párhuzamos osztályig; 1906. óta kiegészíti az intézeti rajz- és tornatanár fizetését. Ezzel az volt a közoktatásügyi kormány intenciója, hogy a községi tanárok is oly *alapfizetésben* részesüljenek, mint az államiak. Ezen összegben azonban nincs benne az államnál rendszeresített ötödéves korpótlék s nem számít az összeg a nyugdíjra sem, ennek intézése továbbra is az iskolafenntartót kötelezi. A miniszteri rendelet félreértéséből kizárta a jelen évi városi tisztviselői és tanítói fizetésrendezési szabályzat a gimnáziumi rajz- és tornatanárt az ötödéves korpótlékból, kérjük ezért ismételten ezen tévedésből eredő méltánytalanság orvoslását, kérjük nyugdíjügyük sürgős

rendezését. Helyzetük kivételes, méltányos, hogy nyugdíjügyük rendezésénél ezen kivételes helyzet tekintetbe vétessék.

Hozzájárul az iskola fenntartásához a magyar kegyes-tanítórend is minden kötelezettség nélkül évenként változó összeggel. Ezen összeg régebben 8613·43 K. volt, amelyhez a közelmúltban a tanári fizetésrendezés folytán még évi 5400 K. járult, a múlt tanévben pedig a vkm. részesítette a rendes tanárokat fejenként 400 K. fizetés pótlékban.

Szeged sz. kir. városa 1907. évi költségeloirányzata szerint az 1907/1908. tanévre kiadások címén fölvétetett: a tanárok fizetésére 55009 K, a szolgálk bérére 1385 K, iskolai szerelvényekre 1061 K, isk. és házi átalányra 2563 K, tanszerátalányra 3340 K, épületek fenntartására 3024 K, helyiségek fűtésére 2052 K, összesen : 68434 korona.

Bevétel felvételi és tandíjból :

522 helybeli tanuló felvételi díja	2088 K
305 vidéki „ „ „	2440 „
522 helybeli tanuló tandíja	20880 „
305 vidéki „ „	18300 „
Összesen	43708 K
Tandíjmentességre leszámítva 20%	7836 „
marad bevételként	35872 K

7. *Segélyezési ügy.* Részint a város, részint az egyházmegyei hatóság vagy a szegedi kegyesrendi ház által kezelt alapítványokból e tanévben is több ifjú nyert jutalmat. Az ifjúsági segélyegylet működéséről Segélyegylet c. rovatunkban számolunk be. A kegyesrendi társház hat szerényebb sorsú vidéki tanulót részesített teljes ellátásban.

B) Az intézet működése.

1. *Fegyelem.* Megnyugvással és elismeréssel nyilatkozhatunk tanuló ifjúságunknak ez év folyamán tanúsított erkölcsi magaviseletéről és fegyelmi állapotáról. Találkoztak ugyan egyesek, kik illetlen magaviseletük és kisebb fegyelmi vétségük miatt osztályfőnöki vagy igazgatói megrovásban részesültek; de a többség a jó rend, tisztesség és az intézet törvényeinek követelményeit dicséretesen szem előtt tartotta. A gondjainkra bizott nagyszámú ifjúság sikeres nevelése céljából igyekeztünk is felhasználni mindent, ami erkölcsi fejlődésüket, az erényekben való gyarapodásukat előmozdíthatta. Az eljárás egyöntetűsége szempontjából mindjárt az első, alakuló-gyűlésünkön úgy a házi rend és fegyelem, mint az oktatásra és nevelésre vonatkozó főbb szabályokat megállapítottuk és jegyzőkönyvbe foglaltuk. A beiratások alkalmával az intézet fegyelmi szabályainak kinyomatott példányait a tanu-

lók közt kiosztottuk, hogy azokról tudomást vegyenek s hogy láttamozás végett a szülőknek bemutassák; ezenfelül osztályonként felolvastuk azokat s a tanulók értelmi fejlettségéhez képest megmagyaráztuk.

A valláserkölcsei alap lévén a nevelésnek egyedüli és biztos alapja, a tanári testület ennek ápolására kiváló gondot fordított. A róm. kath. vallású ifjúság hétköznapiakon, a késő őszi és téli hónapokat kivéve, fél 8 órakor szentmise-vett részt, vasárnaponként a szentmise után 3 csoportba osztva, szentbeszédet hallgatott s a vallási tanok fejtegetése kapcsán vallási, iskolai, társadalmi kötelmeinek teljesítésére buzdított; az előirt időben, (szeptember, december, husvét és június) elvégezte a szentgyónást és áldozást, megtartotta a nagyheti szent gyakorlatokat, jelen volt az anyaszentegyházról rendelt fontosabb nyilvános ájtatosságon és körmeneten, a farsang 3 utolsó napján tartani szokott szentségimádáson, testületileg vett részt apostoli királyunk ő Felségének névünnepén a hálaadó istentiszteleten, június 8-ikán a koronázás évfordulója alkalmából tartott öröm istentiszteleten. Megünnepelte szent Imre hercegnek, a magyar ifjúság védőszentjének 900-ados és szent Erzsébet születésének 700-ados évfordulóját.

Mivel a hazaszeretet és vallásosság csak együtt virulhat a szívben, istentisztelettel vették kezdetüket az október 6-án, március 15-én és április 11-én tartott hazafias ünnepélyek is, melyeket azonfölül hazafias költemények szavalása vagy ilyen tárgyú felolvasások és beszédek által iparkodtunk az ifjúság erkölcsi érzületére gyümölcsözőkké tenni.

Nem kath. vallású tanulóink saját lelkészeiktől nyertek vallási oktatást s mindnyájan tartoztak a saját vallásuk szerint rendezett istentiszteleten szigorú ellenőrzés mellett megjelenni.

A nevelés és oktatás egyik sarkalatos föltétele a rendes iskolabajárás lévén, az igazolatlan óramulasztások csökkentése céljából a szülőket gondos ellenőrzésre hívtuk fel.

2. *Oktatás.* A Nm. vkm. 48,397/1902. sz. engedélye folytán intézetünkben az egyhuzamban való tanítás lépvén életbe, a rendes tárgyakból az előadás a délelőtti órákban folyik. Az egyfolytában való tanítás behozatalával, valamint a közlekedési eszközök fejlődésével mind nagyobb számmal találkoznak tanulóink közt, kik a szomszédos községekből vagy a tanyákról járnak be naponként az iskolába. Ez év folyamán 20-an használták a vonatokat és motoros kocsikat. *Előmenetelükre károsan hat az a körülmény, hogy a vonat indulásáig a várótermekben sok időt töltenek s némely részüknek az állomástól a lakóhelyükig kocsin vagy gyalog hosszabb utat kell megtenniök. Hátrányukra szolgál az is, hogy társaik nem minden munkájában vesznek részt, a délutánokra eső rendkívüli tárgyakat például nem tanulják. A különböző egyénekkal és sokszor vásott gyermekekkel való érintkezés utazásuk alkalmával károsan hat nevelésükre. A legnagyobb szükség előtt hajlunk csak meg, midőn az ilyen iskolabajárást tanulóinknak meg-*

engedjük, kérjük a vasúti felügyelőség és a szülők legszigorúbb ellenőrzését.

a) Tanításunkban a 43,381/1903. sz. min. rendelettel kiadott tanterv és az utasítások voltak az irányadók, melyek alapján már négy évvel ez előtt elkészítettük az állandó tanmenetet s ennek értelmében az előirt tananyagot minden osztályban az összes tárgyakból elvégeztük.

b) Tankönyvekül kizárólag engedélyezett könyveket használtunk, melyek nagyobb részt jóknak bizonyultak s a tanítást megkönnyítették.

c) A tanítás eredményét, hány tanuló volt osztályonként és együttesen jeles, jó, elégséges, egy, két és több tárgyból elégtelen, az Értesítő II. a) statiszt. táblázata tünteti föl.

Az osztályozás eredménye az 1906—1907. tanévvel összevetve most is megnyugtató, amiről a II. b) statiszt. tábla százalék számai tanúskodnak.

A testi nevelés terén elért eredmény szintén megfelelő. A tornázás céljaira téli helyiség és tágas udvar áll rendelkezésre, melynek a tornateremmel szomszédos területén mászórudak, nyújtó, korlát s más szükséges tornaszerek állanak és így a tornázásban az oktatás époly folytonos, mint az elméleti tárgyakban.

A testgyakorlásban előirt eredmény bemutatására május hóban résztvett ifjúságunk egy csapata a helybeli tornaegylet versenyén, a tanév végén pedig az összes osztályokkal helyi versenyt tartattunk. A verseny eredményét Értesítőnk végén ismertetjük „Tornaverseny“ c. rovatunkban.

A művészeti érzék felkeltésére az egyes tárgyak keretében szintén gondot fordítottunk. A rajzolás iránt érzékkel bíró tanulóink közül többen szép eredménnyel tanulták a szabadkézi rajzot.

Rajztanáraink a tanulók egész évi rajzaiból az iskolai év végén kiállítást rendeztek, melyet a záróünnepélyen megjelent közönség is megtekintett; a londoni magyar kiállításra pedig az ifjúság válogatott rajzaiból díszes albumot küldöttünk.

A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszterium 1905. évi 2472. eln. szám alatt elrendeli a tanulmányi kirándulásokat és utazásokat. Intézetünk a tanév folyamán többször tartott az egyes osztályokkal a város környékén természetrajzi és földrajzi kirándulásokat. Megjelent ifjúságunk küldöttsége szept. hóban a pusztaszeri országos ünnepségen a tank. kir. főigazgató úr és két tanár vezetése alatt; május hóban pedig 40 tanuló 3 tanár vezetése alatt Erdély nevezetességeit tekintette meg. Ezen útról Értesítőnk külön cikke számol be.

d) *A tanárok közreműködése a tanításban.* A tanári testület minden egyes tagja buzgalommal és lelkiismeretesen teljesítette kötelességét. A tanárok ezenkívül anyagi áldozattal és szellemi közreműködésükkel támogatták a nemesebb, társadalmi törekvéseket, azon köröket, egyesületeket és társaságokat, melyek tudományos, művészeti, nevelési vagy jótékonyági célok szolgálatában állanak. A tanári kar tagjai gondos önműve-

lésük mellett szép irodalmi munkásságot is fejtettek ki. A művelt közönségnek felolvasásokat és előadásokat tartottak. Szép kitüntetésben részesítette a Dugonics társaság a tanári kar két érdemes tagját, Baksay Józsefet és dr. Both Ferencet, midőn őket rendes tagjainak sorába választotta.

e) Éretts. vizsgálatot szept., dec. és június hónapokban tartottunk, melyekről külön kimutatást adunk az Értesítő III. statiszt. táblázatán.

f) Nem kötelezett tantárgyakul előadattak: a francia nyelv, a gyorsírás, a szabadkézi rajz és a műének, a két első mérsékelt díjért, a két utóbbi díjtalanul. Az intézeti énekkart Prelogg József tanár vezeti.

g) Kötelező rendkívüli tantárgynak az *egészségtant* adtuk elő a VII. osztályban, heti 2 órában.

h) A tanulók az ifjúsági könyvtárt szorgalmasan látogatták. A könyvrár u. n. kisebb és nagyobb könyvtárra van elválasztva; amazt az alsóbb, emezt a felsőbb osztályok növendékei használták. Mindegyiknek külön-külön tanár gondnoka és ifjúsági könyvtárnoka volt.

i) Az önképzőkörnek 109 rendes tagja volt (VII. és VIII. osztálybeliek, továbbá 43 rendkívüli tag a VI. osztályból), kik Both Ferenc dr. tanár vezetése alatt buzgalommal dolgoztak és sok irányú munkásságot fejtettek ki. A kör működéséről részletes képet nyújt az Értesítő F) pontja, melyből kitűnik, hogy a kör tagjai nemcsak a szépirodalom, hanem a komoly tanulmányok terén is tettek kísérleteket; szavaltak, klasszikusokból fordítottak, kivonatokat készítettek stb. A szaktanárok pályakérdéseket tűztek ki, azok kidolgozásához utasításokat adtak, s a dolgozatokat meg is bírálták.

Az önképzőkörnek külön könyvtára és külön zenekara van, mely utóbbi Prelogg József tanár vezetése alatt állt.

j) *Fizikai gyakorlatok.* Azon célból, hogy az ifjúság nagyobb száma mellett is külön szemlélhesse minden egyes tanuló a fizikai kísérleteket és hogy maguk is szerezzenek némi ügyességet és jártasságot a kísérletek előállításában — a fizika szaktanárai hetenkint 3-szor külön kísérleteket rendeztek az egyes osztályok tanulóinak, amelyeken az ifjak mindig csak korlátolt számmal vehettek részt. Az így betanított ifjak közül az ügyesebbek azután mint állandó assistensek szerepeltek a tanárok mellett a nyilvános kísérletek alkalmával.

C) Általános ügyek.

1. *Főigazgatói látogatás.* Szele Róbert dr. tank. kir. főigazgató úr elnökölt szept. hó 9. és 11-én, továbbá december hó 7-én a pótló és javító érettségi vizsgálatokon. Nov. hó 26., 27., jan. 23., 24. és 31., febr. hó 26. és 27-én végezte hivatalos évi látogatását. A tanítás menetének megfigyelése, az intézet helyiségeinek és szertárainak átvizsgálása után február hó 29-én értekezletet tartott a tanári testülettel és közölte vele látogatásai

közben szerzett tapasztalatait. Ezen gyűlésen örömmel konstatálja, hogy az intézet eredményesen működik, köszönetet mond a tanárok lelkes buzgóságáért a magyar kultúra, család s nemzet nevében s további ügybuzgó működésükre az Isten áldását kéri. A tank. kir. főigazgató úr vezette a tanév végén tartott rendes érettségi vizsgálatokat is jun. hó 1—7-ig.

2. *Egyéb látogatások.* Szeptember hó 29-én az Erzsébet-szobor leleplezése alkalmával mejelent az ifjúság szent miséjén Apponyi Albert gróf vkm., Zichy Aladár gróf, a király személye körüli és Günther Antal igazságügyminiszter Lázár György dr. polgármester és Szele Róbert dr. tank. kir. főigazgatónk kíséretében. Az iskolafenntartó város magisztrátusa allandó érdeklődéssel kísérte a jelen tanévben is intézetünk működését. A város polgármestere Lázár György dr., Bokor Pál helyettes polgármester, a kultur ügyek tanácsnoka Gaál Endre dr., a tanács és törvényhatóság több más tagja is mejelent iskolaünnepélyeinken és érettségi vizsgálatunkon; évzáró ünnepélyünkön pedig a tank. kir. főigazgató úr, a tanács és sajtó képviselői és a tanügy barátai. A szülők és a nagyközönség minden ünnepélyünkön igazi szeretettel és lelkesedéssel vesznek részt.

Március hó 23-án és 24-én folyt le intézetünkben a szegedi tankerület igazgatói értekezlete, melynek megvitatandó tárgyául a következő tételket tűzte ki a tankerületi főigazgató úr :

1. A terminologia az egyes intézetekben.
  2. A természetrajz tanítása az anyag szempontjából.
  3. A német nyelvnek az érettségi tárgyak sorába való visszaállítása. Ezek előadója : *Kárpáti Károly dr.*
    1. Miként akadályozandó meg a tódulás a gimnáziumba ?
    2. A túlterhelés kérdése. Van-e, miben áll, hogyan szüntethető meg ?
    3. Elegendő és megfelelő-e a mostani középiskola két típusa ? Ezzel kapcsolatban a jogosítás kérdése.
  4. Mely tantárgyak módszerében kell reformot kezdeni ? Különös tekintettel a latin nyelvre.
  5. A jelenlegi évvégi osztályvizsgálati rendszer fenntartandó-e ?
  6. Szükséges-e az érettségi vizsgálat s szorul-e módosításra ?
  7. A gyakorlatírás és javítás kérdése hogyan reformálható ?
  8. Szükséges-e az allandó kalkulus írás ?
  9. A módszerezés és ellenőrző értekezletek eddigi rendje fenntartandó-e ?
- Ezek előadója : *Szinger Kornél.*
 Praktikus administratív javaslatok.
 Ezek előadója : *Homor István.*
 Esetleges indítványok.

A gyűlésre egybegyűltek a szegedi tankerület összes igazgatói Werner Adolf dr. bajai igazgatót kivéve, akit betegsége tartott távol. A gyűlések naponta 8—1 óráig tartottak. Az első gyűlés elején a tankerületi kir. főigazgató úr mutatott rá az igazgatói gyűlések nagy jelentőségére. Örömeinek

adván kifejezést, hogy a közoktatásügyi kormány végre az összes tanfér-fiakhoz folyamodik nevelés-tanítási kérdésekben. A magyar közoktatásügy nagy lendületét várja az új intézménytől. A gyűlés hálából üdvözölte Apponyi Albert gróf vallás- közoktatásügyi minisztert, akinek szép válasza még a gyűlés folyamán megérkezett.

A gyűléseken a megbízott előadók megtették indítványukat, a mire széleskörű eszmecsere indult meg az összes igazgatók között, a melyből levont eredményt jegyzőkönyvbe foglalva a főigazgatóság útján az őszkor tartandó főigazgatói gyűlésnek küldöttük meg.

Délutánonként a helyi intézményeket és a város nevezetességeit tekintették meg az igazgatók.

3. *Az intézet jötevői.* A vall.- és közokt. miniszter, mint minden évben, ezúttal is több értékes könyvet, folyóiratot és érmet adományozott az intézetnek. Debreczeni János egri kanonok 200 koronát ajánlott fel ez évben is 2 felső- és 2 alsóosztálybeli szegedi születésű szegénysorsú tanuló segélyezésére. Buziási Eisenstädter Róbert bőkezűségéből kapta az Önképzőkör elnöke a nagy ezüst érmet, a kör másik tagja a díszes bronz érmet, ezenkívül egy-egy olajfesték kazettát adományozott teljes felszereléssel 2 tanulóknak, kik a szabadkézi rajzolásban a legjobb eredményt érték el. A Szeged-Csongrádi Takarékpénztár 120 koronát, a Szegedi Kereskedelmi és Iparbank, a Szegedi Takaré- és Hitel-Részvénytársaság 20—20 koronát ajándékozott a segélyegylet és Önképzőkör tőkéjének gyarapítására.

Popper Nándor gyáros úr boldogult Cserép Sándor igazgató halál-ozási évfordulója alkalmával 20 koronát küldött az intézeti Segélyegylet javára. Vajda Sándor földbirtokos úr a beiratásokkor 20 koronát bocsátott az igazgató rendelkezésére egy szegény tanuló tandíjára. Tóth Péter nagykereskedő úr 30 koronát küldött az Önképzőkör pályakérdései jutalmazására. Kiss Arnold nagykereskedő úr 3 darab aranyát három kiváló rajzoló jutalmazására fordítottuk. Halas Gyula úr kifogyhatatlan szivességgel karolja fel évente fizikai szertárunk ügyét. A Gál Testvérek cége 3 szegény tanulóknak tornafelszerelést, a szülők közül többen gyermekeik viseltes ruháját bocsátották a segélyegylet vezetőjének rendelkezésére szegénysorsú tanulóknak jutalmazására. Intézetünk hálás tanítványa Hodács Ágoston segédlelkész az idén is megküldötte kiadványait. Az 1897-ben érettségizett tanulók 140 koronát bocsátottak az igazgató rendelkezésére, amely összegre pályakérdéseket tüztünk ki. Az 1898-ban érettek pedig elhatározták idei tíz éves találkozójuk alkalmával, hogy alapíványt tesznek a magyar irodalomban kiváló tanuló jutalmazására. Február havi hangversenyünk alkalmával többen együttvéve 295 koronával járultak az önképzőkör és zeneiskola költségeinek fedezésére.

Intézetünk mindezen nemesszívű barátainak, kik könyvtárainkat, gyűjteményeinket növelni, tanítványainkat adományokkal buzdítani, vagy segíteni sziveskedtek, hálás köszönetet mondunk.

4. *Nyilvános iskolai ünnepélyek.* Az ifjúság hazafias érzületének fejlesztésére, vallásosságának, nemes lelkesedésének és kegyeletének ápolására több iskolai ünnepélyt tartottunk.

Október 6-án megünnepeltük az aradi tizenhárom vértanúságának évfordulóját (gyászistentisztelettel és iskolai ünnepéellyel).

November 1-én kegyeletes ünnepélyt rendezett ifjúságunk az elhunyt tanárok sírjánál énekkel és szavalatokkal. Másnap pedig Dugonics András sírját hazafias beszéd, ének és szavalatok kíséretében koszorúztatta meg.

November 19-én, Szent Erzsébet névünnepén ez idén is csendes imádsággal, gyászistentisztelettel és iskolai ünnepéellyel hódolt az ifjúság az ország felejhetetlen Nagyasszonya, Erzsébet királyné emlékének. Ugyanekkor gyűjtést rendeztünk a vakok javára; a gyűjtés eredményeképp befolyt 30 koronát a szegedi vakok intézetének küldtük el.

Egyházi ünneppel ültük meg február 2-án Kalazanti Szt. Józsefnek, a rend alapítójának, az emberiség egyik legnagyobb jóttevőjének emlékünnepét. Az ünnepi beszédet az I—II. osztálynak Biró Imre, a III—IV. osztálynak Babos Dezső és az V—VIII. osztálynak pedig Kiss István tartotta.

November hó 4-én ünnepeltük Szent Imrét herceget születésének 900-ik és nov. 17-én magyarországi Szent Erzsébet születésének 700-ik évfordulóját. Az előbbin Both Ferenc dr., az utóbbin Kiss István tartott az ifjúságnak lélekemelő beszédet.

Márc. 12-én, a szegedi árvíz évfordulóján, a város fogadalmi ünnepén, ünnepélyes istentiszteleten vett részt az ifjúság, utána az Önképzőkör tartott ünnepélyt.

A sajtószabadság kivívása emlékének márc. 15-én az ifjúság iskolai ünnepéellyel áldozott, mely hazafias énekek és szavalatokból állt; április hó 11-én pedig az 1848. törvények szentesítésének évfordulóját ültük meg.

Jún. 8-án, a koronázás évfordulóján hálaadó isteni tiszteletet tartottunk.

Végül az „Önképzőkör“ saját kebelében több kiváló írónk, költőnk kegyeletes emlékét újította fel, május 17-én pedig nyilvános évzáró ünnepélyt rendezett, mely számos előkelő vendég jelenlétében az intézet dísztermében folyt le. Mindezekről bővebb tudósítás az Értesítőnek „Önképzőkör“ c. k. fejezetében található.

A tanévet június 29-én ünnepélyes „Te Deum“-mal zártuk be, mely után a tanulóknak kiosztottuk az odaitélt jutalmakat, továbbá a bizonyítványokat és Értesítőket.

D) Felsőbb hatóságoktól érkezett fontosabb leíratok.

1907. évi 1059. rendfőnöki sz. A magyar kegyestanítórend főnöke intézkedik a hitoktatás és hitelemzés tárgyában.

1907. évi 23,339. tan. sz. Szeged szab. kir. város tanácsa a Kárász Anna-féle 400 koronás ösztöndíjat Dobai János végzett főgimnáziumi tanulónak adományozta.

1907. évi 23,378. tan. sz. Szeged szab. kir. város tanácsa a Sári Mihály-féle 374 korona 35 fillér ösztöndíjat Latzkovits Béla I. A. osztályú tanulónak adományozta.

1907. évi 83,716. min. sz. A nm. vallás- és közokt. min. megengedte, hogy az V. osztály az 1907/8. tanévben is párhuzamosítottassék.

1907. évi 1540. főig. sz. A tanker. kir. főigazgató intézkedik a pusztaszeri országos Árpád-ünnepen való részvétel tárgyában.

1907. évi 3981. püsp. sz. Csanádegyházmegye püspöki helynöke elrendeli, hogy a polgári anyakönyvvezetés óta született kath. beiratkozóktól keresztlevelet is kell követelni.

1907. évi 87,641. min. sz. A nm. vallás- és közokt. min. elrendeli, hogy a nagykikindai áll. főgimnáziumból kizárt VIII. osztályt végzett tanulók szeptemberben intézetünkben tehetnek érettségi vizsgálatot.

1907. évi 95,311. min. sz. A nm. vallás- és közokt. min. kinevezi Schindlberger Józsefet helyettes állami tornatanítónak s szolgálatiételre intézetünkhöz rendeli.

1907. évi 99,157. min. sz. Róth Antal a rendes létszámon felül felvehető a II. osztályba.

1907. évi 99,159. min. sz. Gerster István, Petrovics István, Pinnel János, Pischl István, Schwarz Ernő, Strunk Péter, Szmita Kálmán, Turek Elek és Varga Ferenc a II. osztályba, Bittó Ferenc, Dobler Ferenc, Jakab Lajos, Kovacsevics Barna, Leopold Ede, Rothbart Emil, Velcsov György, Weiner Albert és Weiner Márk a III. osztályba, Geller István, Hubcsik József és Velcsov Vince pedig a VI. osztályba a rendes létszámon felül felvehetőek.

1907. évi 100,370. min. sz. a. A nm. vallás- és közokt. min. elrendeli, hogy az isk. bizonyítványokban mindenkor az ujonnan megállapított helységnevek használandók.

1907. évi 110,528. min. sz. A nm. vallás- és közokt. min. elrendeli, hogy az iskolaorvos a tanév végén hozzá jelentést tegyen.

1907. évi 126,202. min. sz. A nm. vallás- és közokt. min. megengedi, hogy Rozgonyi Margit az 1907/8. tanév végén vagy az 1908/9. tanév elején az I. és II. osztályból összevont magánvizsgálatot tegyen.

1907. évi 8159. eln. sz. Szeged szab. kir. város polgármestere az összes iskolákat bezáratta a vörheny miatt 8 napra.

1908. évi 105. Szeged-belv. pléb. hiv. sz. Zauner Isván VII. o. t. az 1906/7. tanévre megkapta a Bonnaz-féle 174 korona 35 fillér ösztöndíjat.

1908. évi 214. eln. sz. Szeged szab. kir. város polgármestere kinevezi Csasztrvai Mihályt II. iskolaszolgának.

1908. évi 13,686. min. sz. A nm. vallás- és közokt. min. körrendeletet adott ki az igazgatói értekezletek tárgyában.

1908. évi 31,072. min. sz. A nm. vallás- és közokt. min. rendeletet bocsátott ki a görög nyelvi kiegészítő érettségi vizsgálat tárgyában.

1908. évi 537. főig. sz. A tanker. kir. főigazgató tudatja, hogy a szeptemberi pótló- és javító érettségi vizsgálatok a szegedi áll. főgimnáziumban lesznek.

1908. évi 59,441. min. sz. A nm. vallás- és közokt. min. elrendeli, hogy a görög nyelvi kiegészítő érettségi vizsgálatra önkéntesen jelentkező jelöltek csak szóbeli érettségi vizsgálatot tesznek.

1908. évi 61,186. min. sz. A nm. vallás- és közokt. min. az évvégi érettségi vizsgálatokra miniszteri biztosul Ujházy László budapesti gyakorló főgimnáziumi tanárt küldi ki.

1908. évi 703. főig. sz. A tanker. kir. főigazgató elrendeli, hogy a IV. osztályt végzett azon tanulók bizonyítványába, akiket a tanári karok a felsőbb osztályokba való fellépésre alkalmatlannak tartanak, záradékul beírják; „*Középiskolai tanulmányok folytatására alkalmatlan.*“

E) Ifjusági segélyző-egyesület.

A segélyző-egyesület 1907. évi szeptember hó 23-án alakult meg és 1908. évi május hó 16-án tartotta zárógyűlését.

A lefolyt tanévben a következő választott tisztviselők végezték az egyesület munkáját: Elnök: Návay Andor, VIII. oszt. tanuló; főjegyző: Kelemen Ferenc, VIII. oszt. tanuló; titkár: Lőrinczy Endre, VII. oszt. tanuló; pénztárnok: Horváth Endre, VIII. oszt. tanuló; ellenőr: Tallián Tibor, VII. oszt. tanuló; főkönyvtárnok: Tóth László, VIII. oszt. tanuló; aljegyző: Mukits Attila, VI. oszt. tanuló és alkönyvtárnok: Rónay Dénes, VI. oszt. tanuló.

Ezen iskolai évben a segélyző egyesületnek tagjai voltak a *VIII. osztályból*: Ádám Dezső, Agusztich Jenő, Bíró Jenő, Bartole Miklós, Deutsch Mátyás, Frecot Elemér, Fein Jenő, Fischer Marcell, Gál László, Gerő Elek, Gyulai Pál, Horváth Endre, Jahn Frigyes, Jurenák Kálmán, Kelemen Ferenc, Kovács Ferenc, Kovács József, König János, Lázár Miklós, Lövész György, Návay Andor, Ortinau Mihály, Papházy Béla, Palócz Sándor, Schütz Lajos, Schaffer János, Sprenger Béla, Sisák Benjámin, Soós Károly, Tóth Lajos, Tóth László, Végman Jenő, Zauner István, Zeisler István. A *VII. osztályból*: Bajor Lajos, Belle Ferenc, Braun

József, Buck Gábor, Deutsch Imre, Fráter Andor, Gera István, Glász Mihály, Gömöri Endre, Gyurkovits Sándor, Hönigesz Oszkár, Ivánkovits Jenő, Kanyó Pál, Kern Aurél, Kis Miklós, Lőrinczy Endre, Loria Aladár, Mamusich László, Ökrös János, Papp Lajos, Pity István, Pulitzer Imre, Polónyi Gyula, Siasits János, Siegler János, Spitzer Andor, Szüts Sándor, Tallián Tibor, Tarján Pál, Vlahovits Milos, Vuchetich György, Weigand János, Zeisler Imre. A VI. osztályból: Batta Gyula, Belle Géza, Berger Imre, Bondi György, Csányi Mátyás, Endrényi József, Fitz Rezső, Fluck Endre, Füleki Lajos, Fürtös Béla, Geller István, Gunda Gyula, Hubcsik József, Juhász Kálmán, Kamocsay György, Kiss Miklós, Kiss Nándor, Klivinyi István, Kern Lajos, Kovács Kálmán, Köpfer Mihály, Léh István, Manyov Károly, Molnár László, Mukits Attila, Novák Oszkár, Oczvirk Elemér, Pulitzer Izsó, Rác Andor, Rónay Dénes, Spergely Tibor, Székely László, Takács Zoltán, Vig Sándor, Weisz István. Az V. A. osztályból: Bárány István, Balassa József, Bäck Miklós, Drakulics Dömötör, Fekete Vilmos, Friss Emil, Hönigesz Félix, Kreiker Aladár, Kulinyi Ernő, Makk Iván, Nasztity István, Pintér Mihály, Pápay István, Rónay Tibor, Scherer Antal, Schwepler János, Tóth Pál, Vajda Andor, Werner László, Halmágyi Ferenc, Tarján Antal, Sallai József, Beck Lajos, Dinusz Hugó. Az V. B. osztályból: Senautka Oszkár, Tukats Sándor. A IV. A. osztályból: Czarina Viktor, Devics Sándor, Draskovich Ferenc, Galambos Ferenc, Kern Dezső, Kovács György, Molnár Miklós, Reök Iván, Spergely Imre, Tallián Jenő, Vladár Ernő. A IV. B. osztályból: Fischhoff György, Mandl András, Schulhof Andor, Jakobovits György, Törteli Zoltán, Viesel Pál, Zukkermann Sándor. A III. A. osztályból: Csávossy József br., Endrényi Imre, Gyertyánffy Andor, Lindenfeld Sándor. Máthé Gyula, Sélley László, Szapáry Miklós gr., Szarka István, Végmán Béla, Kollár Lajos. Összesen: 156.

A segélyző-egyesület tőkéje az 1906—7. tanév végén 23,600 korona n. é. 4⁰/₀-os koronajáradék kölcsönkötvény és a Szeged-Csongrádi Takarékpénztárban 132,544 sz. betétkönyvecskében 3541·68 kor. készpénz, összesen 27141·68 korona.

A tőke gyarapodása az 1907—8. tanév végén 568·12 kor. s így a tőke álladéka az 1907—8. tanév végén 27712·03 kor.

Ezen kimutatott gyarapodás részletesen a következő címeken folyt be:

Az V. A. oszt. gyűjtéséből	6·48 kor.
Popper Mór ajándéka	20— „
A Szeged-Csongrádi Takarékpénztár ajándéka	120— „
Szegedi Keresk. és Iparbank adománya	30— „
Szegedi Bankegyesület r.-t.	30— „
Átvitel	206·48 kor.

Áthozat	206·48 kor.
Dr. Tóth főtörzsorvos úr ajándéka	5— „
Az idei érettségi bál tiszta jövedelme	69·20 „
Gál János úr	5— „
Kamatokból	282·44 „
Összesen	568·12 kor.

A segélyző egyesületnek tőkéje két részletben van elhelyezve, úgymint: 23,600 kor. n. é. 4%-os koronajáradék kölcsönkötvényben és 4109·80 kor. készpénz a Szeged-Gsongrádi Takarékpénztár 132,544. sz. betétkönyvecskéjében.

Segélyzésre szolgált:

a) Az 1907. évi kamatokból	728·35 kor.
b) Tagsági díjakból	624— „
Összesen	1352·35 kor.

mely összeget téli ruhák beszerzésére, könyvkötésre és könyvvásárlásra fordítottuk.

Az egyesületet könyvsegélyben részesítették: 1. A Szent István-Társulat, Lampel R. könyvkiadó-vállalatok, 2. Lázár Miklós VIII., Tallián Tibor VII., Mukits Attila, Rónay Dénes VI., Rónay Tibor V. A., Draskovich Ferenc, Tallián Jenő IV. A., Törteli Zoltán IV., B., Csávossy József br., Szapáry Miklós gr. III. A., Pintér Ferenc II. A., Csávossy Endre br. és Vermes Gábor I. C. oszt. tanulók. A 2. pontban felsorolt ifjak közül néhányan az egyesületet ruha-segélyben is részesítették.

A tanév folyamán az egyesület 185 tanulónak 1731 tankönyvet osztott ki használatra, 10 tanulót pedig meleg és új téli ruhával segélyezett.

Kedves kötelességünknek tartjuk e helyen is köszönetet mondani az egyesület nemesszívű jótévedőinek.

F) Önképzőkör.

Az önképzőkör 1907. szeptember 16-án alakult meg 109 rendes és 43 rendkívüli taggal, akik szorgalommal és figyelemre érdemes eredménnyel használták föl az időt és azon eszközöket, amelyeket az önképzőkör nyújtott. A kör ügyeit az alakuló gyűlésen választott tisztviselők intézték. Ezen tisztviselők az 1907—1908. tanévben a következők voltak: elnök: Gál László, VIII. o. t.; jegyző: Augustich Jenő, VIII. o. t.; pénztáros: Lázár Miklós, VIII. o. t.; főkönyvtáros: Fischer Marcell, VIII. o. t.; aljegyzők: Gömöri Endre és Kern Aurél, VII. o. t.; alkönyvtáros: Tarján Pál, VII. o. t.

Az önképzőkör célszerű és sikeres munkájában hathatós támaszul és buzdításul szolgált a tanári kar érdeklődése a kör ügyei iránt, amennyiben

tanácsaival és útmutatásaival elősegítette az önmunkálkodás eredményét és gondoskodott arról, hogy a rendes tanítás közben fölmerült elvek és irányok itt is érvényesüljenek.

Az önképzőkör minden héten egy gyűlést tartott; munkakörébe vonta a középiskola összes tantárgyait és igyekezett tágítani az ifjak szellemi látókörét, nemesíteni érzelmeit, tökéletesíteni előadását és stilizálását, egyúttal az iskolában szerzett ismereteket az önmunkálkodás útján szerzett ismeretekkel bővíteni.

A szív nemesítése céljából az ifjak zenekart alakítottak, amelynek 39 tagja volt; névszerint: Fischer Marcell, Kelemen Ferenc, Zauner István VIII. o. t., Belle Ferenc, Buck Gábor, Kolozs Lajos, Vlahovics Milos VII. o. t., Schwartz Pál VI. o. t., Deutsch Ármin V. B. o. t., Balassa József V. A. o. t., akik első hegedűt; Csonka Miklós, Fáy György, Jurenák Kálmán, Zeisler István VIII. o. t., Heinrich Péter, Lantos István, Timina Győző VI. o. t., Szamek Andor V. B. o. t., Nováky György, Ujj János V. A. o. t., Křesadlo József IV. A. o. t., Fischhof György, Landsmann Sándor IV. B. o. t., Löwy Henrik, Löwy János, Schaller Tihamér III. A. o. t., Kränkel Antal I. B. o. t., akik második hegedűt; Bauer Ervin VIII. o. t., Pulitzer Imre VII. o. t., akik mély hegedűt; Lövész György, Gyulai Pál VIII. o. t., Aczél Iván VII. o. t., Belle Géza VI. o. t., akik gordonkát; Ábrahám Andor, Hille Alfréd VII. o. t., Vastag Ferenc III. B. o. t., akik nagybőgőt játszottak; fuvoláztak: Lázár Miklós VIII. o. t., Pity István VII. o. t. és Tóth Pál VI. o. t.

A gimnáziumi zenekart Prelogg József tanár vezette az egész tanéven át heti 1 órában. A tanári kar és a nagyközönség állandóan érdeklődéssel kísérte önképzőkörünk működését. Ezen érdeklődésnek adta jelét a tanári kar, midőn a kör minden egyes nagygyűlésén képviseltette magát s a közönség, midőn a kör nyilvános ünnepélyein oly tömegesen jelent meg, hogy intézetünk díszterme kicsinynek bizonyult befogadására. Az érdeklődést bizonyítja még ama körülmény is, hogy a kör jóakarói az ifjúság szorgalmának és előmenetelének jutalmazásához anyagi áldozatokkal is járultak.

Hálára kötelez bennünket Szeged városa e téren is, amelynek nemeslelkű alapítványa folytán osztjuk ki évenként a Kisfaludy-díjat, 42 korona értékű magyar szépirodalmi művet.

Ezután első helyen kell köszönetet mondanunk önképzőkörünk régi pártfogójának, buziási Eisenstädter Róbert úrnak, akinek bőkezűségéből immár 17-edszer osztottuk ki az ezüst- és bronzérmeket a kör szorgalmasabb tagjainak.

A Szegedi Takarékos- és Hitel-Részvénytársaság 20, buziási Eisenstädter Róbert úr 20, Gál János úr 20, Tóth Péter úr 30 koronát ajánlottak föl a kör céljaira. Ezenkívül 1908. február 23-án szavalattal összekötött hangverseny alkalmával intézetünk nemeslelkű barátai vetekedve járultak hozzá körünk kiadásainak fedezéséhez. A begyűlt összeg a fentebbiekkel együtt

295 korona 60 fillér. A pályamunkák jutalmazására szolgált a Bakos Pali-alapítványnak a jelen iskolai évre eső kamata : 16 korona. Fogadják körünk jötevői hálás köszönetünket.

Ezen több részről nyilvánuló érdeklődéstől kísérve végezte önképző-körünk működését a szeptember hó 16-án tartott alakuló gyűléstől kezdve 22 rendes, 3 bizottsági és 7 ünnepélyes gyűlésen át 1908. május 17-ig, amikor munkálkodását ünnepélyes gyűléssel befejezte.

Mint az elmúlt iskolai években, úgy a mostaniban sem hiányoztak egyes jelentékenyebb mozzanatok, amelyek a kör beléletére lényt derítenek és a tagok tevékenységének fokozására élénkítő hatással voltak. Nyilvános ünnepélyt rendezett 1907. november 5-én dicső szentünk, lilomos sz. Imre hercegnek, a magyar ifjúság védőszentjének, születésének 900-ados jubileuma alkalmából; fölidézte 1907. november 19-én kegyeletes emlékét a sokat szenvedett királyleánynak, magyarországi szent Erzsébetnek, születésének 700-ados évfordulója alkalmából; 1908. március 12-én a szegedi árvíz emlékét újította föl. Ezenkívül résztvett az önképzőkör az intézet összes ünnepélyén beszédekkel, szavalatokkal, ének- és zeneszámokkal.

A főbb önképzőköri ünnepélyek a következő tárgysorozatok szerint folytak le.

A hangverseny tárgysorozata :

1. Linka : Souvenir de Rákóczi. Nyitány. Előadja : a főgimnáziumi zenekar.
2. Vörösmarty : Marót bán V-ik fölvonás, első rész. Marót és Bod találkozása. Drámai dialog. Marót : Augustich Jenő, VIII. o. t. ; Bod : Gál László, VIII. o. t.
3. Beriot IX. concertje. Hegedűn előadja : Fischer Marcell, VIII. o. t. ; zongorán kíséri : Návay Andor, VIII. o. t.
4. Inczedy : Disputa. Szavalja : Ábrahám Andor, VII. o. t.
5. Blon : Virágfakadás. Előadja : a főgimnázium zenekara.
6. Farkas—Hetényi : Czinka Panna. Melodráma. Szavalja : Kolozs Lajos, VII. o. t. ; zongorán kíséri : Ivánkovits Jenő, VII. o. t. ; hegedűn : Belle Ferenc VII. o. t. ; tárogatón játszik : Lázár Miklós, VIII. o. t.
7. Moret : Szerenád. Előadja : a főgimnázium zenekara.
8. Rákosi Viktor : Az éhség széruma. Előadja : Gyulai Pál, VIII. o. t.
9. Jókai—Zimay : Magyar király-himnusz. Előadja : a főgimnázium zenekara.

A szent Imre herceg-ünnepély tárgysorozata :

1. Hansen : Megnyitó. Előadja : a főgimnázium zenekara.
2. Mészáros : A magyar ifjúság védőszentje. Szavalja : Tóth László, VIII. o. t.
3. Ünnepi beszéd. Mondja : Both Ferenc dr., kegyesrendi főgimn. tanár.

4. Demény: Szent Imre sírja. Melodráma. Szavalja: Gál László, VIII. o. t.; zongorán kíséri: Fürtös Lajos, VIII. o. t.
5. Mohl: Imre herceg. Szavalja: Wlassics Ákos, III. A. o. t.
6. Eilenberg. Fuvola-szóló. Előadja: Tóth Pál, V. A. o. t.; zongorán kíséri: Ivánkovits Jenő, VII. o. t.
7. Pannón: Szent Imre ünnepén. Szavalja: Pity István, VII. o. t.
8. Himnusz szent Imréhez. Előadja: a főgimn. vegyeskara.

A szent Erzsébet-ünnepély tárgysorozata:

1. Himnusz. Prosternitur . . . Énekli a főgimn. énekkara.
2. Szepessy: Szent Erzsébet. Szavalja: Rácz Andor, VI. o. t.
3. Ünnepi beszéd. Mondja: Kiss István, kegyesrendi főgimn. tanár.
4. Bán: Szent Erzsébet betege. Szavalja: Hubert Pál, IV. A. o. t.
5. Fohász. Prostratur . . . Énekli a főgimn. énekkara.

A tagok munkakörét 349 tárgy töltötte ki. Ezek között van 88 (beszéd, értekezés, ismertetés, elbeszélés, humoreszk stb.), 89 komoly, 23 víg szavalat, 40 költemény és műfordítás, 93 bírálat, 16 szónoki beszéd.

A tagok közül szorgalmukkal kitűntek: Augustich Jenő, Bauer Ervin, Dobóczki Pál, Fényes Jenő, Fischer Marcell, Fürtös Lajos, Gál László, Goldfahn Mihály, Gyulai Pál, Herczeg István, Juhász József, Kovács Ferenc, Lázár Miklós, Návay Andor, Ortinau Mihály, Schweitzer Albert, Tóth László, Zauner István, VIII. o. t., Ábrahám Andor, Deutsch Imre, Kern Aurél, Kolozs Lajos, Miskolczy Gyula, Pity István, Schiller János, Steiner Henrik, Tarján Pál, Vuchetich György, VII. o. t.

A szavaló-versenyt április 26-án és május 7-én tartotta meg az önképzőkör, az elsőt a rendes, a másodikon a rendkívüli tagok versenyeztek. A rendes tagok versenyén a nyolcadik osztályosok közül első díjat, 10 koronát nyert: Augustich Jenő, másodikat, 8 koronát: Gál László; a hetedik osztály versenyzői között az első díjnak jutalmát, 10 koronát: Deutsch Imre, a másodikét, 8 koronát pedig: Ábrahám Andor kapta. Dícséretben részesültek: Tóth László, VIII. o. t. és Kolozs Lajos, VII. o. t. A víg szavalat első díját, 10 koronát: Ábrahám Andor, VII. o. t. nyerte meg, a másodikat, 8 koronát: Gyulai Pál, VIII. o. t. Dícséretben részesült: Juhász József, VIII. o. t. A rendes tagok szavaló-versenyén komoly szavalattal 11-en, víggal 3-an vettek részt.

A rendkívüli tagok szavaló-versenyére komoly szavalattal 8-an, víggal 6-an jelentkeztek. Első díjat, 10 koronát nyert: Bondy György, másodikat, 6 koronát: Nagy Béla. Dícséretben részesült: Rácz Andor. A víg szavalat első díja, 10 korona: Raffay Istváné, a második, 6 korona: Fürtös Béláé lett. Dícséretesen szavalt: Endrényi József.

A tanári kar, hogy az ifjúság munkálkodását az iskolai tanulmányokkal jobban kapcsolatban tartsa, a különböző tantárgyak köréből pályatételeket tűzött ki. A meghatározott időig 14 tételről 40 dolgozat érkezett be,

amelyek közül 18 jutalomra, 11 dícséretre volt érdemes, a többi 11 pedig figyelmen kívül maradt.

A tételek és pályanyertes kidolgozói a következők:

1. *Szent Imre*. Költemény.

A kitűzött pályatételre egy dolgozat érkezett be. Ez a munka 10 korona jutalomra érdemes, szép költemény. Jeligióje:

„Testedben tiszta, lelkedben fényes.“

Szerzője: Augustich Jenő, VIII. o. t.

2. *Az atheismus és elrettentő következményei*.

Pályázott hét dolgozat. Az első díjat a tétel bölcséleti alapon felfogott, helyes kidolgozásáért a:

„Hiába rázod porláncodat;
Csatád hiú az Úrnak ellenében“

jeligiójú dolgozat nyerte el. Jutalma 20 korona. Szerzője: Kovács Ferenc, VIII. o. t.

A: „Mondá az esztelen szívében: nincs Isten“

jeligió dolgozat 10 koronát nyert. Szerzője: Dobóczki Pál, VIII. o. t.

Dícséretre méltók a:

„Keressétek először az Isten országát és az Ő igazságát!“

és az:

„Egy akol leszen és egy pásztor“

jeligió dolgozatok. Szerzői: Fürtös Lajos, VIII. és Weigand János, VII. o. t.

3. *Kölcsey Ferenc költészetének, politikai és szónoki működésének méltatása*. Tanulmány.

Beérkezett négy dolgozat; ezek között legértelmesebb, legszebb stílusú és szerkezetű a:

„Hass, alkoss, gyarapíts
S a haza fényre derül!“

jeligiójú dolgozat. Jutalma 30 korona. Szerzője: Gál László, VIII. o. t.

A:

„Mondottam ember
Küzdj és bizva bizzál!“

jeligió 10 korona jutalmat nyert. Szerzője: Farkas István, VII. o. t.

A harmadik, dícséretben részesült dolgozat jeligióje: „Tudományt a munkás étellel egybekötni: ez a feladat, mire a köztársaság férfának törekedni kell“. Szerzője: Soós Károly, VIII. o. t.

4. *Lírai költészetünk fejlődése Balassa Bálintig.*

Erre a tételre öten pályáztak, amelyek közül négynek dolgozata jutalomra méltó. A Bakos Pali-alapítvány ez évi kamatát, tizenhat koronát a :

„Sirva vigad a magyar“

jeligés dolgozat nyerte el. Szerzője : Vuchetich György, VII. o. t.

„Az élet munka, nem pihenés“

jeligével beadott dolgozat tizenöt korona jutalomban részesült. Szerzője : Fürtös Lajos, VIII. o. t.

Könyvjutalmul: Széchenyi István válogatott munkáit kapta a :

„Völgyben ül a gyáva kor“

jeligés dolgozat. Szerzője : Farkas István, VII. o. t.

Az : „At non ingenio quaesitum nomen ab aevo excidet: ingenio stat sine morte deus“ jeligéjű dolgozat jutalmul: Endródi, A magyar költészet kincsesházá-t kapta. Szerzője : Miskolczy Gyula, VII. o. t.

5. *Rajz a diákéletből*

Ezt a tételt Hám József tanár úr tűzte ki és tíz koronás arannyal jutalmazta a nyertes pályamunkát. A beérkezett három dolgozat közül a díjat a :

„Sors bona, nihil aliud“

jeligés dolgozat szerzője kapta meg. Szerző : Fürtös Lajos, VIII. o. t.

A :

„Diákélet — aranyélet“

jeligéjű dícséretre érdemes. Szerző : Augustich Jenő, VIII. o. t.

6. *Műfordítás Horátiusból (Carmen II. 18.), vagy Vergiliusból. (Buc. II. 1—30 sor).*

Pályázott hat dolgozat. Az :

„Aequa tellus pauperi recluditur regumque pueris“

jeligés dolgozat dícséretes buzgalomról tanúskodik és 10 koronát nyert. Szerzője : Pulitzer Sándor, VIII. o. t.

A dícséretet nyert dolgozat jeligéje :

„Donec carus eram tibi“.

Szerző : Augustich Jenő, VIII. o. t.

7. *Platon vallási és erkölcsi nézetei.*

A beadott két dolgozat közül a :

„Harmónia“

jeligéjű 10 koronát nyert. Szerző : Dobóczki Pál, VIII. o. t.

A második dolgozat dícséretben részesült. Jeligióje :

„Jobb igazságtalanságot szenvedni, mint elkövetni.“

Szerzője : Soós Károly, VIII. o. t.

8. *Krimhilda. Jellemrajz a Nibelung-ének alapján.*

Beérkezett három dolgozat. Az :

„Es wusch in Burgunden solch edel Mägdelein,
Dass in allen Landen kein schönres mochte sein“

jelígés dolgozat 10 korona jutalomban részesült. Szerző : Vuchetich György, VII. o. t.

Dícséretre méltó a :

„Kínra fordul végül a leghőbb szerelem . . .“

jeligiójü dolgozat. Szerzője : Soós Károly, VIII. o. t.

A :

„Kísérlet“

jeligiójü dícséretes dolgozatnak szerzője : Ábrahám Andor, VII. o. t.

9. *Az álom és a hipnózis.*

Egy dolgozat érkezett be. Jutalma 10 korona. Az :

„Este van, este van, ki-ki nyugalomban“

jeligióvel ellátott dolgozat szerzője : Augustich Jenő, VIII. o. t.

10. *A Rákócziak szereplése nemzeti történetünkben.*

Erre a tételre hárman pályáztak. Kiemelkedőbb dolgozat :

„Az idő igaz s lerontja, mi nem az“

jelígés. Jutalmát Czimmermann Pál tanár ur 20 koronára egészítette ki. Szerző : Dobóczki Pál, VIII. o. t.

A második szintén ügyes dolgozat és 10 korona jutalmat nyert. Jeligióje :

„Mely a hazáért élt a hü kebel,
Földjét termékenyítve hamvad el,
De szelleme a sír felett marad,
Tettekre intve az utódokat.“

Szerző : Soós Károly, VIII. o. t.

A harmadik dícséretre méltó. Jeligióje : „Ubi intenderis ingenium, valet, si lubido possidet, ea dominatur, animus nihil valet.“ Szerző : Miskolczy Gyula, VII. o. t.

11. *A víz romboló hatása a természetben.*

A két dolgozat közül a:

„Gutta cavat lapidem“

jeligével beadott dolgozat 20 korona jutalomban részesült. Szerző: Feuer János, VII. o. t.

Az: „Erózió“

jeligés, dícséretre méltó munka szerzője: Kelemen Ferenc, VIII. o. t.

13. *Az érzékszervek működése.*

Erre a tételre nem érkezett be pályamunka.

13. *A légkör fizikai tünetei.*

A két dolgozat közül az:

„Örökké a világ sem áll;
De amíg áll és amíg él:
Ront, vagy javít, de nem henyél“

jeligéjű dolgozat 10 korona jutalmat nyert. Szerző: Fischer Marcell, VIII. o. t.

A másik, dícséretre érdemes:

„Ut desint vires . . .“

jeligés dolgozat szerzője: Kelemen Ferenc, VIII. o. t.

14. *A hatvány, gyök és logaritmus értelmezése.*

A beérkezett egy dolgozat dícséretet nyert. A:

„Cogito, ergo sum“

jeligés dolgozat szerzője: Fischer Marcell, VIII. o. t.

A pályázatok eredményét alkalmi beszéd kíséretében a május hó 17-én tartott ünnepélyes zárógyűlésen hirdette ki az intézet igazgatója, amely ünnepély díszes, nagy közönség jelenlétében a következő tárgysorozat szerint folyt le:

1. Lecog: Girofle-Girofla. Nyitány. Előadja: a főgimn. zenekara.
2. Beszéd. Mondja: Gál László, VIII. o. t., az önképzőkör elnöke.
3. Hubay: Csárda-jelenet. Hegedűn előadja: Belle Ferenc, VII. o. t., zongorán kíséri: Gömöri Endre, VII. o. t.
4. Reviczky; Pán halála. Szavalja: Tóth László, VIII. o. t.
5. Köhler: Serenata Veneziana. Előadja: a főgimn. zenekara.
6. Kiss: Rab asszony. Szavalja: Deutsch Imre, VIII. o. t.

7. Servais. Csellókoncert. Előadja: Lövész György, VIII. o. t., zongorán kíséri: Fürtös Lajos, VIII. o. t.

8. Beszámolás az önképzőkör egész évi működéséről. a) Titkári jelentés. Fölvolvassa: Augustich Jenő, VIII. o. t. b) A pályadolgozatok eredményének kihirdetése.

9. Deréki: A színigazgató. Előadja: Ábrahám Andor, VII. o. t.

10. Magyar népdalok. Előadja: a fögimn. énekkara.

Az önképzőkör tevékenységében kifejtett szorgalmukért külön jutalomban részesültek: Gál László, VIII. o. t., aki az önképzőkör ezüstérmét, Augustich Jenő, VIII. o. t., mint a kör jegyzője, a Kisfaludy-díjat, 42 korona értékű magyar szépirodalmi művet és Lázár Miklós, VIII. o. t., mint a kör legszorgalmasabb s értékes munkásságot kifejtett tagja, aki a bronzérmét kapta. A zene- és az énekkar buzgó tagjai közül a február hóban rendezett ünnepélyen begyűlt összegből 10—10 koronát kaptak jutalmul: Fischer Marcell, Lázár Miklós, Lövész György, Kelemen Ferenc, Kovács József, VIII. o. t. és Belle Ferenc, Hille Alfréd, Ábrahám Andor, Tarján Pál, VII. o. t., úgyszintén Balassa József és Tóth Pál V. A. o. t. Könyvjutalomban részesült Belle Géza, VI. o. t.

Az önképző-kör rendes tagjainak gazdag és változatos tartalmú könyvtár állott rendelkezésére. A múlt iskolai év végén 1377 művet tartalmazott 4499 korona 36 fillér értékben, a jelen évi gyarapodás a folyóiratokkal 73 mü 77 korona 10 fillér értékben és így a könyvtár jelenleg 1450 munkából áll 4572 korona 46 fillér értékben. A könyvtár gyarapodásának részletes kimutatását az ifjusági könyvtár című rovatban közöljük.

A kör ezen iskolai évben is előfizetett a Századokra, a Történelmi Életrajzokra és Pótfüzeteire, a Philológiai Közlönyre és tagja volt a M. T. Akadémia könyvkiadó vállalatának.

Ezekben tüntettük föl röviden az ifjusági önképzőkör jelen iskolai évi működését.

G) Gyorsírókör.

A Gabelsberger—Markovits-féle gyorsírási rendszert művelő és terjesztő gyorsírókörünk 1907. évi szeptember hó 19-én tartotta meg XXXI-ik alakuló közgyűlését *Jakab Lajos* okl. gyorsírástanár elnöklete alatt. A kör tisztviselőivé megválasztottak: ifj. elnök: Pulitzer Sándor (VIII.), titkár: Schäffer János (VIII.), főjegyző: Hergovits Jenő (VIII.), II. jegyző: Kulinyi Ernő V.) és Bondy György (VI.), főkönyvtáros: Goldfahn Mihály (VIII.), alkönyvtáros: Csányi Mátyás (VI.), pénztáros: Gömöri Endre (VII.), ellenőr: Bäck Gábor (VII.), levelező: Schweitzer Albert (VIII.), előadók: Pulitzer Sándor (VIII.) és Schäffer János (VIII.), a haladóknál és gyakorlóknál, Hergovits Jenő (VIII.), Gerő Elek (VIII.), Hódi József (VIII.) a kezdőknél.

A körnek a folyó tanévben volt 15 gyakorló, 24 haladó és 61 kezdő, összesen 100 tagja, a lefolyt 31 év alatt összesen 2907 tagja.

A kör az év folyamán tartott egy alakuló, 7 rendes és egy záróközgyűlést, amely utóbbi Markovits-ünnepéllal volt összekötve. Ugy a kezdők, mint a haladók 54—54 órában foglalkoztak a gyorsírással és így az önképzéssel. Az órák csütörtökön délután 3 órától 5 óráig tartattak meg.

A kör összes kiadásai a négy koronás tagsági díjakból fedeztettek. A kör tagjai a kör hivatalos lapját, a „Szegedi Gyorsíró“-t tagsági díjaik fejében kapták.

A tandíj 12 korona volt. Teljes tandíjmentességet 50 tanuló élvezett, féltandíjat fizetett 15, nagyobb mérséklést nyert 5 tanuló. A tagsági díj fizetése mindenkire kötelező volt.

A gyorsírókör ez évi életében nevezetesebb mozzanatok:

I. A Budapesten megtartott orsz. őszi írásversenyre körünk öt tagot küldött ki, akik a következő eredménnyel pályáztak: Hergovits Jenő (VIII.) a 180 as fokon egy aranyat, *Schäffer János* (VIII.) díszkönyvet nyert, *Hódi József* (VIII.) pedig elismerő oklevelet kapott. A 150-es fokon *Gerő Elek* (VIII.) díszkönyvet, *Steiner Henrik* (VII.) oklevelet nyert.

II. Körünk ez évben belépett tagul a Gyakorló Gyorsírók Társaságába, ezenkívül tagja volt az Orsz. Diák Gyorsíró-szövetségnek, alapító tagja az Orsz. Magy. Gyorsíró-egyesületnek és a Szegedi Gyorsírók Egyesületének.

III. Körünk az összes hazai szaklapokat több példányban megrendelte a tagok szakképzettségének előmozdítására, a „Szegedi Gyorsíró“ a kör hivatalos lapja levén, azt minden tag tagsági díja fejében kapta.

IV. Az 1907. évi június és július havában Szegeden tartott orsz. és nemzetközi gyorsíró ünnepségekből körünk is kivette a maga részét. Már az előkészítés munkájában többen segédkeztek a körvezető tanárnak, ki az ünnepséget rendezte; majd a pályázatokon és versenyírásokon is szép számmal vettek részt. Díjat nyertek a következők: Az országos *szabatos vitairási pályázaton Pulitzer Sándor* első díjat 50 koronát, *Schäffer János* VII. díjat 5 koronát, *Hódi József* VIII. díjat 3 koronát, *Hergovits Jenő* pedig dícséretet nyert. A *levélezőírási* pályázaton *Várady Károly* III. díjat 10 koronát, *Hergovits Jenő*, *Steiner Henrik*, *Schweitzer Albert*, *Soós Károly* díszkönyvet, *Aczél Iván*, *Schmidt Károly*, *Bondy György*, *Blau Izidor* pedig dícséretet kaptak. A Gyakorló Gyorsírók Társaságának 270—300 szótagú diktatumos rendkívüli versenyén *Pulitzer Sándor* V-ik díjat 20 koronát, a percenként 250 szótagos versenyírásán *Pulitzer Sándor* első díjat 60 koronát nyert, a 200 szótagos versenyen pedig első díjnak megfelelő munkát adott be. — A 160 szótagon *Hergovits Jenő*, *Gerő Elek* dícséretet, a 120 szótagon *Gerő Elek*, *Schweitzer Albert*, *Goldfahn Mihály* *Markovits-plakettát*, *Soós Károly* és *Steiner Henrik* pedig dícséretet kaptak.

V. Körünk a nemzet- és rendszerközi gyorsírási kiállításon is részt vett és egyesek is állítottak ki különféle tárgyakat. Körünk e kiállításon *bronz-érmét* nyert és ugyancsak bronzérmét kapott Pulitzer Sándor is kiállított munkáiért.

VI. Körünk ez évben meghonosította a szabatos pályázatok tartását, amelyek eléggé kedvező eredménnyel jártak.

VII. Szokásos évi versenyünket január havában tartottuk meg a következő eredménnyel: a percenként **200** szótagos fokon első lett: Hergovits Jenő, II. Hódi József, III. Schäffer János. Dicséretet kapott: Gerő Elek. A **160** as fokon: I. Gerő Elek, II. Strubert Géza. III. Schmidt Károly. Dicséretet kaptak: Soós Károly, Schweizer Albert, Kulinyi Ernő és Goldfahn Mihály. A **120**-as fokon: I. Steiner Henrik, II. Csányi Mátyás, III. Pulitzer Izsó. Dicséretet kaptak: tizennyolcan. A **80**-as szótagon I. Deutsch Imre, II. Vajda Imre stb.

VIII. Körünk könyvtára az elmúlt tanévben is részint vétel, részint pedig adakozás folytán több művel gyarapodott. Megemlítendő, hogy a könyvtár számára Pulitzer Sándor és Hergovits Jenő több mint 100 oldalra terjedő könyvecskét írtak szépirodalmi olvasmányokból levelező gyorsírással. A könyvtárt 42 tag használta, a használati forgalom 260 műre terjedt ki.

IX. Mint örvendetes jelenséget kell említenünk, hogy az idén gyorsírókörünknek több mint 15 képzett gyakorló gyorsírója volt, akik több alkalommal érvényesítették gyorsírási tudásukat. A Szegeden tartott orsz. gyógyszerész, majd díjnok kongresszuson Pulitzer Sándor, az állami tisztviselők és bírák kongresszusán pedig Pulitzer Sándor és Schäffer János mint hivatalos gyorsírók működtek, ahol munkájukat fényesen jutalmazták. Ezenkívül Hódi József, Gerő Elek, Hergovits Jenő és mások is működtek a praxis terén.

X. Körünk tagjai szakirodalmi működést is fejtettek ki. E tanévben adta ki *Pulitzer Sándor* szépen kiállított „Gyorsírási Zsebnaptár“-át, melyet a hazai szaksajtó elismeréssel fogadott.

XI. Körünk több tagja a Nagy Sándor-féle népszerű gyorsírással is foglalkozott. E rendszer magasabb (iskolai) fokára hirdetett pályázaton *Pulitzer Sándor* I. díjat két aranyat nyert, a népszerű fokon pedig *Aczél Iván* oklevelet kapott.

XII. Körünk elismerését kívánta leróni egy régebbi érdemes tagja, dr. *Katona Dávid* úrral szemben, midőn őt *tiszteletbeli tagjává* választotta meg. Dr. Katona úr nálunk sajátította el a gyorsírást, körünknek több éven át buzgó és lelkes tisztviselője volt. Jelenleg a Szegedi Gyorsírók Egyesületének főtitkára s a „*Szegedi Gyorsíró*“ felelős szerkesztője, aki e minőségében a nemzetközi gyorsírókiállítás rendezése körül elévülhetlen érdemeket szerzett. Önzetlen s kitartó gyorsírói működése által a gyorsírás ügyének nagy szolgálatokat tett.

XIII. Körünk a hazai gyorsírás terén felmerült mozgalmakban mindenütt ott volt, hol ügyünk erkölcsi és anyagi támogatásáról volt szó. Elősegítette a nemzetközi gyorsírókiállítás rendezését, anyagilag 150 koronával járult a költségekhez s képviseltette magát annak minden ünnepségén. A „Gyorsírástudományi Társulat“ április hóban ünnepelte *Gondos Miksa* gyorsírói működésének 50 éves jubileumát. A díszes emléktárgy beszerzéséhez körünk anyagilag hozzájárult s a Tudományos Akadémia dísztermében lefolyt ünnepségen *Szóke Sándorral* képviseltette magát, aki körünk nevében mondott beszédet. Anyagilag hozzájárult körünk a *Selmecbányán Markovits Iván* szülőházán elhelyezett márvány emléktábla előállítási költségeihez is s a pünkösdi ünnepek alatt megtartott leleplezési ünnepélyen magát képviseltette.

XIV. Tanintézetünkben a gyorsírás tanítását és a gyorsírókör vezetését *Jakab Lajos* okl. gyorsírás tanár az 1898/1899. tanévben kezdte meg s így tíz éve annak, hogy kezei alul évenként egy-egy csomó kész gyorsíró kerül ki. Körünk életében ez a lefolyt tíz év felette élénk és mozgalmas volt. Körünknek 1902-ben megtartott 25 éves jubileuma nemcsak a hazai, de a külföldi szakkörök figyelmét is felkelté működése iránt. Hogy Szegeden a mai gyorsíró élet kifejlődhetett, hogy a Szegedi Gyorsírók Egyesülete megalakulhatott s az olyan nagymérvű tevékenységet fejthetett ki, ahhoz az alapot, az éltető erőt körünk szolgáltatta. Ebből a körvezető tanár kivette a maga részét, mert az ő kezdeményezése és működése folytán jött létre s végződött szép sikerrel a nemzet- és rendszerközi gyorsírási kiállítás és kongresszus. Ezen alkalomból kifolyólag körvezető tanárunkat, mint a Szegedi Gyorsírók Egyesületének elnökét többféle ünneplésben részesítették. Az egyesület megfestette életnagyságú arcképét, amelyet ez év június 27-ikén szép ünnepség keretében leplezték le a kulturpalotában. Majd midőn okt. hóban kartársai hivatali működésének 25 éves jubileumát tartották, a Szegedi Gyorsírók egyesülete is a városháza közgyűlési termében díszközgyűlés keretében méltatta eddigi működését. Az ő gyorsírói működéséről a kultuszminiszterium is tudomást szerzett, mert nm. Apponyi Albert gr. miniszter úr a következő magas leiratot intézte hozzá:

A magyar királyi vallás- és közoktatásügyi ministertől

3706/eln. sz.

Tekintetes **Jakab Lajos** úrnak, a „Szegedi Gyorsírók Egyesületé-
nek elnöke

Szeged.

„Csongrád-vármegye és Szeged szab. kir. város főispánjának hozzám intézett felterjesztéséből különös megaláztatással értesültem arról a nagy erkölcsi eredményről, melyet a folyó évi július havában Szegeden megtartott első nemzet- és rendszerközi gyorsírási

kiállítás aratott. A kiállítás a művelt népek érdekelt szakköreinek figyelmét Magyarország felé terelte s elismerést szerzett a magyar műveltségnek.

Nagysikerű munkásságáért, melyet, mint a „Szegedi Gyorsírók Egyesületé”-nek elnöke úgy ezen kiállítás szervezése, rendezése — és az elért nagy erkölcsi eredmény biztosítása, — valamint általában a gyorsírás fejlesztése körül szerzett, arra indítanak: hogy Elnök Úrnak különös elismerésemet és őszinte köszönetemet nyilvánítsam. Hazafiúi üdvözléssel Budapest. 1907. okt. 25.

Apponyi s. k.

XV. Június 21-én tartottuk az évváró vizsgálatot, amelyet az idén kétszeres ünnepé avatott Jakab Lajos körvezető tanár 10 éves működésének megünneplése és egyúttal búcsúja az intézettől és tanítványaitól.

Ugyanekkor volt a tanulók versenye, amely a következő eredménnyel végződött :

A *gyakorlók* versenyén a **300**-as fokon a tanárelnök tíz koronás díját nyerte *Pulitzer Sándor* (VIII.). A *haladóknál* a **150**-es fokon I. díjat (a tanár elnök díját) nyerte: *Kulinyi Ernő* (V. a), II. *Weisz István* (VI.), III. *Strubert Géza* (VI.). Dícséretet nyertek: *Schmidt Károly* (VI.), *Csányi Mátyás* (VI.), *Pulitzer Jenő* (VI.) és *Goldfahn Mihály* (VIII.). A **120**-as fokon I. díjat nyert: *Pulitzer Izsó* (VI.), II. díjat *Schmidt Károly* (VI.), III. *Weisz István* (VI.). Dícséretet: *Blau Izidor* (VI.), *Fürtös Béla* (VI.), *Blau László* (IV. b). A *kezdők* versenyén I. díjat (a tanárelnök díját) kapta: *Oláh Vencel* (V.), II. díjat *Schwarz Pál* (VI.), III. díjat *Neff Mátyás* (IV. b). Dícséretet nyertek: *Sélley László* (III. a), *Bozsó István* (IV. a), *Kellner Dániel* (III. b), *Grosser Sándor* (IV. a), *Fischof György* (VI. b).

Az egybegyűlt tanítványok és vendégek előtt az intézet igazgatója fejezte ki a körvezető tanárnak az intézet háláját, amellyel tartozik azon tanárnak, aki tíz éven át oly lelkesedéssel, annyi ügybuzgalommal tanította e fontos tárgyat s aki gyorsírókörünk színvonalát buzgó elődjei után nemcsak megőrizte, hanem emelte is. Fájdalommal válik meg tőle az intézet, hanem hiszi, hogy távolból is megtartja az érintkezést azzal a körrel, amely oly nagy hálával tartozik lelkes vezérének s melyhez ő is oly igaz szeretettel ragaszkodik.

Ezután *Pulitzer Sandor*, a kör ez évi ifjúsági elnöke ünnepelte szép és tartalmas beszédben a szeretett mestert s búcsúzott el tőle a tanítványok nevében. *Jakab Lajos* meghatottan válaszolt a lelkes beszédre, kifejezést adott érzelmének, mily nehezen távozik diadalai színteréről s mily nehezen válik meg szeretett tanítványaitól.

Jakab Lajost jól megérdemlett előléptetése szólítja el körünk éléről, buzgó munkásságának, alkotásainak, szerető egyéniségének emléke itt marad közöttünk feledhetetlenné teszi nevét körünk történetében.

XVI. A tanévben kifejtett tevékenységükért, buzgalmukért és szorgalmukért külön dicséretet érdemelnek: *Pulitzer Sándor* ifjúsági elnök, ki kiváló gyorsírói készségével nemcsak magának, de körünknek is babérokat aratott, továbbá *Schäffer János*, *Hergovits Jenő*, *Hódi József*, *Gerő Elek*, *Gömöri Endre* és *Goldfahn Mihály*.

XVII. A jövő tanévben is, mint eddig III—VIII. oszt. tanulók lehetnek a kör tagjai. A tagságdíj 4 kor., melyért a kör hivatalos lapját is kapják a tagok. A tandíj 12 kor. — Tagsági díj fizetése alul senkisémentetik fel. A körvezető tanár a tandíjat vagy egészen, vagy részben elegendi méltánylást érdemlő esetekben. Azok a köri tagok, kik három éven át már fizettek tandíjat, a jövő évben tandíjmentesek lesznek. — Aki a tanfolyamba beiratkozott, az évközben ki nem maradhat s úgy a tagsági, mint a tandíjat is köteles lesz megfizetni.

H) A főgimnázium ösztöndíjas és jutalmazott tanulói 1907—1908. tanévben.

a) Ösztöndíjasok.

1. Ábrahám András VII. oszt. tanuló a Millenniumi ösztöndíj-alapítványból évi 200 koronával.

2. Ábrahám Gyula VIII. oszt. tanuló a Makra-féle alapítványból évi 134 koronával.

3. Drakulits Dömötör V. A. oszt. tanuló a Dungyerszky alapítványból 1000 koronával.

4. Dulovics Antal II. B. oszt. tanuló a jövedéki bírsági alapból évi 120 koronával.

5. Dulovics Elemér II. B. oszt. tanuló a jövedéki bírság alapból 120 koronával.

6. Fluck Endre VI. oszt. tanuló az Alapy-féle alapítványból évi 300 koronával.

7. Gunda Gyula VI. oszt. tanuló a Zombory András és neje Fehér Anna-féle alapítványból évi 240 koronával.

8. Konrád Ede I. B. oszt. tanuló a jövedéki bírság alapból évi 200 koronával.

9. Kovács József VIII. oszt. tanuló a Sály Mihály-féle alapítványból évi 374 korona 35 fillérrel.

10. Křesadlo József IV. A. oszt. tanuló az Osztrák-magyar Államvasút-Társaság bányafelügyelősége jubileumi ösztöndíjából 500 koronával.

11. Latzkovits Béla II. A. oszt. tanuló a Sály Mihály-féle alapítványból 374 korona 35 fillérrel.

12. Mészáros Ferenc III. B. oszt. tanuló a Rózsa Ferenc-féle alapítványból évi 200 koronával.

13. Miklós Károly IV. B. oszt. tanuló a Bésán-féle alapítványból évi 200 koronával.

14. Miskolczi Gyula VII. oszt. tanuló a Rózsa Ferenc-féle alapítványból évi 200 koronával.

15. Návay Andor VIII. oszt. tanuló az Alapy-féle alapítványból évi 420 koronával.

16. Palócz Sándor VIII. oszt. tanuló a Jettim József-féle alapítványból évi 160 koronával.

17. Pulitzer Izsó VI. oszt. tanuló a Bamberger-féle alapítványból 80 koronával.

18. Rafner Béla IV. A. oszt. tanuló a Kárász Anna-féle alapítványból évi 800 koronával.

19. Takács Zoltán VI. oszt. tanuló a Németh Ignác-féle alapítványból évi 120 koronával.

20. Zauner István VII. oszt. tanuló a Bonnaz-féle alapítványból 174 korona 68 fillérrel. (1907. évi kamat, odaiteltük 1907. júl., folyósított 1908. jan. havában.)

Az évi ösztöndíj összesen 5917 korona 38 fillér.

b) Az intézet jutalmazott tanulói.

I. A vallásban tanúsított jeles előmenetelért :

Ortinau Mihály VIII. oszt. tanuló az Ebner-féle alapítványból 50 koronával.

II. A magyar nyelvben és irodalomban tett jeles előmenetelért :

Augustich Jenő VIII. oszt. tanuló a Kisfaludy-Társaságtól alapított Kisfaludy jutalomból 42 korona értékű magyar szépirodalmi művekkel.

III. A magyar nyelv elsajátításában tett jeles előmenetelért :

Heinrich Péter VI. oszt. tanuló a „Magyar Gábor 30 éves tanári működésének emlékére régi tanítványai által tett alapítvány“-ból 40 koronával.

IV. A magyar történelemben tanúsított jeles előmenetelért :

Csonka Miklós VIII. oszt. tanuló a „Szinger Kornél és Bakos Pali alapítvány“-ból 40 koronával.

V. Jó magaviselet- és előmenetelért :

1. Bózsó István IV. A. oszt. tanuló a Sobay-féle alapítványból 50 korona 40 fillérrel.

2. Bezdány Mihály V. B. oszt. tanuló a Sobay-féle alapítványból 50 korona 40 fillérel.

3. Halasi Antal III. A. oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok adományából 40 koronával.

4. Szöke Gyula III. B. oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok adományából 40 koronával.

5. Berényi János VIII. oszt. tanuló Debreczeni János egri apátkanonok adományából 60 koronával.

6. Tarján Pál VII. oszt. tanuló Debreczeni János apátkanonok adományából 60 koronával.

7. Fürtös Lajos VIII. oszt. tanuló a „Régi szegedi főgimnáziumi tanulók alapítványá“-ból 88 koronával.

8. Az 1870-ben érettek jutalomdíjának ez évi kamatából Strubert Géza VIII. oszt. tanuló 60 koronával.

9. Halasi Ferenc II. A. oszt. tanuló a Cserveny-féle alapítványból 2 koronával. (Kiegészítve 10 koronára névtelenek adományából.)

10. Kraxner György IV. A. oszt. tanuló Dobszay Antal pécsi olvasó kanonok alapítványából 80 koronával.

11. Dobóczy Pál VIII. oszt. tanuló Dobszay Antal pécsi olvasó kanonok alapítványából 80 koronával.

12. Muth Endre II. A. oszt. tanuló a Cajus Gábor és neje Abelesz Regina alapítványából 81 koronával.

13. Soós Károly VIII. oszt. tanuló a Pap József-féle családi alapítványból 200 koronával.

14. Kovács János-alapítvány 12 korona kamatából ruhasegélyben részesült egy II. B. oszt. szegény tanuló.

15. Az Eisenstädter – Cserép-alapítvány jelen évi kamatait, 40—40 koronát, a jövő tanévi iskolakönyvek, író- és rajzeszközök beszerzésére Gömöri Endre VII. és Jakob Károly VII. oszt. tanulók kapják.

16. A ministrálásban kifejtett buzgóságért könyvjutalomban részesült: Gallyas János III. B. oszt. tanuló, aki Hám József tanár úr szivességéből Vaszary, Történelmi Arcképek c. könyvét kapja.

17. A zene- és énekkar régi, buzgó tagjai: Fischer Marcell, Lázár Miklós, Lövész György, Kelemen Ferenc, Kovács József VIII., Belle Ferenc, Hille Alfréd, Ábrahám Andor, Tarján Pál VII., Balassa József és Tóth Pál V. A. oszt. tanulók 10—10 korona jutalmat kaptak.

Könyvjutalmat nyert: Belle Géza VI. oszt. tanuló Prelogg József tanár úr szivességéből.

18. A rajzolásban tett jeles előmenetelükért buziási Eisenstädter Róbert úr ajándékából egy-egy festő-kasettat kaptak: Zeisler István VIII. Fürtös Béla VI. oszt. tanulók.

Kiss Arnold nagykereskedő úr szivességéből 1—1 arany jutalomban részesült : Lőrincy Endre VII., Magyarai Nándor V. A. és Répás Béla II. A. oszt. tanuló.

19. Jó magaviseletük és jeles előmenetelükért könyvjutalomban részesültek : Koch Andor I. A., Gaál Antal I. B., Szőke Mihály I. C., Fejér Imre II. A., Fellegi Andor II. B., Schön Ferenc III. A., Erczbrucker Aladár III. B., Piros Kálmán IV. A., Neff Máttyás IV. B., Schwepler János V. A., Halas István V. B., Schmidt Károly VI., Hille Alfréd VII. és Fischer Marcel VIII. oszt. tanulók.

Tanári kar.

A) A kötelezett tantárgyak tanárai.

Sorszám	A tanár neve és tanári minősége	Szolg. évek számának száma	Tantárgyak, amelyeket előadott	Osztályok, amelyekben előadott	Heti óráinak száma	Észrevételek
1	Szinger Kornél r. tanár	20	Filozófiai prope- deutika	VIII.	3	Igazgató.
2	Babos Dezső r. tanár	2	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv	II. A. I. I. A. II. A. IV. A. II. A.	19	A II. A. osztály főnöke, hitelemző, az ifj. nagyobb könyvtár gondnoka.
3	Baksay József r. tanár	21	Latin nyelv Görög nyelv Görögpótló iro- dalmi tanulmány	VI. VI. VII. V. A. V. B.	18	A VI. osztály főnöke, a filológiai szertár őre.
4	Biró Imre r. tanár	1	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv	I. C. I. C. I. C. II. B.	19	Az I. C. osztály főnöke, hitelemző.
5	Bite Béla r. tanár	14	Magyar nyelv Latin nyelv Görögpótló iro- dalmi tanulmány	III. A. III. A. VII. VI.	18	A III. A. osztály főnöke.
6	Bontó József r. tanár	18	Latin nyelv Német nyelv Szépirás	IV. A. IV. B. IV. A. IV. B. II. A.	19	A IV. A. osztály főnöke.

Sorszám	A tanár neve és tanári minősége	Szolg.éveinek száma	Tantárgyak, amelyeket előadott	Osztályok, amelyekben előadott	Hét órának száma	Észrevételek
7	Both Ferenc dr. r. tanár	15	Vallástan Magyar nyelv és irodalom Latin nyelv Görög-pótló irodalmi tanulmány	I. A. VII. VIII. VI. VIII. VIII VIII.	18	A VIII. osztály főnöke, az ifj. önképzőkör vezetője, játékfelügyelő.
8	Czimmermann Pál r. tanár	8	Vallástan Történelem Földrajz Természetráaj Szépirás	IV. B. IV. B. VI. VIII. I. B. III. A. I. B. I. B.	19	A IV. B. osztály főnöke, a földrajzi szertár gondnoka.
9	Fekete Ipoly r. tanár	24	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv Görög nyelv	I. B. I. B. I. B. V. A. V. B.	18	Az I. B. osztály főnöke.
10	Floderer Imre r. tanár	10	Földrajz Természetráaj	I. A. II. A. I. A. II. A. IV. A. IV. B. VI.	19	Az I. A. osztály főnöke, a természetráaji és vegytani szertár öre, játékiellügyelő.
11	Forgács János dr. r. tanár	4	Magyar nyelv Német nyelv Szépirás	II. B. V. B. III. B. V. B. VI. I. C.	19	Az V. B. osztály főnöke, az ifj. kiscsb könyvtár gondnoka.
12	Frank István r. tanár	13	Természettan Mennyiségtan	VIII. III. A. V. A. V. B. VI. VIII.	19	A természettani szertár öre, az ifj. segélyző-egylet felügyelője, játékiellügyelő.
13	Hám József r. tanár	37	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv	III. B. III. B. III. B. V. B.	18	A III. B. osztály főnöke.
14	Hogyor József r. tanár	6	Földrajz Természettan Mennyiségtan	III. B. VII. II. B. III. B. IV. A. VII.	19	
15	Kátay Lajos világi, r. tanár	24	Rajzoló geometria	I. C. III. A. III. B.	7	Főreáliskolai rendes és gimnáziumi kiségitő rajztanár.

Sorszám	A tanár neve és tanári minősége	Szolg. éveknek száma	Tantárgyak, amelyeket előadott	Osztályok, amelyekben előadott	Hét órának száma	Észrevételek
16	Kiss István r. tanár	5	Vallástan Magyar nyelv Latin nyelv	IV. A. V. A. V. B. VI. IV. B. V. A. V. A.	19	Az V. A. osztály főnöke, főgimn. hitszónok, a tanári könyvtár őre.
17	Nováky Bertalan világi, r. tanár	36	Rajzoló geometria Szabadkézi rajz	I. A. I. B. II. A. II. B. IV. A. IV. B. V—VIII.	22	A rajzsztartár őre.
18	Prelogg József r. tanár	10	Magyar nyelv és irodalom Görögpótló irodalmi tanulmány Német nyelv	VII. VII. III. A. V. A. VII. VIII.	19	A VII. osztály főnöke, az ének- és zenekar vezetője.
19	Salánky István r. tanár	19	Történelem	III. A. III. B. IV. A. V. A. V. B. VII.	18	Az érem- és régiségtár őre, az intézet évkönyvének vezetője.
20	Schindlberger József világi, okl. h. tornatanár	1	Testgyakorlás Játék	I—II. I—VIII.	16	
21	Simonides István r. tanár	21	Magyar nyelv Latin nyelv Görög nyelv Szépirás	I. A. I. A. VIII. I. A.	16	Értekezleti jegyző
22	Timina Ödön világi, r. tornatanár	22	Testgyakorlás	III—VIII.	18	A tornaszerek felügyelője.
23	Torma Károly r. tanár	4	Vallástan Földrajz Természetrajz Szépirás	II. B. I. C. II. B. I. C. II. B. V. A. V. B. II. B.	19	A II. B. osztály főnöke.
24	Vajda Imre h. tanár	2	Mennyiségtan	I. A. I. B. I. C. II. A. IV. B.	19	

B) A más vallású tanulók hitoktatói.

1. **Bereczk Sándor**, a szegedi ev. ref. egyház lelkésze, tanította az ev. ref. vallású tanulókat heti 3 órában, az állami főreáliskola helyiségében.
2. **Lőw Immanuel dr.** Szeged és kerülete főrabbija, tanította az izraelita vallású tanulókat heti 5 órában, az állami főreáliskola helyiségében.
3. **Nestor Romulus**, magyar-esanádi gör. kel. román segédlelkész, tanította a gör. kel. román tanulókat heti 1 órában, az állami főgimnázium helyiségében.
4. **Sevity Lázár**, szegedi gör. kel. szerb plébános, tanította a gör. kel. szerb tanulókat heti 2 órában, a városi főgimnázium helyiségében.
5. **Thomay József**, szegedi ág. hitv. ev. lelkész, tanította az ág. hitv. ev. tanulókat heti 5 órában, az állami főreáliskola helyiségében.

C) A nem kötelezett tantárgyak tanárai.

1. **Bite Béla**, főgimn. r. tanár, a francia nyelv képesített rendkívüli tanára, tanította a francia nyelvet heti 4 órában.
2. **Jakab Lajos**, déli vasúti ellenőr, okl. gyorsíró, tanította a gyorsírást heti 2 órában.
3. **Nováky Bertalan**, főgimn. rajztanár, tanította a szabadkézi rajzot heti 4 órában.
4. **Prelogg József**, főgimn. r. tanár, tanította az éneket heti 4 órában.

D) Iskola-orvos és egészségtan-tanár.

1. **Gidófalvy Béla dr.**, honvéd ezredorvos, az egészségtan képesített tanára, tanította az egészségtant a VII. osztályban, heti 2 órában.
-

Előadott tananyag.*

Első A., B. és C. osztály.

Osztályfőnökök: A. osztályban: *Floderer Imre*, B. osztályban: *Fekete Ipoly*, C. osztályban: *Biró Imre*.

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: Kis katekizmus. Tanárok: I. A. osztályban: *Both Ferenc dr.*, I. B. osztályban: *Fekete Ipoly*, I. C. osztályban: *Biró Imre*.

Magyar nyelv, heti 5 órában. Tankönyv: Szinnyei dr., Iskolai magyar nyelvtan és olvasókönyv. Tanárok: I. A. osztályban: *Simonides István*, I. B. osztályban: *Fekete Ipoly*, I. C. osztályban: *Biró Imre*.

Latin nyelv, heti 6 órában. Tankönyv: Pirchala, Latin nyelvtan. U. a. Latin olvasó- és gyakorlókönyv. Tanárok: I. A. osztályban: *Simonides István*, I. B. osztályban: *Fekete Ipoly*, I. C. osztályban: *Biró Imre*.

Földrajz, heti 3 órában. Tankönyv: Körösi, Földrajz, I. r. Tanárok: I. A. osztályban: *Floderer Imre*, I. B. osztályban: *Czimmermann Pál*, I. C. osztályban *Torma Károly*.

Természetrajz, heti 2 órában. Tankönyv: Ormándy dr., Természetrajz. Tanárok: I. A. osztályban: *Floderer Imre*, I. B. osztályban: *Czimmermann Pál*, I. C. osztályban: *Torma Károly*.

Számтан, heti 4 órában. Tankönyv: Suták dr., Számтан. Tanár: *Vajda Imre*.

Rajzoló mértan, heti 3 órában. Tankönyv: Huszka, Rajzoló geometria, I. r. Tanárok: I. A. és B. osztályban: *Nováky Bertalan*, I. C. osztályban: *Kátay Lajos*.

Szépírás, heti 1 órában. Tanárok: I. A. osztályban: *Simonides István*, I. B. osztályban: *Czimmermann Pál*, I. C. osztályban: *Forgács János dr.*

Tornázás, heti 2 órában. Tanár: *Schindlberger József*.

---

* A tananyag elméleti részét az Utasítások szerint végeztük el s így itt nem közöljük.

Második A. és B. osztály.

Osztályfőnökök: A. osztályban: *Babos Dezső*, B. osztályban: *Torma Károly*.

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: Pokorny dr., Ószövetségi bibliai történetek. Tanárok: II. A. osztályban: *Babos Dezső*, II. B. osztályban: *Torma Károly*.

Magyar nyelv, heti 5 órában. Tankönyv: Szinnyei dr., Iskolai magyar nyelvtan és olvasókönyv, II. r. Tanárok: II. A. osztályban: *Babos Dezső*, II. B. osztályban: *Forgács János dr.*

Latin nyelv, heti 6 órában. Tankönyv: Cserép dr., Latin nyelvtan. U. a. Latin olvasó- és gyakorlókönyv. Tanárok: II. A. osztályban: *Babos Dezső*, II. B. osztályban: *Biró Imre*.

Földrajz, heti 3 órában. Tankönyv: Körösi, Földrajz, II. r. Tanárok: II. A. osztályban: *Floderer Imre*, II. B. osztályban: *Torma Károly*.

Természetrajz, heti 2 órában. Tankönyv: Ormándy dr., Természetrajz, II. osztály számára. Tanárok: II. A. osztályban: *Floderer Imre*, II. B. osztályban: *Torma Károly*.

Számтан, heti 4 órában. Tankönyv: Suták dr., Számтан. Tanárok: II. A. osztályban: *Vajda Imre*, II. B. osztályban: *Hogyor József*.

Rajzoló mértan, heti 3 órában. Tankönyv: Huszka, Rajzoló geometria, II. r. Tanár: *Nováky Bertalan*.

Szépírás, heti 1 órában. Tanárok: II. A. osztályban: *Bontó József*, II. B. osztályban: *Torma Károly*.

Tornázás, heti 2 órában. Tanár: *Schindlberger József*.

Harmadik A. és B. osztály.

Osztályfőnökök: A. osztályban: *Bite Béla*, B. osztályban: *Hám József*.

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: Pokorny dr., Bibliai történet. Tanárok: III. A. osztályban: *Babos Dezső*, III. B. osztályban: *Hám József*.

Magyar nyelv, heti 4 órában. Tankönyv: Szinnyei dr., Rendszeres magyar nyelvtan. U. a. Magyar olvasókönyv, III. r. Tanárok: III. A. osztályban: *Bite Béla*, III. B. osztályban: *Hám József*.

Latin nyelv, heti 6 órában. Olvasmányok: Corn. Neposból: Miltiades, Themistocles, Aristides. Liviusból: Menenius Agrippa, Cn. Marc. Coriolanus. Phaedrusból: Lupus et agnus; Ranae regem petierunt; Graculus superbus et pavo; Vacca, capella, ovis et leo; Lupus et gruis; Lupus et vulpes; Cicada et noctua. Tankönyv: Pirchala, Latin nyelvtan. U. a. Latin

olvasókönyv. Tanárok: III. A. osztályban: *Bite Béla*, III. B. osztályban: *Hám József*.

Német nyelv, heti 4 órában. Tankönyv: Szemák dr., Német nyelv-, olvasó- és gyakorlókönyv, I. r. Tanárok: III. A. osztályban: *Prelogg József*, III. B. osztályban: *Forgács János dr.*

Történelem, heti 3 órában. Tankönyv: Jászai dr., Magyarország története. Tanár: *Salánky István*.

Földrajz, heti 2 órában. Tankönyvkönyvek: Körösi, Földrajz, II. r. és Vörös dr., Matematikai és fizikai földrajz elemei. Tanárok: III. A. osztályban: *Czimmermann Pál*, III. B. osztályban: *Hogyor József*.

Számтан, heti 3 órában. Tankönyv: Suták dr., Számтан. Tanárok: III. A. osztályban: *Frank István*, III. B. osztályban: *Hogyor József*.

Rajzoló mértan, heti 2 órában. Tankönyv: Gerevich dr., Konstruktív planimetria. Tanár: *Kátay Lajos*.

Tornázás, heti 2 órában. Tanár: *Timina Ödön*.

Negyedik A. és B. osztály.

Osztályfőnökök: A. osztályban: *Bontó József*, B. osztályban: *Czimmermann Pál*.

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: Gergely, Róm. kath. szertartástan. Tanárok: IV. A. osztályban: *Kiss István*, IV. B. osztályban: *Czimmermann Pál*.

Magyar nyelv, heti 4 órában. Olvasmány: Arany János Toldija. Tankönyv: Négyesy dr., Stilisztika I. r. — Arany János, Toldi. Magyarázta Lehr. Tanárok: IV. A. osztályban: *Babos Dezső*, IV. B. osztályban: *Kiss István*.

Latin nyelv, heti 6 órában. Prózai olvasmány Julius Caesarból: Gallia és lakói, Caesar háboruja a helvetiusokkal, Caesar háboruja Ariovistussal, A gallusok és germánusok szokásai. Költői olvasmány Ovidiusból: Az emberiség korszakai, Daedalus és Icarus, Philemon és Baucis, Midas, Fama lakása. Tankönyv: Cserép dr., Latin mondatlan. U. a. J. Caesar: *Commentarii de bello Gallico*, U. a. P. Ovidius: *Metamorphoses*, Kempf—Cserép: *Stilusgyakorlatok*. Tanár: *Bontó József*.

Német nyelv, heti 3 órában. Tankönyv: Szemák dr., Német nyelv-, olvasó- és gyakorlókönyv, II. r. Tanár: *Bontó József*.

Történelem, heti 3 órában. Tankönyv: Jászai dr., Magyarország története II. r. Tanárok: IV. A. osztályban: *Salánky István*, IV. B. osztályban: *Czimmermann Pál*.

Természetráajz, heti 3 órában. Tankönyv: Ormándy dr., Növénytan. Tanár: *Floderer Imre*.

Algebra, heti 3 órában. Tankönyv: Suták dr., Algebra. Tanárok: IV. A. osztályban: *Hogyor József*, IV. B. osztályban: *Vajda Imre*.

Rajzoló mértan, heti 2 órában. Tankönyv: Gerevich dr., Konstruktív planimetria. Tanár: *Nováky Bertalan*.

Tornázás, heti 2 órában. Tanár: *Timina Ödön*.

Ötödik A. és B. osztály.

Osztályfőnökök: A. osztályban: *Kiss István*, B. osztályban: *Forgács János dr.*

Vallástan, heti 2 órában. Tiltz dr., Kath. hittan. Tanár: *Kiss István*.

Magyar nyelv, heti 3 órában. Kötelező magán olvasmányok: Arany, Toldi estéje; Deák, Első felirati beszéde; Gyulai, Emlékbeszéd Arany J. felett; Jókai, Az új földesúr; Kölcsey válogatott beszédei; Kossuth, A nemzeti védelemről; Pázmány válogatott egyházi beszédei; Széchenyi, A hitel; Tinódi históriás énekei. Tankönyv: *Négyesy dr.*, Retorika. Tanárok: V. A. osztályban: *Kiss István*, V. B. osztályban: *Forgács János dr.*

Latin nyelv, heti 6 órában. Prózaí olvasmány: Cicerónak beszédei Cn. Pomp. fővezérsége érdekében és A. Licinius Archias ügyében. Költői olvasmány: P. Ovidius Fastijából: Újév. Hercules legyőzi Cacust. Róma alapítása. Remus halála. Lemuria. Romulus halála. Terminalia. Magna Matert Rómába viszik. Tankönyv: Zsámboki, Cic. de imp. Cn. Pomp. Geréb dr., Cicero védőbeszéde A. Licinius Archias ügyében. Cserép dr., Szemlénény P. Ovidius Naso műveiből. Tanárok: V. A. osztályban: *Kiss István*, V. B. osztályban: *Hám József*.

Görög nyelv, heti 5 órában. Tankönyv: Maywald dr., Görög nyelvtan. Ugyanattól: Görög gyakorlókönyv. Tanár: *Fekete Ipoly*.

Görögpótló irodalom, heti 3 órában. Szemlénények Tinódi, Gyöngösi, Mindszenti, Kemény János és Bethlen Miklós gróf műveiből. Néhány kuruc dal. Homeros Iliása és Odysseiája. Szemlénények Herodotos I—IX. könyvéből. Tankönyv: *Badies dr.*, Magyar irodalmi olvasókönyv, I. r. *Csengeri dr.*, Homeros Iliása. *Gyomlai dr.*, Homeros Odysseiája. *Geréb dr.*, Szemlénények Herodotos történeti művéből. *Schill*, Görög régiségek és a görög művészet története. Tanár: *Baksay József*.

Német nyelv, heti 3 órában. Tankönyv: *Szemák dr.*, Német nyelv-, olvasó- és gyakorlókönyv, II. r. Tanárok: V. A. osztályban: *Prelogg József*, V. B. osztályban: *Forgács János dr.*

Történelem, heti 3 órában. Tankönyv: *Szölgyémy*, Az ókor története. Tanár: *Salánky István*.

Természetráajz, heti 3 órában. Tankönyv: *Ormándy dr.*, Állattan. Tanár: *Torma Károly*.

Mennyiségtan, heti 3 órában. Tankönyvek: Suták dr., Algebra és Lóky dr., Geometria. Tanár: *Frank István*.

Görögpótló rajz, heti 2 órában. Tanár: *Nováky Bertalan*.

Tornázás, heti 2 órában. Tanár: *Timina Ödön*.

Hatodik osztály.

Osztályfőnök: Baksay József.

Vallástan, heti 2 órában. Titz dr., Erkölestan. Tanár: *Kiss István*.

Magyar nyelv, heti 3 órában. Kötelező magán olvasmányok: Zrínyi, Szigeti veszedelme; Jósika, Abafi; Eötvös, A falu jegyzője; Jókai, Az új földesúr; Arany balladái; Kisfaludi Károly, Kérők; Sophokles, Elektra; kisebb költői szemelvények Petőfi és a jelesebb lírikusok műveiből. Tankönyv: Négyesy dr., Poetika olvasmányokkal; Shakespeare, Julius Caesar; Vörösmarty, Két szomszédvár. Ford. Petőfi, magyarázta Névy. Tanár: *Both Ferenc dr.*

Latin nyelv, heti 5 órában. Olvasmány: Livius XXI. könyve és P. Verg. Mar. Aen. I. és II. éneke. — Tankönyv: Bartal-Malmosi, T. Livii ab urbe condita I. XXI. és XXII. Cserép dr., Szemelvény Verg. Aeneidéből. Tanár: *Baksay József*.

Görög nyelv, heti 5 órában. Olvasmány: Xen. An. I. 1. 1–9. 2. 1–19. 3. 1–7., 13–21. 4. 1–18. 5. 1–9., 13–17. 6. I. és 6–7. 7. 1–4. 8. 12–20., 25–29., IV. 7. 19–27. Xen. Mem. II. 1., 21–34., II. 2. Szemelvények a görög lírikusokból. Tankönyv: Maywald dr., Görög nyelvtan. U. a. Görög gyakorló- és olvasókönyv. Tanár: *Baksay József*.

Görögpótló irodalom, heti 3 órában. Szemelvények a görög és magyar líra termékeiből. Sophokles, Antigonéja tartalmi és szerkezeti szempontból. Tankönyv: Badics dr., Magyar olvasókönyv. Antigone, Sophokles tragédiája. Magy. Csiky. Schill, Görög régiségek és a görög művészet története. Tanár: *Bite Béla*.

Német nyelv, heti 3 órában. Olvastattak Goethe, Schiller, Bürger és Heine válogatott balladái: Erlkönig. Der Fischer. Der Sänger. Der Zauberlehrling. Johanna Sebus. Der Handschuh. Der Ring des Polykrates. Der Graf von Habsburg. Die Bürgerschaft. Die Kraniche des Ibykus. Das Lied vom braven Mann. Die Lorelei. Tankönyv: Szemák dr., Német olvasókönyv, III. r. Tanár: *Forgács János dr.*

Történelem, heti 3 órában. Tankönyv: Szölgvény, Középkor és Újkor a westfalai békéig. Tanár: *Czimmermann Pál*.

Természetrész, heti 3 órában. Tankönyv: Ormándy dr., Ásványtan és Chémia. Tanár: *Floderer Imre*.

Mennyiségtan, heti 4 órában. Tankönyv: Suták dr., Algebra. Lóky dr., Geometria. Tanár: *Frank István*.

Görögpótló rajz, heti 3 órában. Tanár: *Nováky Bertalan*.

Tornázás, heti 2 órában. Tanár: *Timina Ödön*.

Hetedik osztály.

Osztályfőnök: Prelogg József.

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: Titz dr., Katholikus egyháztörténelem. Tanár: *Both Ferenc dr.*

Magyar nyelv, heti 3 órában. Az irodalomtörténeti anyaggal kapcsolatosan szemelvények olvastattak az írók műveiből. Kötelező magánolvasmányok: A Margit- és a Katalin-legenda; szemelvények a kódexek irodalmából; Tinódi, Balassa, Pázmány, Mikes, Faludi, Gyöngyösi munkái; szemelvények a régi magyar népies költészetből; Csokonai, Dorottya; Kazinczy versei és Pályám emlékezete; a Mondolat és a felelet; Kisfaludy Sándor regéi; Kölcsey válogatott versei és prózai munkái; Katona, Bánk bán; Gyulai, Emlékbeszéddek; Erdélyi, Kritikai tanulmányok; Arany, Bánk bán tanulmányok; Kármán, Fanni hagyományai; a kurucvilág költészete. Tankönyv: Váczy dr. A magyar nemzet irodalmi története I. k. Tanár: *Prelogg József*.

Latin nyelv, heti 5 órában. Prózai olvasmányok: C. Sallust. Crisp. liber de bello Jug. M. T. Cic. orat. in L. Cat. I—II. Költői olvasmány: Verg. Aen. VI. és VII. Tankönyv: Bartal-Malmosi, C. Sallustii Crispi libri: De coniuratione Catilinae et de bello Jug. Dávid, M. T. Cic. orationes selectae, Cserép, Szemelvény Verg. Aeneiséből. Tanár: *Bite Béla*.

Görög nyelv, heti 5 órában. Homeros Odysseiájából. I. 1—444. VI. 1—331. XIII. 187—440. XIV. 1—198. Herodotosból: Solon és Kroisos története. Kyros története. Dareios megválasztása. A thermopylaei ütközet. Tankönyv: Csengeri dr., Homeros Odysseiája. Dávid, Herodotos műveiből való szemelvények. Tanár: *Baksay József*.

Görögpótló irodalom, heti 3 órában. Olvasmány: a) A görög irodalomból: Thukyd. történeti műve. Demosthenes I. Olynth., I—III. Philip-pikai beszéde. b) A magyar irodalomból: A magyar pragmatikus történet-írók. Szemelvények Budai E. és F., Virág, Bajza műveiből. Telekitől: Hunyadi János jellemrajza. Horváth M.-tól: A pragm. Sanctio története. Szalaytól: Magyar néposztályok Szent István idejéből. Salamon F.-tól: A török hódoltság Magyarországon. — Szónoklat: Felsőbüki Nagy Páltól: A lengyelek ügyében; Kölcseytől, Wesselényitől, Széchenyitől: A magyar ny. ügyében; Deák F.-tól a Húsvéti cikk. A ker., polit. és társad. viszonyainak megvilágítása. Tankönyvek: Jebb, A görög irod. története; Szilasi,

Szemelvények Thukyd. műveiből; Földi dr., Demosthenes vál. beszédei; Badiacs dr.: Magy. irod. olv. III. Tanár: *Prelogg József*.

Német nyelv, heti 3 órában. Goethe, Hermann und Dorothea c. művének és Schiller Wilhelm Telljének fordítása. Az irodalomtörténeti anyaggal kapcsolatosan szemelvények olvastattak az írók műveiből. Tankönyv: Szemák dr., Német olvasókönyv, IV. rész. Schnabl, Goethes Hermann und Dorothea. Heinrich Schiller's Wilhelm Tell. Tanár: *Prelogg József*.

Történelem, heti 3 órában. Tankönyv: Szölgyémy: Egyetemes történet 1648—1878-ig. III. r. Tanár: *Salánky István*.

Természettan, heti 4 órában. Tankönyv: Vörös dr., Kisérleti természettan. Tanár: *Hogyor József*.

Mennyiségtan, heti 3 órában. Tankönyv: Suták dr., Algebra II. r. és Lóky dr. Geometria II. r. Tanár: *Hogyor József*.

Görögpótló rajz, heti két órában. Tanár: *Nováky Bertalan*.

Tornázás, heti 2 órában. Tanár: *Timina Ödön*.

Nyolcadik osztály.

Osztályfőnök: Both Ferenc dr.

Vallástan, heti 2 órában. Tankönyv: Schütz dr., Apologetika. Tanár: *Both Ferenc dr.*

Magyar nyelv, heti 3 órában. Az irodalomtörténeti anyaggal kapcsolatosan szemelvények olvastattak az írók műveiből. Kötelező magánolvasmányok: Gyulai, Vörösmarty életrajza; Kemény, Zord idők; Kisfaludy Károly vigjátékai, Iréne, költeményei; Széchenyi munkái; Czuczor népies versei és Botondja; Arany, Buda halála, balladái és kisebb költeményei. Ezekon kívül Vörösmarty, Eötvös, Tompa, Petőfi, Gyulai munkái. Tankönyv: Váczy dr., A magyar nemzet irodalmi története II. k. Tanár: *Both Ferenc dr.*

Latin nyelv, heti 4 órában. Prózai olvasmány: Tac. Ann. I. 1—5. 11—15. II. 59—61. IV. 1—2. 4—9. V. 1—2. VI. 50—51. XV. 40—50. Költői olvasmány: Szemelvények Qu. Horatius Flaccus műveiből. Sat. I. 3. 6. 7. II. 6. Epod. 2. 7. Carm. I. 1. 3. 12. 15. 22. 24. 37. II. 2. 3. 7. 13. 17. III. 1. 3. 23. 29. 30. IV. 8. Carmen saeculare. Epist. II. 3. szemelvényekben. Tankönyv: Gyomlai dr., Szemelvények P. Cor. Tac. tört. műveiből. Bartal-Malmosi, Qu. Horatii Flacci opera omnia. Tanár: *Both Ferenc dr.*

Görög nyelv, heti 4 órában. Költői olvasmány: Hom. Iliad. I. 1—538. IV. 1—222. VI. 369—529. A IX. és XXIV. é. szemelvényekben. Prózai olvasmány: Platon Apológiája. Tankönyv: Csengeri dr., Homeros

Iliása. Szamosi dr., Platon Sokrates védelme és Criton. Tanár: *Simonides István*.

Görögpótló irodalom, heti 2 órában. Platon: Sokrates védekezése, Critonja és állama. Aristoteles. Jebb, A Görög irodalom története. Schill. Görög régiségek. Tanár: *Both Ferenc* dr.

Német nyelv, heti 3 órában. Goethe. Iphigenie auf Tauris c. művének fordítása. Az irodalomtörténeti anyaggal kapcsolatosan szemelvények olvastattak az írók műveiből. Tankönyv: Szemák dr., Német olvasókönyv, IV. r. Schnabl, Goethe's Iphigenie auf Tauris. Tanár: *Prelogg József*.

Bölcseleti előtan, heti 3 órában. Tankönyv: Szitnyai, Lélektan és Logika. Tanár: *Szinger Kornél*.

Történelem, heti 3 órában. Tankönyv: Jászai dr., Magyarország oknyomozó történelme. Tanár: *Czimmermann Pál*.

Természettan, heti 4 órában. Tankönyv: Vörös dr., Kísérleti természettan. Tanár: *Frank István*.

Mennyiségtan, heti 2 órában. Tankönyv: Suták dr., Algebra II. r. és Lóky dr., Geometria II. r. Tanár: *Frank István*.

Görögpótló rajz, heti 2 órában. Tanár: *Nováky Bertalan*.

Tornázás, heti 2 órában. Tanár: *Timina Ödön*.

Írásbeli dolgozatok.

I. A magyar nyelvből és irodaiomból.

Az V. A. osztályban.

A szüret. Leírás. — Miért hasznos a teremtményekről való elmélkedés? (Sokrates és Pázmány után.) Értekezés. — Szent Imre a magyar ifjú eszményképe. Jellemrajz. — A szülők iránti kötelességről. Értekezés. (Iskolai dolgozat.) — Arany „Toldi estéjének“ rövid tartalma. Elbeszélés. — Ankerschmidt jellemzése Jókai „Uj földesura“ alapján. Jellemrajz. (Iskolai dolgozat.) — A munka egyik legszebb rendeltetése az embernek. Bizonyítás. — A szegedi Erzsébet szobor. Leírás. — Hogyan készül egy történelmi mű? Értekezés. (Iskolai dolgozat) — Kossuth: A nemzeti védelemről szóló beszédének érzelmi tartalma. Fejtegetés. — Alkalmi beszéd a pusztaszeri Árpád-émlék előtt.

Az V. B. osztályban.

A nándorfehérvári győzelem. Elbeszélés Heltai Gáspár krónikája nyomán. — Tinódi Sebestyén: „Prini Péternek, Majlát Istvának és Terek Bálintnak fogságokról“ című historias énekének ismertetése. (Iskolai dolgozat.) — Id. Wesselényi Miklós báró. Jellemrajz. — Vörösmarty Mihály „A szegény asszony könyve“ című költeményének fejtegetése. (Iskolai dolgozat.) — „Imádás Isten iránt, s hála a szülők jótékony fáradaimaiért: két sajátság emberben, mindegyik képes őt az állatok körén felül magas emelkedésben tartani. (Kölcsey Ferenc.) Elmélkedés. — Toldi alakja a „Toldi Estéjé“-nek első énekében. Rajz. (Iskolai dolgozat.) — Körösi Csoma Sándor útja. Értekezés. — Emlékbeszéd Tisza Lajos szobránál. — Levél szüleimhez a tanév végén.

A VI. osztályban.

A fenségesről. Esztetikai fejtegetés. — Miképen érvényesül az epikai, lírai és drámai elem a balladában? Értekezés az olvasmányok alapján. — Tompa Mihály mondái. Esztetikai fejtegetés az olvasmányok alapján. — A naiv eposzok jellemző sajátságai. Értekezés. — Zrinyi és Szolimán jel-

leme a Zrinyászban. Fejtegetés az olvasmány alapján. — A komikum Csokonai „Dorottya“-jában. Esztetikai fejtegetés az olvasmány alapján. — A magyar népdalok jellemző sajátosságai. Értekezés. — A cselekvény fejlődése Shakspere „Coriolanus“-ában. Fejtegetés az olvasmány alapján. — A komikumról általában. Értekezés.

A VII. osztályban.

A hegedősök szerepe a magyar költészetben. Értekezés. — Középkori költészetünk eszmévilága. Értekezés. — A 16. század vallási küzdelmeinek hatása irodalmunk fejlődésére. Irodalomtörténeti értekezés. — Pázmány Péter mint szónok. — Zrinyi és Gyöngyösi epikájának összehasonlító jellemzése. Esztetikai fejtegetés. — Mikes egyénisége leveleiben. Esztetikai fejtegetés. — Dugonics jelentősége irodalmunkban. Irodalomtörténeti értekezés. — Berzsenyi ódáinak méltatása. Széptani fejtegetés. — Beszámolás ez évi olvasmányaimról.

A VIII. osztályban.

Kisfaludy Károly lírai költeményei. Esztetikai fejtegetés. Bajza József kritikai munkálkodásának jelentősége irodalmunkban. Irodalomtörténeti értekezés. Táj-, élet- és jellemképek Petőfi Sándor költészetében. Esztetikai fejtegetés. A népköltészet hatása műköltészetünk fejlődésére. Irodalomtörténeti értekezés. Buda halála és naiv eposzunk. Irodalomtörténeti értekezés. A Karthausi. Esztetikai fejtegetés. Lírai költészetünk a szabadságharc után. Irodalomtörténeti értekezés. Deák Ferenc. Jellemrajz.

II. A német nyelvből és irodalomból.

A VII. osztályban.

Hermann und Dorothea. Inhalt des ersten Gesanges. — Die Handlung des Nibelungenliedes. — Hermann und Dorothea. Die Handlung des V-ten Gesanges. — Hans Sachs. Eine Abhandlung. — Das XVII-te Jahrhundert der deutschen Literatur. Eine literarhistorische Abhandlung. — Wilhelm Tell. Der erste Aufzug. — Wilhelm Tell. Die Handlung des II-ten Aufzuges. — Herders Brief aus Rom an seine Kinder. — Die Sitten der alten Germanen.

A VIII. osztályban.

Iphigenie erzählt das Schicksal ihres Hauses. — Goethes Jugend. — Goethe in Leipzig, Strassburg und Frankfurt. — Iphigenie auf Tauris. Die Handlung des III. und IV-ten Aufzuges. — „Die Räuber“ von Schiller. — Schiller als Dichter. — Die deutsche Schriftsprache. — Der Taucher.

III, Érettségi dolgozat.

1. *Magyar dolgozat.* Főldatott: Vörösmarty Mihály lírai költészete. Fejtegetés. Dolgozott 55. Jelesen dolgozott 20, jól 16, elégségesen 17, elégtelenül 2.

2. *Latin nyelv.* Latinból magyarra való fordításul főldatott: Aeneas kegyelele atyja sirjánál. (Verg. Aen. V. 72—99.) Dolgozott 55. Jelesen dolgozott 17, jól 13, elégségesen 21, elégtelenül 4.

3. *Mennyiségtani dolgozat.* a) Algebrából: A 768 koronás utólagos évi részletekben hány év mulva törleszthetünk le 10000 koronás adósságot, ha $4\frac{1}{2}\%$ -os kamatos kamatot számítunk?

b) Geometriából. A 67 m. hosszú lejtős út végén álló tornyot $\alpha = 46^\circ 22' 52''$ alatt látjuk. Mily magas a torony, ha a lejtős út hajlásszöge $\beta = 19^\circ 18' 40''$? Dolgozott 55. Jelesen 20, jól 25, elégségesen 9, elégtelenül 1.

A tanulók előmenetele.

A) A kötelezett tantárgyakban.

Első A. osztály.

A tanuló neve és vallása, osztályos vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Számítan	Rajzoló mértan	Szépirod.		Tornázás
Bokk János, ism.	3	3	3	2	2	3	2	2	1	1
Boros István	2	3	3	2	2	3	3	4	2	2
Bossányi Jenő	2	3	3	2	2	3	2	1	3	2
Bráz János	2	3	3	2	2	3	3	3	2	2
5 Büchl Ferenc	3	4	4	3	3	4	3	2	1	1
Büchl István	3	3	3	2	3	3	3	1	2	1
Csányi György , izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Cservény Rezső	2	3	3	3	2	3	3	1	2	1
Deutsch Ede, izr.	2	1	1	1	2	1	1	2	3	1
10 Farkas Pál	3	4	4	3	3	4	4	3	1	2
Fogaraszarkó gör. kel.	1	3	3	3	2	3	3	4	2	1
Hamburger Dezső, izr.	3	3	3	3	3	3	2	2	2	1
Jäger Mátyás	2	3	3	3	3	3	3	2	2	1
Karpinszki Lajos	1	3	3	3	2	3	3	4	2	1
15 Keleti Aladár, izr.	2	2	2	1	1	2	1	2	1	1
Kincs Ignác	3	3	3	3	3	3	3	2	2	1
Kiss Richard	3	4	4	3	3	4	3	3	2	2
Koch Andor , izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Kocsis Árpád, ism.	2	3	3	2	1	3	2	2	1	1
20 Kókay Pál	1	2	3	3	2	3	2	3	3	1
Kólya József, ev. ref.	3	4	4	3	3	4	3	4	2	2
Korkán Pál, gör. kel. r.	2	3	3	3	3	3	3	2	3	1
Kovalik Deák László	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1
Kovács Oszkár, izr.	1	3	3	3	2	2	2	3	2	2
25 Kräuter Miklós	3	3	3	3	3	3	3	2	2	1

A tanuló neve és vallása, osztályos vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Számítan	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Marschal Miklós	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1
Matiza János	2	3	3	2	1	3	3	2	2	1
Metschang Jakab	2	3	4	2	2	2	2	2	2	1
Nagy Ferenc	3	4	4	4	3	4	3	2	4	2
30 Nyári András	1	3	3	1	1	1	1	2	3	1
Okolicsányi József	2	2	2	1	1	2	2	1	3	1
Papp József	3	3	3	3	2	2	3	2	2	2
Pertzián István, ág. ev.	2	3	3	3	1	2	2	2	3	1
Pető László, izr.	1	3	3	3	3	2	2	3	3	1
35 Petrovics István, gör. kel. r., ism.	1	4	4	4	3	4	4	3	2	1
Pór Sándor	3	4	4	4	3	4	4	4	4	1
Puskás Zoltán	2	2	3	2	1	2	2	2	—	1
Rothbart Gyula, izr.	2	4	4	4	3	4	4	4	3	2
Rózsa Árpád, ism.	2	3	3	3	2	2	2	3	2	1
40 Schiff Tivadar	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
id. Schiller János	3	4	4	3	3	3	3	3	3	2
ifj. Schiller János	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Schlesinger Oszkár, izr.	2	4	4	4	3	4	4	3	2	1
Simon Béla	1	2	2	2	1	1	1	3	1	1
45 Singer Ferenc, izr.	2	2	3	3	2	2	2	3	2	1
Stermenszky László	3	3	4	3	3	3	3	2	3	2
Szabó István, ism.	2	2	3	2	1	3	2	2	1	1
Szeidl József	3	4	4	3	3	4	4	4	2	1
Tóásó Aurél	1	2	3	2	1	2	2	1	2	1
50 Vermes Imre , izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	3	1
Wagner Jenő	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Weisz Ernő, izr., ism.	2	3	3	2	2	2	2	2	3	2

Meghalt: Hanák Kálmán

Kimaradtak: 55 Busch Gyula
Hell Viktor
Joachim József
Pintér Árpád
Radic Szlobodan
Szücs Gyula

Magántanulók: 60 Kobelrausch Ervin
Rozgonyi Margit

Összesen: 61.

Első B. osztály.

A tanuló neve és vallása. ösztöndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettud.	Számít.	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Abonyi Pál, izr.	3	3	4	4	4	4	4	3	2	1
Babiczy Béla	2	3	3	4	3	4	2	2	2	2
Berenyi Arpád, ism.	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2
Bihari István, izr.	2	2	3	3	3	2	3	3	4	1
5 Brunner István	3	4	4	4	4	4	4	4	2	2
Brunner Károly, ism.	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2
Buck István, izr.	2	2	3	2	1	1	2	1	3	1
Czérna Gyula	1	1	1	1	1	2	2	2	2	1
Dermla Artúr	1	1	2	1	1	2	2	1	2	1
10 Dús Miklós, ev. ref.	3	3	4	2	2	4	2	3	1	1
Gaal Antal	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Gáspár Mihály, izr.	2	2	3	3	2	2	2	2	2	1
Gyulai István, izr.	2	1	2	1	2	2	2	2	—	1
Hegedűs Béla	1	2	3	3	2	3	3	2	2	1
15 Jovanovits Sándor, gör. kel.	1	3	4	4	3	3	4	3	3	1
Kanyó Béla	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
Kasza József	1	1	1	1	1	1	2	2	—	1
Katona Gyula	2	2	3	3	3	3	3	2	2	1
Katona István, ism.	3	3	4	3	3	3	3	2	3	1
20 Kálmán Ferenc	3	3	4	3	3	3	4	3	3	2
Kocsis Lajos, ism.	2	2	3	3	3	2	2	3	1	1
Kocsis Zoltán, ism.	2	3	3	3	3	3	3	3	1	1
Konrád Ede, izr.	1	1	1	2	1	1	2	2	—	1
Kornháber József, ev. ref.	2	1	2	1	1	1	1	2	2	1
25 Kovács István	1	2	2	1	1	1	2	2	3	1
Kókay László	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
Körösi József, izr.	3	4	4	4	4	4	4	3	1	2
Kränkl Antal	3	2	3	3	3	4	3	3	3	2
Lehotai Kálmán	1	2	1	1	1	1	2	2	2	1
30 Leinczinger László	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1
Lenhardt Péter	3	3	4	3	3	3	3	3	2	1
Markovich Béla	1	2	3	3	3	1	3	3	2	1
Máté Jenő, ev. ref.	1	2	2	2	1	2	2	2	3	2
Merscher István	3	3	3	3	3	3	3	2	3	1
35 Nagy István	2	3	4	3	3	4	4	2	3	2
Nagy Sándor	2	2	3	3	3	2	3	3	3	2
Noth Salamon, izr.	2	2	2	3	2	3	3	2	3	2
Pap Géza, ev. ref., ism.	3	3	3	3	3	3	2	3	1	2
Péter László, ev. ref.	3	3	3	3	2	2	3	2	3	1
40 Radits Mihály, ism.	2	3	3	3	2	2	2	2	1	1
Rajmund Oszkár	3	3	4	4	4	4	4	2	1	2

A tanuló neve és vallása, öszlőndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettudomány	Számítan	Rajzoló mértan	Szépírás		Tornázás
Raskó István	1	2	3	3	2	3	2	3	3	1
Rozgonyi Géza	3	3	3	3	3	2	2	2	1	2
Schiller János	2	2	3	3	2	3	3	3	4	1
45 Schmidt Károly	1	2	3	2	2	1	1	2	1	1
Schváb József, izr.	1	1	2	1	1	1	2	2	—	1
Szabó Antal	2	2	3	3	3	3	3	3	1	2
Szendrei-Kurkó György, ism.	2	2	3	2	1	2	1	2	2	2
Szilasi László, izr.	2	3	3	3	3	3	3	3	2	1
50 Vashegyi János	2	3	3	3	3	2	2	2	2	1
Vastag Tamás	2	2	3	3	2	3	2	3	1	1
Vermesy Szilárd	3	3	3	4	4	4	3	4	4	2
Vékes Bertalan	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2
Víg Pál, ev. ref.	2	1	2	3	2	2	2	2	3	1
55 Wéber Miklós	1	1	1	1	1	1	1	1	3	1

Kimaradtak:
Anczilla Aurél, gör. kel. r.
Berényi Gyula
Mencz Alajos

Vizsgálatlan maradt:
Baity Dobrivoj, gör. kel.
Pál László, ev. ref.

Összesen : 60.

Első C. osztály.

A tanuló neve és vallása, öszlőndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettudomány	Számítan	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Aubermann Antal	3	3	3	2	2	1	2	2	1	1
Ádám János, ism.	3	3	3	2	2	2	3	1	1	1
Beck Dezső, izr.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Berger Rezső, izr.	2	2	2	3	3	1	3	2	3	1
5 Bokor Andor, ism.	2	3	3	3	3	3	3	2	2	2
Br. Csávossy Endre	1	2	1	1	1	2	1	2	3	1
Csenderits Imre	2	3	3	3	3	3	3	2	3	2
Egresi Zoltán	1	3	3	1	1	3	2	2	2	1
Frankó Gyula	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
10 Gróf Géza	1	1	2	1	1	2	2	3	3	1
Gyurki Jenő	2	4	3	3	3	4	3	2	—	2
Herf János	3	4	4	2	2	4	4	2	2	1
Hörömpő Gyula, ev. ref.	3	4	4	3	3	4	4	2	2	2
Ignjacsev Demeter, gör. kel.	2	4	4	4	4	3	4	3	3	1
15 Ignjacsev Sebő, gör. kel.	1	3	3	3	3	3	3	3	2	1
Janik László	1	2	2	2	1	2	2	2	3	1
Jedlicska Győző	3	4	4	4	4	4	4	2	3	1
Jerney Tibor	2	3	3	2	2	3	3	2	3	1
Juhász Endre	2	3	3	2	2	3	2	2	3	2
20 Jung Jenő	2	3	3	2	2	2	3	2	1	1
Karkos Jenő	3	3	3	2	2	3	3	3	2	1
Kiss Jenő	1	2	2	2	1	2	3	3	2	1
Klucsik Ferenc	1	2	2	1	1	2	1	1	1	1
Koreck József, ism.	2	3	3	3	3	3	3	2	1	1
25 Labancz István	1	2	2	2	1	2	2	2	—	1
Lipták Jenő	1	2	2	1	1	2	2	1	3	1
Magyar Károly, ism.	2	3	3	2	1	2	3	2	1	2
Makra Pál	2	3	3	3	2	3	3	3	2	1
Marer Sándor , izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1
30 Mészáros Imre, ism.	1	3	3	3	3	3	2	2	1	2
Mihajlovics István	1	3	3	2	1	3	3	2	—	1
Müller Árpád	3	3	4	2	2	3	3	2	1	1
Nincsic György, gör. kel.	2	3	3	3	3	2	3	3	1	1
Pejtsik Béla, ism.	3	4	4	4	3	2	3	3	1	2
35 Peták Nándor	2	3	3	3	2	2	2	3	2	1
Petényi Oszkár , ág. ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Riesz Miklós	2	3	3	3	2	2	2	2	1	1
Rietly Géza	1	2	1	1	1	2	1	1	2	1
Rósz János	3	3	3	3	3	3	3	1	1	1
40 Schenk Károly	3	4	4	3	3	4	4	3	2	1
Schreiber György	1	2	2	1	1	2	1	1	1	1

A tanuló neve és vallása, öszköndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásian	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetrajz	Számítian	Hajzóló mértian	Szépírás		Tornázás
Schulhof Imre, izr.	2	2	3	2	1	2	3	3	3	1
Sertz Mátyás	2	2	2	2	1	1	2	2	—	1
Sutka József	1	2	2	2	2	2	3	2	2	1
45 Szenderszky Áron	3	4	4	3	3	4	3	2	3	1
Szőke Mihály	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Szücs Andor	2	3	3	2	1	3	2	3	3	2
Tompos Andor	2	3	3	2	1	2	2	3	3	1
Vajda György, izr.	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
50 Varga Nándor	2	3	3	1	1	3	2	3	1	1
Vaszil Albert	4	4	4	4	4	4	4	3	3	2
Városi Jenő	1	2	2	1	1	1	1	2	1	1
Vermes Gábor	1	3	3	1	1	3	3	2	3	1
Veszélka István, ism.	2	4	4	3	2	3	3	3	3	1
55 Viola István	2	3	3	2	2	3	3	2	2	1
Zsák József	2	3	3	3	2	3	3	2	2	1

Kimaradtak :

Bakay Nándor
Hirschmann Ottó, izr.
Ökrös Pál
60 Simon Ede, ág. ev.

Összesen : 60.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettud.	Számítás	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Pintér Ferenc	1	2	2	1	1	2	2	1	2	1
Radványi Géza	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Répas Béla	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
45 Riesz József	1	3	3	3	3	1	2	2	1	1
Salamon Lajos	2	3	3	3	3	3	3	3	1	2
Schachtitz János, izr.	1	1	1	1	1	1	2	1	3	1
Schütz Ferenc	1	3	3	3	3	3	3	2	2	1
Schütz József	2	4	4	3	3	3	3	3	—	2
50 Scultéty Béla, ág. ev.	2	3	4	3	3	4	3	3	1	1
Szegfi László	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Szőghy István	1	3	3	1	1	3	2	1	1	1
Szmiha Kálmán, ág. ev.	2	3	3	3	3	2	2	2	1	1
Teleki Kornél, gör. kath. ism.	3	3	4	3	3	3	3	3	—	1
55 Turek Elek	4	4	4	4	3	4	4	3	2	2
Ujj Béla	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

Kimaradtak: Csala Vilmos
Gerster István
Jambrik István
60 Szabó Ferenc, ism.
Szabó Zsigmond, ev. ref.
Tóth Mihály, ism.

Vizsgálatlan maradt: Gunda Antal

Magántanulók: Rozgonyi Margit
65 Szabó Miklós

Összesen : 65.

Második B. osztály.

A tanuló neve és vallása, ösztondijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettud.	Számítan	Rajzoló mértan	Szépíráás		Tornázás
Barabás Ervin, izr.	1	1	1	1	1	2	2	1	2	1
Baranyai Gusztáv	2	3	3	1	2	3	2	1	2	1
Blau Gyula, izr.	1	1	1	1	1	2	1	2	—	1
Blau Marcel, izr.	1	1	2	1	1	2	2	2	1	1
5 Boros Lajos, izr.	2	2	2	1	1	2	2	2	3	1
Böröcz Sándor	1	2	2	1	1	1	2	2	1	1
Böhm József, izr.	1	1	1	1	1	2	2	2	1	1
Buczko József	2	3	3	3	1	3	2	3	3	1
Csóty Andor, ism.	2	3	4	2	2	2	2	2	1	2
10 Dermla Rezső	1	2	3	1	1	3	2	1	3	1
Dulovics Antal, öszt.	1	3	3	2	1	3	2	3	1	1
Dulovics Elemér, öszt.	1	1	2	1	1	2	1	2	2	1
Fekete Ferenc	1	1	2	1	1	2	1	2	2	1
Fellegi Andor, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
15 Flatz Béla	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1
Galambos Sándor, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Gábor István	1	1	2	1	1	1	2	1	2	1
Genát Ernő, izr.	2	3	3	1	1	3	3	3	3	1
Gömöri Mihály, izr.	1	1	2	1	1	2	1	3	1	2
20 Göndöcs Jenő	1	1	1	1	1	2	2	1	2	1
Groszer Jenő, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Guth Ádám	2	2	3	1	1	2	2	2	1	1
Horváth Árpád	2	3	3	3	2	3	3	2	2	1
Hörömpő Elek, ev. ref.	3	3	4	4	2	4	3	2	2	2
25 Ifkovits Mátvás	1	3	3	2	1	2	2	2	2	1
Józsa Pál, izr.	1	2	3	1	1	3	3	2	3	1
Kakuszi József	1	2	3	2	1	3	3	2	3	1
Katona György	1	2	3	1	1	3	2	2	2	1
Katona Péter, ev. ref.	1	1	3	2	1	2	3	2	—	1
30 Kiss István, ev. ref.	2	3	3	3	1	2	2	3	2	1
Kohn József, izr.	2	4	4	4	3	4	4	3	3	1
Kontraszty István	3	4	4	4	3	4	3	3	3	2
Kordás Sándor	1	1	2	1	1	2	1	2	1	1
König Frigyes, izr.	3	3	3	4	2	3	4	3	2	2
35 Lendvai Imre, izr.	2	3	3	3	2	3	4	3	3	1
Lichtneckert Béla	1	2	3	3	2	3	3	2	3	1
Mager János, ism.	1	2	2	2	1	2	1	2	1	1
Máté Sándor, izr.	2	2	2	1	1	2	2	2	2	1
Meisl Adolf, izr.	2	3	3	2	2	4	3	3	2	1
40 Ökrös Vilmos	1	1	2	1	1	2	2	2	2	1
Ördög Ottó	1	2	3	1	1	3	3	3	3	1

A tanuló neve és vallása, őszlőndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettudomány	Számítástudomány	Rajzoló mértan	Szépírást		Tornázást
Öhler Dezső, izr.	2	3	2	1	1	3	2	2	2	1
Órhalmi Károly, ág. ev.	2	2	3	2	1	3	3	3	1	1
Palotás Mihály	1	1	2	1	1	2	1	2	1	1
45 Petrovics István, gör. kel. r.	1	3	4	3	2	3	4	3	2	1
Pinnel János	2	3	3	2	2	3	3	2	2	1
Pintér Károly, ism.	1	3	3	2	1	3	2	3	1	1
Pischl István	2	3	3	2	2	3	3	3	2	1
Reiner József	1	1	2	1	1	3	2	2	2	1
50 Roth Jakab	3	3	4	3	2	3	2	2	1	2
Schäfer Kristóf	1	3	3	2	1	3	2	1	1	1
Schwartz Ernő	3	3	3	3	2	3	3	2	2	1
Schwarz Andor, izr.	1	1	2	1	1	2	2	2	3	1
Sibalin Ferenc	1	3	3	2	1	3	2	2	3	1
55 Sisák Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Somlyódy Árpád, ev. ref.	1	2	3	2	1	3	2	2	2	1
Strunk Péter	2	2	2	2	2	3	2	1	1	1
Temesváry Ernő	1	2	2	1	1	3	2	2	1	1
Tóth József	3	3	4	3	2	4	2	2	1	1
60 Trifunác Sándor, gör. kel.	1	3	4	2	2	4	3	2	4	1
Varga Ferenc, ism.	3	3	4	3	2	4	3	3	3	2
Vaszil Ignác	3	4	4	4	3	4	3	2	2	2
Winter Jenő, izr.	1	2	2	1	1	3	3	2	3	1
<i>Kimaradtak:</i>										
Bartu Péter										
65	Koczka József									
Neumann Adolf, izr.										
Timpauer József										
Összesen: 67.										

Harmadik A. osztály.

A tanuló neve és vallása, öszlőndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan		Tornázás
Babarczy József	1	2	3	1	1	1	3	3	4	2
Bäck Aladár, izr.	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Berger László , izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Bittó Ferenc	3	4	4	4	3	3	4	3	3	2
5 Burg Ete	1	2	2	2	1	1	2	3	3	1
Br. Csavossy József	1	1	2	1	1	1	2	1	3	1
Dáni Imre	3	3	3	3	3	3	3	3	4	1
Dokupel Sándor	3	3	4	3	4	3	3	3	1	2
Endrényi Imre	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2
10 Eszes István	1	1	2	2	1	1	1	2	1	1
Fráter Gyula	1	2	3	3	2	2	3	3	3	1
Gaál Pál, izr.	1	2	3	3	2	3	3	3	—	1
Gárgyán Imre	1	3	3	3	2	3	3	3	4	1
Gombos József	2	2	3	3	3	2	3	3	3	1
15 Gubriczky Jenő	1	2	2	3	3	2	3	3	3	1
Guttman Imre , izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Gyertyánffy Andor	1	2	3	3	2	2	3	3	3	1
Halasi Antal	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Halmos Sándor, izr.	1	1	2	1	1	2	2	3	3	1
20 Hevesy István, ism.	2	3	4	3	3	3	3	3	3	1
Holek Imre, ág. ev.	1	2	2	2	1	3	2	3	2	1
Issekutz Mihály, ism.	1	2	2	2	1	1	1	2	3	2
Ivánkovics József	1	2	3	2	3	1	3	2	3	1
Jakabffy Dezső	1	2	3	3	2	1	1	2	—	1
25 Knauer Dezső	1	3	3	3	3	2	3	3	3	2
Kollár Lajos	1	2	3	3	2	2	2	3	—	1
Króó Ferenc, izr.	2	3	3	3	2	3	4	3	3	2
Kúp László	2	2	3	2	2	2	3	3	4	1
Lindenfeld Sándor, izr.	1	2	3	3	3	2	2	3	4	2
30 Lobstein Imre, izr.	1	2	2	2	1	3	2	3	3	2
Löwy Henrik, izr.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Löwy János, izr., ism.	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2
Mandel Zoltán, izr.	3	3	3	3	4	4	3	4	2	2
Matók Andor	1	1	1	1	1	1	2	1	2	1
35 Máthé Gyula, ev. ref.	1	1	2	2	1	1	3	3	2	1
Miksa János, gör. kath.	1	2	2	2	2	3	3	3	3	1
Nettel Ottó	1	3	3	2	2	1	3	2	3	1
Polgár István, izr.	2	3	3	3	3	3	3	3	4	1
Prohászka Béla	2	2	3	2	3	2	3	3	2	1
40 Raffay Zoltán	2	3	4	3	3	2	3	3	2	1
Ranschburg Ernő, izr.	1	2	2	1	2	2	3	3	2	1

A tanuló neve és vallása, ösztöndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásian	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan		Tornázás
Rüdiger Kornél	2	3	3	3	3	3	3	3	4	1
Sándor József	1	2	2	2	2	2	2	2	1	1
Schaller Tihamér	2	2	3	3	3	3	3	3	4	1
45 Schaller Aurél, ism.	3	3	3	3	3	3	3	3	1	1
Schön Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Sélley László	1	1	1	1	1	1	1	1	3	1
Szabó Gyula, ev. ref.	3	3	3	3	2	2	3	3	3	1
Gr. Szapáry Miklós	1	2	3	2	3	2	3	3	3	1
50 Szarka István	1	2	2	2	2	1	2	2	3	1
Szélhegyi Károly	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Szűcs József	1	1	2	2	1	1	2	2	2	1
Tamássy Gyula	2	3	3	4	3	3	4	4	1	1
Temesváry László	2	3	3	3	3	3	3	3	—	2
55 Vass Béla, ism.	1	2	2	1	2	3	4	3	2	1
Végman Béla	1	2	2	2	1	1	2	2	3	1
Weiner Albert	2	2	2	1	2	3	2	3	2	1
Weiner Márk	2	2	2	1	2	3	2	3	1	1
Widermann Antal	1	2	3	3	2	3	3	3	3	1
60 Winkler Hugó	1	3	3	3	2	2	2	3	3	1
Zakar Zoltán, ev. ref.	3	3	3	3	2	2	3	2	1	1

Meghalt :

Kimaradt :

Magántanulók :

Wlassics Ákos

Nikič Tivadar, gör. kel.

Br. Gerliczy István
65 Faludy Géza

Összesen : 65.

Harmadik B. osztály.

A tanuló neve és vallása, öszlőndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan		Tornázás
Ajváz Iván, gör. kel., ism. . .	1	3	3	2	2	2	3	3	3	1
Bajor József	2	3	3	3	3	3	3	2	2	2
Bali Pál	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Barta János, izr.	1	3	4	1	2	3	3	3	2	2
5 Bartók Mihály	1	2	2	2	2	1	3	3	3	1
Báló József	1	1	3	1	1	2	3	3	3	1
Bánatfi Károly, izr.	2	3	2	3	1	1	2	3	3	1
Becsey Zoltán	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Bernáth József	2	3	3	2	3	3	3	2	1	1
10 Borovszky László	2	3	3	2	3	3	3	3	1	2
Böhm Dezső, izr.	2	4	4	2	2	2	2	4	3	1
Csepi Lajos, ág. ev.	1	3	2	1	2	2	2	2	3	1
Csermák Ernő	1	1	2	1	1	1	1	2	—	2
Diskay Ferenc	1	2	3	3	3	2	2	3	3	1
15 Dobler Ferenc	2	3	4	3	3	2	3	3	3	2
Ercbrucker Aladár	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
Erdőhegyi János, ev. ref. . .	3	2	3	2	3	2	2	3	3	2
Ernszt János	1	2	3	2	2	2	3	2	3	1
Faragó Endre	3	3	4	3	4	3	3	4	1	2
20 Fekete Gyula	1	2	3	3	1	3	2	2	3	1
Gallyas János	1	1	3	3	2	3	3	3	2	1
Garai László, izr.	2	2	3	1	2	3	3	3	4	1
Halász János	2	1	2	3	2	1	3	3	3	2
Jahn Hermann	1	2	3	1	2	3	3	3	2	1
25 Jakab Lajos	2	4	4	3	3	3	3	4	2	2
Jordán Jenő	2	2	3	1	2	3	3	3	1	1
Kampf János	1	3	3	1	2	3	3	3	2	1
Kasza Sándor	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1
Kellner Dániel, izr.	1	2	2	1	1	1	2	2	3	2
30 Kiss István	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2
Kohn Benjamin, izr.	1	3	4	3	2	2	3	2	3	2
Kohn Károly, izr.	1	1	2	1	1	1	2	2	3	1
Kommesz János	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Kopeczky Károly	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
35 Kovacevits Barna, ism. . .	3	3	3	3	2	3	3	3	3	2
Kovács József	1	1	3	2	2	1	2	3	2	2
Kreiker Jenő	1	1	2	1	1	1	1	2	2	1
Leopold Ede, izr.	1	2	3	1	2	1	2	2	3	1
Mamusich Béla	1	1	2	2	1	1	1	2	3	1
40 Mencz Károly	1	2	3	2	2	1	2	2	2	1
Mészáros Ferenc, öszt. . . .	1	1	2	2	2	1	1	2	1	1

A tanuló neve és vallása, ősztondijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Számítan	Rajzoló mértan		Tornázás
Miklós Sándor	2	2	4	3	2	2	2	3	2	1
Miskolczy Jenő	1	1	2	2	3	1	2	2	2	1
Muszil Vilmos	1	2	2	2	1	3	3	3	3	1
45 Nátly István, ism.	3	3	3	3	1	2	3	3	3	2
Papp Gyula. ev. ref.	3	3	4	3	3	3	3	4	3	1
Patzauer Aladár, izr.	1	3	4	3	2	3	3	4	1	2
Prungel Ferenc	1	1	2	2	1	1	1	2	2	1
Roboz József, izr.	1	1	2	1	1	1	2	1	2	1
50 Rothbart Emil, izr.	2	3	3	1	1	2	3	3	3	2
Rozmis István, ism.	1	2	3	3	2	2	3	3	.	2
Schiffkorn Antal	2	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Szeles János	1	2	2	1	2	1	2	2	1	1
Szentkereszti Ábel	1	1	2	2	1	2	2	2	3	1
55 Szőke Gyula	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Tomori Jenő	2	3	3	2	3	3	3	3	1	2
Tóth Géza	1	2	3	3	2	2	2	2	1	1
Tömörkény László	1	1	2	2	2	2	3	2	2	1
Vastag Ferenc	1	1	2	1	2	1	3	3	2	1
60 Vastag Pál	2	3	3	3	3	2	3	3	3	2
Vasvári Sándor. izr.	1	2	2	1	1	2	3	3	3	1
Vidovics Endre	2	3	4	1	3	3	3	3	1	2
Víg Jenő, ev. ref., ism.	3	3	3	2	3	3	4	3	4	2

Kimaradtak :

Sütöri Jenő
Velesov György
Vicsay Emil

Összesen : 66.

Negyedik A. osztály.

A tanuló neve és vallása, öszlőndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettud.	Algebra	Rajzoló mértan		Tornázás
Balassa István, izr.	2	3	4	3	3	1	3	2	3	1
Bodó Dénes	2	2	3	3	3	2	3	3	3	2
Bózsó István	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Burghardt Imre	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1
5 Czarina Viktor, gör. kel. r.	1	3	3	3	3	3	3	3	2	1
Deczky Imre, ev. ref.	3	2	3	3	2	2	2	2	3	1
Devics Sándor	1	2	2	2	2	2	2	1	1	1
Diskay László	1	2	3	3	2	2	2	2	3	1
Draskovich Ferenc	2	3	3	3	3	1	3	3	3	1
10 Fodor István	2	2	3	3	3	2	3	3	3	2
Galambos Ferenc, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Gavrilović Szvetiszláv, g. kel.	2	3	4	3	4	4	4	4	—	2
Goldschmidt Imre, izr.	3	2	2	3	3	3	3	3	3	2
Grosser Sándor, izr.	1	1	2	2	1	1	1	1	3	1
15 Hubert Pál	2	1	2	2	1	1	1	2	3	2
Huszarcsek Nándor	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Kálnai Gyula, izr.	2	3	4	3	3	3	4	4	3	2
Kátay Lajos	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1
Kern Dezső, ág. ev.	2	1	3	2	1	1	3	2	3	2
20 Kerner Imre	1	1	2	2	1	1	1	1	3	1
Ketter Tibor	1	1	3	3	3	2	2	2	2	1
Ketzer Géza, öszt.	1	1	2	2	1	1	2	2	1	1
Kovács György	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Kovács István, ev. ref.	1	3	3	3	2	3	2	2	—	1
25 Kraxner György	1	1	2	2	1	1	1	1	2	1
Kreszló József, öszt.	1	3	3	2	3	2	1	2	1	1
Mályusz Géza, ág. ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Menyhárt András	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Molnár Miklós	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
30 Motika Ottó	2	3	3	2	3	3	2	3	3	2
Oraftsik László	1	3	3	2	2	2	3	2	2	1
Ókrös Károly, ism.	2	2	3	3	2	3	1	1	1	1
Pertzián János, ág. ev.	2	3	4	3	3	3	3	4	3	1
Piros Kálmán	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
35 Rafner Béla öszt.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Reök Iván, ág. ev.	1	1	2	2	1	2	1	1	2	1
Rényi Gyula	1	3	3	3	3	2	3	2	3	1
Schneider József, ism.	2	2	3	3	2	2	2	1	1	2
Simák Béla	2	2	2	2	1	2	2	3	2	2
40 Somlyódy István, ev. ref. . . .	1	1	2	2	1	2	2	1	2	1
Spergely Imre	1	1	2	2	1	1	1	1	2	1

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természetrajz	Algebra	Rajzoló mértan		Tornázás
Székely Sándor	2	3	3	2	3	3	3	2	3	2
Tallián Jenő	1	1	3	1	1	2	3	3	3	2
Telléry Géza	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
45 Thanhoffer Emil	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Vladár Ernő, ev. ref.	1	1	3	2	1	1	2	3	—	1
Zámbó György	2	2	3	2	1	2	3	3	2	2
Zeisler Sándor, izr.	1	1	2	2	1	2	1	2	—	1
<i>Kimaradtak :</i>		<i>Magántanulók :</i>								
50 Cserveny Károly	Jeney István									
Fejér István	55 Kálnai Pál, izr.									
Jerney Viktor	Steinitz Herman, izr.									
Kocsis István	Teleki Sándor, gör. kath., ism.									
Varga István										
Összesen : 57.										

Negyedik B. osztály.

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettudj	Algebra	Rajzoló mértan		Tornázás
Ábrahám János	1	2	2	2	3	3	3	3	3	1
Balassy István	2	2	3	2	3	3	3	1	2	2
Bauer Andor, izr.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2
Bieber János	1	3	3	2	2	2	2	2	—	1
5 Blau László	1	1	2	2	1	2	1	2	3	1
Blau Sandor, izr.	2	2	3	3	2	2	3	3	—	2
Bloch Imre, izr.	3	3	4	4	3	3	3	3	3	2
Breider Géza, izr.	3	3	3	3	3	3	1	3	3	2
Campian József, gör. kath.	1	2	3	2	1	2	3	3	2	1
10 Csehók József	1	3	3	3	1	1	3	3	3	1
Czappán Elemér	1	2	3	3	2	2	3	3	—	1
Dániel Péter	1	2	3	2	1	3	2	2	2	1
Eisenbarth Nándor	3	3	4	4	3	3	4	4	2	2
Erdélyi Gyula	1	1	2	2	1	1	1	1	2	1
15 Faragó László, izr.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	1
Ferencsevics György	1	1	2	2	1	2	2	2	1	1
Fischhof György, izr.	2	2	3	3	1	2	3	3	3	1
Frankó Andor	1	1	2	2	2	2	2	2	2	1
Gergő András, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
20 Görög László	1	1	2	2	2	1	1	2	2	1
Hahn József	2	3	3	2	3	3	3	2	2	1
Hajós László	1	2	3	3	1	2	2	2	2	1
Halász Leó, izr., ism.	3	2	3	3	3	3	3	3	4	1
Hevesi Iván	1	1	3	3	1	1	2	3	2	1
25 Jakobovits Gyula, izr.	1	1	2	1	1	1	1	2	—	1
Kiss Géza	2	3	4	4	3	2	3	3	3	1
Krevenka Antal	2	3	3	2	3	3	2	3	2	1
Landsmann Sándor, izr.	3	3	4	3	3	4	4	3	3	2
Lichtfusz Antal	1	1	2	2	2	2	2	1	1	1
30 Lollok Sándor	1	2	3	3	2	2	3	3	2	1
Magossy Sándor	2	2	3	3	3	3	3	2	—	1
Mandl András	1	2	3	3	2	2	2	2	3	1
Márton István	1	3	3	3	2	2	3	3	2	1
Miklós Károly	1	1	1	1	1	1	2	2	2	1
35 Neff Mátyás	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
Ördög Attila	2	3	3	3	2	2	3	3	3	2
Ördög Zoltán	1	2	2	2	1	2	2	2	2	1
Parecco Henrik	3	2	3	3	3	3	2	1	—	2
Pataki Imre	1	1	2	2	2	3	3	2	—	1
40 *Pelikan Oszkár, ág. ev.	2	3	3	3	3	3	3	2	—	1
Schulhof Andor, izr.	2	3	3	3	3	3	2	3	4	2

A tanuló neve és vallása, ösztöndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k								Magaviselet	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természetrajz	Algebra	Rajzoló mértan		Tornázás
Stein Gyula, izr.	3	2	2	1	2	2	2	3	—	1
Strubert Ferenc	1	1	2	2	1	1	2	2	1	2
Szabó Dénes	1	3	3	3	2	3	2	2	1	1
45 Takács Ede	1	1	2	2	1	2	2	2	3	1
Tomori Vidor	2	3	3	3	3	3	3	4	1	2
Toutenui Ferenc	2	2	3	2	3	2	2	2	1	1
Tóth János	2	2	3	2	2	3	3	3	2	1
Török Ferenc	3	3	4	3	3	3	3	3	1	1
50 Törteli Zoltán	2	2	4	3	3	3	3	3	3	1
Urbán István	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1
Varga Gábor	1	1	2	2	1	1	1	2	2	1
Visky György	2	3	3	3	3	3	3	4	—	1
Wiesel Pál, izr.	4	3	3	3	3	3	3	3	4	2
55 Zuckermann Sándor, izr. .	3	2	3	3	2	3	3	3	3	2

Kimaradtak :

Barczány Imre, ev. ref., ism.
Vőneki Szilveszter

Összesen : 57.

Ötödik A. osztály.

A tanuló neve és vallása, üszlőndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k											
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görögpótló		Német nyelv	Történelem	Természettud.	Mennyiségtan	Tornázás	Magaviselet
					Irodalom	Rajz						
Balassa József, izr.	1	1	2	2	—	—	1	1	1	2	—	1
Balázs Dénes, izr.	2	1	2	—	2	2	2	1	1	2	3	1
Bárány István, izr.	1	1	1	2	—	—	1	1	1	2	3	1
Bäck Miklós, izr.	1	2	2	—	1	3	2	1	1	2	3	1
5 Beck Lajos, izr.	2	2	3	—	1	2	3	2	1	2	3	1
Csőke Mihály	3	2	3	3	—	—	3	2	2	4	1	1
Danczinger Gyula	2	3	3	—	2	3	3	3	3	4	4	2
Dinusz Hugó	2	3	3	—	3	2	3	3	2	2	2	1
Drakulics Dömötör, gör. kel.	2	3	3	—	3	2	3	3	3	3	3	1
10 Fekete Vilmos, izr.	2	3	3	—	3	3	3	3	3	3	3	1
Freller Miklós, izr.	2	3	3	3	—	—	3	2	1	3	2	1
Friss Emil, izr.	2	3	3	4	—	—	3	3	3	4	4	1
Gabnai Ferenc, ág. ev.	2	3	4	3	—	—	3	3	3	2	1	1
Gácsér György	2	2	3	3	—	—	2	3	2	2	3	1
15 Halmágyi Ferenc, izr.	3	3	3	—	3	3	3	3	3	4	3	1
Herold József	1	2	2	—	2	2	3	3	2	3	3	1
Hehn József	3	3	4	4	—	—	3	3	3	4	2	1
Holek István, ág. ev.	1	1	3	—	1	2	2	2	3	3	2	1
Hönigesz Félix	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
20 Ivánkovits Zoltán	3	2	3	—	3	2	3	3	3	3	—	1
Kiss Márton	1	1	2	3	—	—	2	3	3	3	3	1
Kreiker Aladár	1	2	1	2	—	—	1	1	1	1	1	2
Kulinyi Ernő, izr.	1	1	1	2	—	—	1	1	1	2	—	1
Magyari Nándor, ism.	1	2	2	—	3	1	3	2	3	2	1	1
25 Mamusich Ferenc	1	1	2	2	—	—	2	2	2	1	3	1
Menyhárt Zsigmond	2	3	3	—	2	2	3	2	3	3	3	1
Nováky György	1	1	2	—	2	1	3	2	1	3	2	1
Oláh Vencel	1	2	3	3	—	—	3	3	3	4	—	1
Pápay István	1	1	1	1	—	—	1	1	1	2	3	1
30 Pintér Mihály, ág. ev., ism.	1	2	2	1	—	—	1	1	2	2	1	1
Rex Ernő, izr.	2	2	3	—	1	2	3	3	3	3	1	1
Roboz Béla	2	2	3	—	2	2	3	2	3	3	3	2
Roboz László, izr.	1	1	1	2	—	—	1	1	1	2	3	1
Rosenthal Béla, izr.	3	2	3	3	—	—	2	2	2	3	2	1
35 Rosenthal István, izr.	3	2	4	—	3	4	3	2	3	4	3	1
Rónay Tibor	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	3	2
Sallai József	1	2	3	3	—	—	2	2	2	2	3	2
Scherer Antal	2	3	3	3	—	—	2	3	3	3	—	1
Schultz Alajos	1	1	2	2	—	—	1	1	1	3	3	1
40 Schwepler János , ev. ref.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Szabó Ferenc	3	3	4	3	—	—	4	3	3	4	1	2

A tanuló neve és vallása, öszlőndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k										Magaviselet	
	Vallásian	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görögpórió	Irodalom	Rajz	Német nyelv	Történelem	Természetrajz		Mennyiségian
Szép-Nasztity István, gör. kel.	3	3	4	—	3	2	4	4	3	4	3	1
Tarján Antal	1	1	2	3	—	—	3	3	3	3	4	1
Tompos Lajos	2	2	4	3	—	—	3	3	3	4	1	2
45 Tóth Pál	2	2	3	—	3	2	3	3	3	3	4	2
Ujj György	2	2	3	—	3	1	3	3	3	3	1	2
Ujj János	1	1	2	—	2	1	3	3	3	3	2	1
Vajda Andor, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	2	1
Vajda Imre, izr.	1	2	2	3	—	—	1	2	2	3	2	1
50 Visky István	2	3	3	3	—	—	3	3	3	3	3	1
Werner László	2	2	3	—	2	2	3	3	2	3	3	1
Wlassics Adorján	1	1	3	—	2	1	2	3	1	3	3	1

Kimaradtak :

Bátori Géza
Dudás Béla, ism.
55 Edelstein Lajos
Makk Iván
Soltész András
Soltész Gábor
Vály Dénes

Magántanulók :

60 Kottek Rihárd
Polgár Gabriella

Összesen : 61.

Ötödik B. osztály.

A tanuló neve és vallása, ösztöndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k										Magviselés	
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görögnyelvi		Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan		Tornázás
					Irodalom	Rajz						
Bajusz Péter	2	2	3	3	—	—	1	3	2	3	1	1
Bezdney Mihály	1	1	2	1	—	—	1	1	1	2	2	1
Bérczi István	2	2	4	2	—	—	3	2	2	2	1	1
Blau Andor, izr.	1	1	3	—	1	2	2	1	1	3	1	1
5 Bódi István	2	3	4	—	2	3	3	3	3	3	3	1
Bója István	1	1	3	2	—	—	1	2	2	3	2	1
Bózsó Sándor	1	3	3	2	—	—	3	3	2	3	3	1
Burian Gáspár	1	1	3	—	1	3	1	1	1	2	4	2
Deutsch Ármin, izr., ism.	2	2	3	2	—	—	1	1	1	3	4	2
10 Goldfáhn László, izr.	1	1	2	2	—	—	1	1	1	2	3	1
Gönczi Károly	2	3	3	3	—	—	3	3	3	3	3	1
Halas István, ev. ref.	1	1	2	—	1	3	1	1	1	1	3	1
Harpauer József	1	2	2	2	—	—	1	1	1	2	2	1
Hepp Miklós	1	2	3	3	—	—	1	3	1	3	3	1
15 Jankovics János	1	2	3	3	—	—	2	3	1	3	3	1
Kováts Lajos	1	1	2	2	—	—	2	2	1	3	4	1
Lobstein István, izr.	2	3	4	3	—	—	3	2	3	3	4	2
Nagypál István	1	2	2	2	—	—	1	2	3	3	3	2
Róder Oszkár, izr.	1	2	3	3	—	—	2	2	—	3	3	1
20 Schwáb Imre, izr.	1	1	3	3	—	—	2	2	1	2	3	1
Senautka Oszkár	1	2	3	—	2	3	1	3	1	2	1	1
Szabó Géza, ism.	1	3	3	2	—	—	1	2	2	3	1	1
Szamek Andor, izr.	2	2	2	—	1	3	2	2	1	2	3	1
Tenner István, izr.	3	3	3	3	—	—	3	3	3	4	3	2
25 Tokalics József	1	3	3	3	—	—	3	4	2	4	3	1
Tukats Sándor	1	2	3	—	1	3	2	2	—	3	3	1

Kimaradt:

Nyiga Miklós, gör. kath.

Összesen: 27.

Hatodik osztály.

A tanuló neve és vallása, öszlönűjias vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k											
	Va lástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Órro: pótlló		Német nyelv	Történelem	Természetráaj	Mennyiségtan	Tornázás	Magaviselet
					Irodalom	Rajz						
Batta Gyula, ev. ref.	2	3	3	3	—	—	3	3	2	3	3	2
Belle Géza, ev. ref.	1	2	2	—	1	1	2	1	2	3	1	1
Berger Imre, izr.	2	3	3	—	1	2	2	3	3	3	—	1
Blau Izidor, izr.	2	1	1	1	—	—	1	1	1	2	2	1
5 Bokor Zoltán	1	3	3	—	2	1	3	3	3	3	2	1
Bondy György , izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	—	1
Csányi Mátyás , izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Czibula Béla	1	3	3	3	—	—	3	3	3	4	1	1
Endrényi József	2	2	3	3	—	—	3	3	3	3	3	1
10 Ferencz Pál, izr.	2	1	3	—	1	3	3	1	3	3	3	1
Fitz Rezső	2	3	3	—	2	2	1	3	3	3	3	1
Fluck Endre , öszt.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Füleki Lajos	1	1	3	—	2	2	3	2	1	3	1	1
Fürtös Béla	2	2	3	—	1	1	2	2	2	2	1	1
15 Geller István, izr.	2	3	3	—	2	3	2	3	2	3	—	1
Gunda Gyula, öszt.	1	1	2	1	—	—	1	1	1	2	2	1
Heinrich Péter	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Horvát István, izr.	2	2	1	1	—	—	1	1	1	2	—	1
Hubcsik József	1	3	3	—	1	2	2	3	2	3	3	1
20 Juhász Kálmán	1	2	2	2	—	—	1	1	1	2	3	1
Kamocsay György	1	3	2	—	1	2	3	3	2	3	3	2
Kern Lajos, ág. ev.	2	3	3	3	—	—	2	3	3	2	3	2
Kis István	1	3	2	2	—	—	3	2	2	3	3	1
Kis Nándor, izr.	2	3	2	3	—	—	2	1	2	2	—	1
25 Kiss Miklós	1	2	2	3	—	—	1	1	2	3	3	1
Klivinyi István	2	3	4	—	2	2	3	3	2	3	2	1
Kovács András	1	3	3	—	1	2	3	2	3	3	1	1
Kovács Ernő	2	3	3	3	—	—	3	3	3	3	1	1
Kovács István	1	2	3	—	1	1	3	2	2	3	3	2
30 Kovács Kálmán, ev. ref.	1	2	3	3	—	—	3	3	3	3	1	2
Köpfer Mihály	2	3	3	2	—	—	2	2	2	3	2	1
Kuszli Sándor	2	3	3	—	1	3	2	2	2	3	3	1
Lantos István	2	3	2	2	—	—	3	3	3	2	3	1
Léh István	1	2	3	2	—	—	1	1	1	2	3	1
35 Manyov Károly	1	3	3	3	—	—	3	3	3	3	2	1
Mályusz Egyed, ág. ev.	2	2	2	—	1	2	1	1	1	2	2	1
Molnár László	2	3	3	—	2	3	3	3	3	3	3	2
Mukits Attila	1	2	2	2	—	—	2	2	1	2	3	1
Nagy Béla	1	2	4	—	1	3	3	3	2	3	3	1
40 Novák Oszkár	1	3	3	3	—	—	1	2	2	3	3	1
Oczvirk Elemér	1	1	2	1	—	—	2	1	1	2	2	1

A tanuló neve és vallása, öszöntődjás vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k										Magaviselet	
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görögpótló		Német nyelv	Történelem	Természettud.	Mennyiségtan		Tornázás
					Irodalom	Rajz						
Pánczél Miklós	1	2	2	1	—	—	2	1	1	2	2	1
Pulitzer Izsó , izr., öszt.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Raffay István	2	3	3	—	3	2	3	3	3	3	2	1
45 Rác Andor	1	2	3	—	1	2	3	2	2	3	1	1
Rónay Dénes	2	3	3	—	2	2	2	3	2	2	3	1
Sárdy Brútosz	2	3	3	—	1	3	3	2	2	3	3	1
Schmidt Károly	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Schwarz Pál , izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
50 Schnaiker Imre	1	3	3	—	1	2	2	3	2	2	2	1
Spergely Tibor	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Strubert Géza	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1
Szabó Zoltán, ev. ref.	2	2	2	2	—	—	3	3	2	4	1	1
Szattler Ágoston	1	2	2	2	—	—	1	1	1	2	1	1
55 Székely László, izr.	1	3	3	—	2	3	1	2	2	3	—	1
Szél József	2	3	3	3	—	—	3	3	2	3	3	1
Szűcs József	2	3	4	—	3	3	3	4	3	4	1	2
Takács Zoltán, öszt.	1	2	2	2	—	—	2	1	1	2	2	1
Timina Győző	2	3	3	3	—	—	3	3	3	2	1	2
60 Velcsov Vincze	1	3	3	—	2	2	2	3	3	3	2	1
Vig Sándor	2	3	3	—	2	3	1	3	3	3	3	1
Weisz István, izr.	1	3	3	3	—	—	3	1	3	2	3	1

Kimaradt :

Ujhelyi Miksa, izr.

Magántanuló :

Turányi Béla

Összesen : 64.

Hetedik osztály.

A tanuló neve és vallása, osztályos vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k												
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görögpótló		Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Tornázás	Égészségtan	Magaviselet
					Irodalom	Rajz							
Aczél Iván, izr.	1	2	2	—	1	3	1	2	3	2	3	1	2
Ábrahám András, öszt. . .	1	1	2	2	—	—	1	1	1	1	2	1	1
Bajor Lajos	2	2	3	—	1	3	3	2	3	4	2	2	2
Belle Ferenc, ev. ref. . . .	1	2	2	2	—	—	1	1	2	2	2	1	1
5 Békefi József, izr.	1	2	3	—	1	2	3	2	1	2	3	1	2
Bihari József, izr.	1	1	2	2	—	—	1	2	2	2	2	1	1
Braun József , izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Buck Gábor, izr.	1	1	1	2	—	—	1	1	2	1	2	1	1
Deutsch Imre, izr.	1	2	2	3	—	—	1	2	2	3	3	1	1
10 Farkas István	2	2	3	2	—	—	2	1	3	3	2	1	1
Farkas Márton, izr.	1	1	3	2	—	—	2	2	3	3	2	1	1
Feuer János , izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Fráter Andor	1	1	2	2	—	—	1	1	1	1	2	1	1
Gallyas István	3	2	3	3	—	—	3	1	3	3	3	2	1
15 Gera István	2	2	3	3	—	—	3	3	2	3	3	1	1
Glász Mihály	2	2	3	3	—	—	2	1	3	2	3	2	1
Gömöri Endre, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Hammer Fidél , Hille Alfréd , ev. ref. . . .	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
20 Hönigsz Oszkár	1	1	2	—	1	2	1	1	2	3	2	1	1
Ivánkóvits Jenő	2	3	3	—	2	2	3	3	4	3	—	1	1
Jakob Károly , ág. ev.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Juhász Róbert	2	3	3	3	—	—	3	2	3	3	3	1	2
Kern Aurél, ág. ev.	2	1	2	1	—	—	1	1	2	2	2	1	2
25 Kiss Miklós, izr.	2	3	3	—	2	3	3	3	3	4	3	2	2
Kolozs Lajos, izr.	1	3	4	—	2	3	3	3	4	4	2	1	1
Kontraszti János	3	3	4	3	—	—	3	3	4	4	3	2	1
Korber Nándor	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Loria Aladár, izr.	1	1	1	2	—	—	1	2	2	2	1	1	1
30 Lőrinczy Endre	2	2	2	—	1	1	3	2	2	3	2	1	2
Mamusich László	2	1	3	3	—	—	3	3	3	3	3	1	1
Miskolczi Gyula , öszt. . . .	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Ökrös János	2	3	3	3	—	—	3	2	3	3	1	2	1
Papp Lajos, gör. kath.	2	3	4	4	—	—	3	3	3	4	2	2	1
35 Pávó Ferenc	1	1	3	3	—	—	2	2	1	1	2	1	1
Pity István	1	1	3	—	1	3	2	1	3	3	1	1	1
Polónyi Gyula	2	1	2	2	—	—	2	1	2	2	1	1	1
Pulitzer Imre, izr.	1	1	2	2	—	—	1	1	1	1	2	1	1
Schicht Ádám	1	2	3	3	—	—	1	3	2	1	3	1	1
40 Schiller János	1	1	2	—	1	1	1	2	1	2	2	1	1
Schneider József	3	2	4	3	—	—	2	3	3	3	3	1	1

A tanuló neve és vallása, öszlőndíjas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k												
	Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görögpótló		Német nyelv	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Tornázás	Egészségtan	Magaviselet
					Irodalom	Rajz							
Schön László	1	2	3	3	—	—	3	2	3	3	3	1	1
Siasits János, gör. kel. . .	1	3	3	—	2	2	3	3	3	3	3	1	1
45 Sieglér János	2	2	3	3	—	—	2	3	3	3	3	1	1
Spitzer Andor, izr.	1	1	3	2	—	—	1	2	2	3	3	1	1
Steiner Henrik, izr.	1	1	2	2	—	—	1	1	2	2	2	1	1
Szűts Sándor	1	1	3	3	—	—	1	1	3	3	2	1	1
Tarján Pál	2	1	1	2	—	—	1	2	3	2	2	1	1
50 Vajda Ernő, izr.	2	1	3	2	—	—	1	1	2	2	3	1	1
Vlahovics Milos, gör. kel.	2	2	3	—	1	1	2	2	3	3	3	1	1
Vuchetich György, öszt. . .	1	1	1	1	—	—	1	1	2	2	2	2	2
Weigand János	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Zeisler Imre, izr.	1	2	3	3	—	—	2	3	3	3	—	2	1

Kimaradtak: *Vizsgálatlan maradt:*   *Magántanuló:*

55 Apró Dezső, öszt.   Becsei István   60 Tallián Tibor
Kanyó Pál   Gyurkovich Sándor, ág. ev.
Petróczy Károly, ág. ev.   Veszélka József

Összesen: 60.

Nyolcadik osztály.

A tanuló neve és vallása, öszlőndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k												
	Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görögpótló		Német nyelv	Bő csészet	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Tornázás	Magaviselet
					Irodalom	Rajz							
Ábrahám Gyula, öszt.	1	1	1	2	—	—	1	1	1	2	1	1	1
Ádám Dezső, izr.	1	1	1	1	—	—	2	2	1	1	2	—	2
Augustich Jenő	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Bartole Miklós	1	2	3	2	—	—	2	2	1	2	2	2	1
5 Bauer Ervin, izr.	1	1	2	2	—	—	1	1	2	2	2	1	1
Berényi János	1	1	2	1	—	—	1	1	1	3	2	1	1
Bíró Jenő, ev. ref.	1	1	2	2	—	—	1	1	1	1	2	1	1
Csonka Miklós	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Deutsch Mátvás, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	2	1
10 Dobóczki Pál	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Fáry György	2	3	3	—	2	2	3	2	3	3	3	1	1
Fényes Jenő izr.	1	3	3	3	—	—	3	3	3	4	3	—	1
Fischer Marcell, izr.	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Frecot Elemér	2	3	3	—	2	3	2	3	2	3	3	2	1
15 Fürtös Lajos	1	1	2	2	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Gaberdeén Béla	1	2	3	3	—	—	3	2	2	2	2	2	1
Gärtner Ferenc	2	3	3	3	—	—	3	3	3	3	3	3	1
Gál László	1	1	2	—	1	2	1	1	1	2	2	1	2
Gerő Elek, izr.	1	3	3	—	2	3	1	3	3	3	3	2	1
20 Goldfahn Mihály, izr.	1	1	2	2	—	—	1	2	1	2	3	2	2
Gyulai Pál, izr.	1	2	3	—	2	3	2	3	3	3	3	3	2
Herczeg István, izr.	1	2	3	3	—	—	3	3	1	3	3	1	1
Hergovits Jenő	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Horváth Endre	2	2	2	3	—	—	3	2	3	3	3	1	2
25 Jahn Frigyes	1	2	3	—	1	3	2	2	2	2	3	2	2
Juhász József	2	2	3	3	—	—	3	3	3	3	3	2	1
Jurenák Kálmán. ág. ev.	2	3	3	—	2	3	3	2	3	3	3	2	1
Kelemen Ferenc	1	2	2	2	—	—	2	2	2	2	2	2	2
Kovács Ferenc	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
30 Kovács József	1	2	2	2	—	—	1	2	1	1	2	1	2
König János izr.	1	3	3	—	1	3	2	3	2	3	3	3	1
Lázár Miklós	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Lövész György, izr.	1	2	2	—	1	2	2	2	1	2	3	1	1
Maus Jakab	2	3	3	—	2	2	3	3	3	3	3	2	1
35 Návay Andor, öszt.	1	1	2	—	1	1	1	1	2	2	2	2	2
Ortinau Mihály	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Palócz Sándor, öszt.	2	3	3	—	2	3	3	3	3	3	3	2	1
Papházy Béla, gör. kel.	2	3	3	—	2	3	3	3	3	3	3	2	1
Pulitzer Sándor, izr.	1	2	2	3	—	—	1	2	2	3	3	2	1
40 Schäffer János, izr.	1	2	3	3	—	—	3	3	3	3	3	2	2
Schütz Lajos	2	3	3	—	2	3	3	2	2	2	3	—	1

A tanuló neve és vallása, öszöndijas vagy ismétlő-e?	T a n t á r g y a k												
	Vallásán	Magyar nyelv	Latin nyelv	Görög nyelv	Görögótió		Német nyelv	Bölcsészet	Történelem	Természettan	Mennyiségian	Tornázás	Magaviselet
					Irodalom	Rajz							
Schweitzer Albert, izr. . .	1	1	2	2	—	—	2	2	1	1	1	1	1
Sisák Benjamin . . .	1	1	2	2	—	—	2	2	1	1	2	1	1
Soós Károly, ev. ref. . .	1	2	3	3	—	—	2	2	2	3	3	2	1
45 Sprenger Béla . . .	1	2	2	2	—	—	2	2	1	1	2	2	1
Sütöry István . . .	1	2	1	2	—	—	1	2	2	3	3	2	1
Tóth Lajos, ág. ev. . .	1	2	2	3	—	—	2	2	2	3	3	2	2
Tóth László . . .	1	2	2	3	—	—	2	2	3	3	3	2	1
Varga Lajos, ev. ref. . .	1	3	3	3	—	—	3	3	2	3	3	1	1
50 Végman Jenő . . .	1	2	3	—	1	3	3	1	1	1	2	—	1
Zauner István, öszt. . .	1	1	1	1	—	—	1	1	1	1	1	1	1
Zeisler István, izr. . .	1	2	2	—	1	1	2	2	1	2	2	2	1

Vizsgálatlan maradt: Hódi József

Magántanulók: Békefi László, ev. ref. vizsgálatlan maradt
55 Király Jolán
Kovács József
Répás János

Összesen: 57.

B) A nem kötelezett tantárgyakban.

I. Gyorsírás.

(A *-gal jelöltek haladók, a **-gal gyakorlók és a csillag nélküliek kezdő gyorsírók.)

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
III. A) osztály.		IV. A) osztály.	
Bäck Aladár	3	Bózsó István	1
Gubriczky Jenő	3	Galambos Ferencz	2
Guttmann Imre	2	25 Grosser Sándor	1
Halmos Sándor	1	Huszárcsek Nándor	2
5 Jakabfy Dezső	1	Menyhárt András	3
Knauer Dezső	3	Molnár Miklós	1
Króó Ferencz	3	Orafsik László	3
Lobstein Imre	3	30 Piros Kálmán	2
Polgár István	3	Reök Iván	3
10 Sélley László	1	Somlyódy István	3
Szücs József	3	Thanhoffer Emil	1
Temesváry László	2	Telléry Géza	2
III. B) osztály.		IV. B) osztály.	
Bajor József	3	35 *Blau László	1
Barta János	2	*Erdélyi Gyula	2
15 Bartók Mihály	2	Fischof György	1
Jahn Hermann	2	*Jakobovits Gyula	2
Kellner Dániel	1	Landsmann Sándor	3
Kiss István	3	40 Neff Mátyás	1
Kohn Károly	1	Ördög Zoltán	2
20 Leopold Ede	3	Schulhof Andor	2
Patzauer Aladár	3	Urbán István	1
Roboz József	1		

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
V. A) osztály.			
		*Schmidt Károly	1
		Schwartz Pál	1
		*Strubert Géza	1
45	2	75 Timina Győző	3
	2	Weisz István	1
	3		
	1	VII. osztály.	
	3	**Aczél Iván	2
	3	*Buck Gábor	1
50	1	Deutsch Imre	2
	3	80 **Feuer János	2
	1	*Gömöri Endre	1
	1	**Kolozs Lajos	1
	2	Lória Aladár	3
55	2	*Pity István	3
	2	85 **Pulitzer Imre	1
		**Steiner Henrik	1
V. B) osztály.		Szűts Sándor	2
	2	*Vajda Ernő	2
	2	*Zeisler Imre	2
	2		
	3	VIII. osztály.	
	2	90 *Deutsh Mátyás	1
VI. osztály.		**Gerő Elek	1
	3	**Goldfahn Mihály	1
	1	**Herceg István	1
	1	**Hergovits Jenő	1
	1	95 **Hódy József	1
	1	**Pulitzer Sándor	1
	2	**Schäffer János	1
	1	**Schweitzer Albert	1
	2	Soós Károly	1
70	3		
	2		

A gyorsírás tanítására hetenként két órát fordítottunk úgy a kezdők-nél és a haladóknál, mint a gyakorlóknál. A kezdő gyorsírók száma 60, a haladóké 24 és a gyakorlóké 15, összesen 99. Tankönyvül Bódogh János tankönyveit, olvasókönyvül pedig a Szegedi Gyorsírót és Gyorsírási Szemlét használtuk.

II. Műének.

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
a) KEZDŐK.		b) HALADÓK.	
I. A. osztály.		I. A. osztály.	
Farkas Pál	2	35 Bock János	1
Kräuter Miklós	2	I. C. osztály.	
Marschall Miklós	1	Mészáros Imre	1
Maticza János	2	II. A. osztály.	
5 Okolicsányi József	1	Berger Alfréd	1
Pór Sándor	2	Derecskey József	1
Puskás Zoltán	1	Devics István	1
Simon Béla	1	40 Halasi Ferenc	1
Szabó István	1	Hegyi Márton	1
10 Szeidl József	3	Kerner Pál	1
Tóásó Aurél	1	Klinovszky Antal	1
Wagner Jenő	1	Klucsik István	1
I. B. osztály.		45 Márky Szilveszter	2
Hegedüs Béla	1	Müller Sándor	1
Kókay László	1	Radványi Géza	1
15 Kovács István	2	Répás Béla	1
Kränkli Antal	2	Salamon Lajos	1
Leinzinger László	2	50 Szegfy László	1
Radies Mihály	2	Szőgi István	2
Raimund Oszkár	1	Teleky Kornél	1
20 Raskó István	2	Ujj Béla	1
Szabó Antal	2	II. B. osztály.	
I. C. osztály.		Flatz Béla	1
br. Csávossy Endre	1	55 Göndöcs Jenő	1
Csenderits Imre	2	Kontrásztly István	2
Egressi Zoltán	1	Ökrös Vilmos	1
25 Frankó Gyula	1	Reiner József	1
Janik László	1	Somlyódy Árpád	1
Juhász Endre	2	III. A. osztály.	
Karkos Jenő	1	60 br. Csávossy József	1
Klucsik Ferenc	1	Eszes István	1
30 Lipták Jenő	2		
Riethly Géza	1		
Szenderszky Áron	2		
Szőke Mihály	1		
Varga Nándor	1		

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
Halasi Antal	1	V. A. osztály.	
Kúp László	1	Danczinger Gyula	2
Miksa János	2	95 Pápay István	1
65 Prohászka Béla	1	Sallai József	1
Raffay Zoltán	1	Schwepler János	1
Rüdiger Kornél	1	Schullz Alajos	1
Szarka István	1	Tarján Antal	1
Szűts József	1	100 Tóth Pál	1
70 Tamásy Gyula	3		
Vass Béla	1	VI. osztály.	
III. B. osztály.		Heinrich Péter	1
Bartók Mihály	1	Klivinyi István	1
Bernáth József	2	Kovács András	2
Fekete Gyula	1	Köpfer Mihály	1
75 Jordán Jenő	2	105 Lantos István	1
Mamusich Béla	1	Pánczél Miklós	1
Mészáros Ferenc	1	Raffay István	1
Muszil Vilmos	1	Szűts József	1
Szőke Gyula	1	Timina Győző	1
80 Tömörkény László	1	VII. osztály.	
Vastag Ferenc	1	110 Ábrahám András	1
IV. A. osztály.		Bajor Lajos	1
Devics Sándor	1	Hille Alfréd	1
Diskay László	1	Kern Aurél	1
Hubert Pál	1	Lőrinczy Endre	1
85 Kerner Imre	1	115 Miskolczi Gyula	1
Křesadlo József	1	Pity István	1
Rényi Gyula	1	Polónyi Gyula	1
Somlyódy István	1	Siegler János	1
Telléry Géza	1	Schön László	1
90 Thanhoffer Emil	1	120 Tarján Pál	1
IV. B. osztály.		VIII. osztály.	
Eisenbarth Nándor	1	Ábrahám Gyula	1
Strubert Ferenc	1	Berényi János	1
Urbán István	1	Csonka Miklós	1
		Hergovits Jenő	1
		125 Juhász József	1
		Kelemen Ferenc	1
		Kovács József	1
		Návay Andor	1

Összesen: 128.

A műének tanítására hetenkint 4 óra fordított. A tanulók két csoportra voltak osztva. A kezdők tanítása a hangjegyek, ütemek, pauzák, módosító jelek ismertetésére terjeszkedett. A haladók Zsaskovszky négy szólamra alkalmazott magyar és latin egyházi énekeit tanulták, továbbá néhány darabot a „Palestrina“ füzetéből, az „Őseink buzgóságából“ Bogisichtől stb. A betanult egyházi énekeket ünnep- és vasárnap a tanuló-ifjúság szent miséjén énekelték. Az egyházi énekeken kívül világi műdarabokat is tanultak Harrach dr.: „Arion“ gyűjteményéből. Zsaskovszky: „Egri Dalnok“ c. gyűjteményéből s ezeket a főgimnázium ünnepélyein adták elő.

III. Szabadkézi rajz.

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
III. A. osztály.		V. A. osztály.	
Bitó Ferencz	3	Tóth Pál	2
br. Csávossy József	2	Újj György	1
Knauer Dezső	3	Wlassics Adorján	1
Halmos Sándor	2		
5 Prohászka Béla	1	V. B. osztály.	
Szűts József	2	25 Burián Gáspár	3
III. B. osztály.		VI. osztály.	
Tömörkény László	1	Bokor Zoltán	1
IV. A. osztály.		Fürtös Béla	1
Devics Sándor	1	Kiss Miklós	2
Fodor István	3	Kováts Andor	2
Kerner Imre	1	30 Kováts István	1
Křesadló József	2	Raffay István	2
Schneider József	1	Rácz Andor	2
IV. B. osztály.		Schnaiker Imre	2
Dániel Péter	2	VII. osztály.	
Erdélyi Gyula	2	Lőrinczy Endre	1
15 Ferencsevits György	2	VIII. osztály.	
Frankó Andor	2	35 Fáy György	2
Lichtfusz Antal	1	Zeisler István	1
Ördög Attila	3		
Ördög Zoltán	3		
20 Pareckó Henrich	2		
Pataki Imre	2		

Összesen: 36.

IV. Francia nyelv.

	Érdem- jegy		Érdem- jegy
VIII. osztály.		V. B. osztály.	
*Ábrahám Gyula	1	Halas István	1
Dobóczy Pál	1	Nagypál István	1
VII. osztály.		IV. A. osztály.	
*Ábrahám Andor	1	Kern Dezső	1
Belle Ferenc	1	Kovács György	1
5 Feuer János	1	35 Reök Iván	2
Glasz Mihály	1	IV. B. osztály.	
Hammer Fidél	1	Jakobovits Gyula	1
*Hille Alfréd	1	III. A. osztály.	
*Jakob Károly	1	Babarczy József	3
10 Juhász Róbert	1	Bäck Aladár	2
*Kern Aurél	1	Berger László	1
*Lória Aladár	1	40 Burg Ete	2
*Miskolczy Gyula	1	Endrényi Imre	2
*Pulitzer Imre	1	Eszes István	2
15 Schicht Adám	1	Gaál Pál	2
*Steiner Henrik	1	Gombos József	3
*Szücs Sándor	2	45 Halasi Antal	1
*Tarján Pál	1	Halmos Sándor	1
*Vuchetich György	1	Ivánkovits József	2
20 Weigand János	1	Kollár Lajos	2
*Zeisler Imre	2	Lindenfeld Sándor	2
VI. osztály.		50 Lobstein Imre	2
Belle Géza	1	Mandel Zoltán	3
*Endrényi József	2	Máthé Gyula	1
Juhász Kálmán	1	Ranschburg Ernő	2
25 Kamocsay György	1	Sélley László	2
*Kern Lajos	1	55 Szarka István	2
*Kovács Kálmán	1	Szélhegyi Károly	1
V. A. osztály.		Végman Béla	2
Bäck József	1	Winkler Hugó	2
Kreiker Aladár	1	Zakar Zoltán	2
30 *Schwepler János	1	III. B. osztály.	
		60 Kreiker Jenő	1
		Tömörkény László	2
A *-gal jelöltek haladók.		Összesen 61.	

A tanfolyamban, mely egész évre kötelező, kezdők és haladók vettek részt heti 2—2 órában. Tandíjul havonként két koronát fizettek, mely alól a szegényebb sorsú tanulók fölmentést nyertek. Végzett tananyag: *a)* kezdők: az olvasás szabályai, az avoir és être segédigék, az er, ir, oir és re végzetű igék ragozása, főnevek, melléknevek, névmások, számnevek megfelelő fordítás (franciából magyarra és viszont) és beszélgetés alapján. *b)* haladók: ismétlések után a rendhagyó, személytelen és visszaható igék. A szenvedő igeragozás. A participe passé és présent használata. A névmások és viszonzások. Az igeidők és igemódok használata. Az igeidők egyezése. Az infinitiv használata megfelelő fordítás és beszélgetés alapján. Tankönyv: Mébold és Ujvári: Francia nyelv- és olvasókönyv kezdők és haladók számára. Contes Choisis Des Fères Grimm traduits par Bandry.

V. Egészségtan.

Kötelező rendkívüli tárgy.

Az „Egészségtan“ heti 2 órai tanításán a VII. osztály összes tanulói részt vettek.

Tananyag: A közegészségtan feladata és célja. Fertőző betegségek, azok felismerése; fellépésük, elterjedésük legfőbb okai. Állatokról emberre átvihető fertőző betegségek. Védekezés a fertőző betegségekkel szemben. Fertőtlenítés. Egészséges város, falu, ház, lakás. Szellőztetés, fűtés, Ürülékanyagok eltávolítása. Ruházkodás.

Emberismerettan. Az egészség, betegség jelentősége. Táplálkozás; megromlott, meghamisított ártalmas tápszerek, italok. Az alkoholizmus és káros következményei, veszélyei. Vízszolgáltatás, vízvezeték. Foglalkozás, iparágak, iparbetegségek, gyáregészségügy. Testedzés, testünk ápolása. — Első segélynyújtás baleseteknél, rögtön támadt életveszélyeknél és megbetegedéseknél. Életmentés.

A sorozatban használt érdemjegyek fokozata :

az előmenetel rovatában : 1 = jeles, 2 = jó, 3 = elégséges, 4 = elégtelen ; a magaviselet rovatában : 1 = jó, 2 = szabályszerű, 3 = kevésbé szabályszerű, 4 = rossz.

Rövidítések jelentménye :

gör. kath. = görög katolikus vallású ; — gör. kel. = görög keleti ; — gör. kel. r. = görög keleti román ; — ág. ev. = ágostai evangélikus ; — ev. ref. = evangélikus református ; — izr. = izraelita ; — ism. = ismétlőd ; — öszt. = ösztöndíjas. — Ahol a név után a kötelezett tantárgyakból nyert sorozatban vallás jelezve nincs, ott római katolikus értendő. — A tornázás rovatában — = fölmentetett.

Játékdélutánok.

A játékdélutánokat ez iskolai évben Schindlberger József a nm. vkminiszterium által ide rendelt okleveles állami h. tornatanár vezette Both Ferenc dr., Frank István és Floderer Imre kísérő tanárok felügyelete mellett szept., okt., ápr., máj. és jun. hónapokban, vasárnap kivételével mindennap 4—6 óra között. E játékdélutánokon az ismertebb játékokat gyakorolta az ifjúság. A három I., a két II., a két III., a két IV., az V—VI. és VII—VIII. osztályok összevonásával a tanulók 6 játszócsoportot alkottak. Játéktérül az Erzsébet ligetnek 7500 m² gyepes tere szolgált, mely minden oldalról fával szegélyezett.

Tornaverseny.

A vallás- és közoktatásügyi miniszterium által előirt intézeti helyi tornaversenyt a IV—VII oszt. tanulókkal f. évi június hó 16-án, az I—III. oszt. tanulókkal pedig június hó 19-én tartottuk meg az érdeklődő közönség előtt az újszegedi játéktéren.

A verseny sorrendje :

1. D. u. 4 órakor indulás a városi főgimnázium tornaudvarából oszlopokban, zászló alatt, kürt és dobszó mellett az újszegedi versenypályára.

2. D. u. 4¹/₂ órakor diszfelvonulás a szülők és vedégek előtt és osztályonként felállás oszlopokba.

3. Ének (Himnusz).

4. A tanulók tag-szabadgyakorlatai 8-as ütemben.

5. Versenytornázás nyújtón, korláton és lovon.

6. Egyéni versenyek a IV—VII. oszt. tanulók közt : magasra-ugrásban és rúdugrásban ; VI. és VII. oszt. tanulók közt : súlydobásban ; I—IV. oszt. tanulók közt magasra-ugrásban.

7. Tömeges verseny : kötélhúzás.

8. Futásverseny. IV—VII. oszt. tanulók 150 m., az I—III. oszt. tanulók 100 m. távolra futnak.

9. Ének (Szózat).

10. Visszavonulás a versenytérről oszlopokban, zászló alatt, kürt- és dobzó mellett a főgimnázium tornaudvarára s onnan indulás haza.

Ezüst éremmel jutalmazott 1-ső győztesek lettek :

1. *Szertornázásban* : Pávó Ferenc VII. o. t., Heinrich Péter VI. o. t., Magyarai Nándor V. a) o. t., Burián Gáspár V. b) o. t., Ökrös Károly IV. a) o. t., Strubert Ferenc IV. b) o. t., Schiller Aurél III. a) o. t., Bernáth József III. b) o. t., Riesz József II. a) o. t., Mäger János II. b) o. t., Versenyen kívül : Ökrös János VII. o. t.

2. *Magasra-ugrásban* : Bajor Lajos VII. o. t., Kamocsay György VI. o. t., Magyarai Nándor V. a) o. t., Bajusz Péter V. b) o. t., Ökrös Károly IV. a) o. t., Lichtfusz Antal IV. b) o. t., Máté Gyula III. a) o. t., Bali Pál III. b) o. t. Versenyen kívül : Timina Győző VI. o. t.

3. *Rúdugrásban* : Siegler János VII. o. t., Timina Győző VI. o. t., Magyarai V. a) o. t.

4. *Súlydobásban* : Hammer Fidél VII. o. t., Szücs József VI. o. t.

5. *Függeszkeedésben* : Ökrös János VII. o. t., Szücs József VI. o. t., Csőke Mihály V. a) o. t., Blau Andor V. b) o. t.

6. *Mászásban* : Schneider József IV. a) o. t., Parecco Henrik IV. b) o. t., Eszes István III. a) o. t., Bartók Mihály III. b) o. t., Szmiha Kálmán II. a) o. t., Pintér Károly II. b) o. t.

7. *Futásban* : Weiner Márk III. a) o. t., Vastag Ferenc III. b) o. t., Riesz József II. a) o. t., Gömöri Mihály II. b) o. t., Kocsis Árpád I. a) o. t., Szabó Antal I. b) o. t., Rósz János I. c) o. t.

Bronz éremmel jutalmazott 2-ik győztesek lettek :

1. *Szertornázásban* : Siegler János VII. o. t., Kovács András VI. o. t., Csőke Mihály V. a) o. t., Szabó Géza V. b) o. t., Devics Sándor IV. a) o. t., Parecco Henrik IV. b) o. t., Zachar Zoltán III. a) o. t., Borovszky László III. b) o. t., Salamon Lajos II. a) o. t., Galambos Sándor II. b) o. t.

2. *Magasra ugrásban* : Ökrös János VII. o. t., Heinrich Péter VI. o. t., Csőke Mihály V. a) o. t., Bózsó Sándor V. b) o. t., Telléry Géza IV. a) o. t., Parecco Henrik IV. b) o. t., Schiller Aurél III. a) o. t., Bartók Mihály III. b. o. t.

3. *Rúdugrásban* : Schiller János VII. o. t., Belle Géza VI. o. t., Csőke Mihály V. a) o. t.

4. *Súlydobásban* : Schön László VII. o. t., Timina Győző VI. o. t.

5. *Függeszkeedésben* : Polónyi Gyula VII. o. t., Heinrich Péter VI. o. t., Magyarai Nándor V. a) o. t., Szabó Géza V. b) o. t.

6. *Mászásban*: Devics Sándor IV. a) o. t., Márton István IV. b) o. t., Kocsis Árpád I. a) o. t., Hegedüs Béla I. b) o. t., Rósz János I. c) o. t., e három utóbbi, mint 1-ső győztesek.

7. *Futásban*: Máté Gynla III. a) o. t., Patzauer Aladár III. b) o. t., Ujj Béla II. a) o. t., Máger János II. b) o. t.

Oklevéllel kitüntetett győztesek lettek:

1. *Szertornázásban*: Polónyi Gyula VII. o. t., Belle Géza VI. o. t., Pintér Mihály V. a) o. t., Bérczi István V. b) o. t., Ketzler Géza IV. a) o. t., Lichtfusz Antal IV. b) o. t., Eszes István III. a) o. t., Mészáros Ferenc III. b) o. t., mint 3-ik győztesek. Kocsis Árpád I. a) o. t., Kocsis Zoltán I. b) o. t., Rósz János I. c) o. t., mint 1-ső győztesek. Farkas Pál I. a) o. t., Kocsis Lajos I. b) o. t., Magyar Károly I. c) o. t., Salamon Lajos II. a) o. t., Galambos Sándor II. b) o. t., mint 2-ik győztesek.

2. *Mászásban*: Schiller Aurél III. a) o. t., Mészáros Imre III. b) o. t., Fehér Imre II. a) o. t., Órhalmi Károly II. b) o. t., Tóásó Aurél I. a) o. t., Radics Mihály I. b) o. t., Koreck József I. c) o. t., Fehér Imre II. a) o. t., Órhalmi Károly II. b) o. t., mint 2-ik győztesek.

3. *Futásban*: Szabó István I. a) o. t., Nagy Sándor I. b) o. t., Varga Nándor I. c) o. t., mint 2-ik győztesek.

Az időjárás kedvezőtlen volta miatt a IV—VII. oszt. tanulók futásversenye elmaradt.

Kürtösök: Manyov Károly és Timina Győző VI. oszt. tanulók. Manyov Károly jó kürtöléseért ezüst érmet kapott.

Dobosok: Ábrahám András VII. oszt. és Löwy Henrik III. a) o. t.

Részt vett ifjúságunk 20 tagból álló csoporttal a szegedi torna egy-letnek f. évi május hó 31-én tartott versenyén és a magasugrás csapatversenyben győztek: Bajor Lajos, Siegler János VII. oszt., Timina Győző, Heinrich Péter, Czibula Béla VI. oszt. és Magyarai Nándor V. a) oszt. tanulók, kik személyenként egy-egy bronzérmet nyertek.

Timina Győző VI. oszt. tanuló, mint legjobb ugró ezüst érmet és Ökrös Károly IV. a) oszt. tanuló az ifjúsági korlátversenyben mint 3-ik győztes oklevelet kapott.

Statisztikai kimutatások.

I. A tanulók általános áttekintése.

Osztály	a) Az egész tanév folyamán felvett tanulók							A mult tan-évhez képest		Az összes beírtak közül tandíjat illetőleg			b) A tanulók közt vallásra nézve volt							c) A tanulók közt anyanyelvre nézve volt					d) A tanulók nyelvismerete						
	s z á m a					közül		apadás	növekedés	fizető volt	mentes volt		róm. kath.	gör. kath.	gör. keleti szerb	gör. keleti román	ágostai evang.	ev. református	unitárius	izraelita	magyar	német	román	tót	szerb, román	bolgár	más nyelvű	csak magyarul beszél	hányan tudták magyarul		
	beíratott	kimaradt	meghalt	vizsgálatlan maradt	vizsgálatot tett	magántanuló	haladó				ismétlő	egész																		fél	
I. A.	61	6	1	—	54	2	55	6	2	—	52	7	2	36	—	2	2	1	1	—	12	42	9	1	—	2	—	—	30	54	
I. B.	60	3	—	2	55	—	52	8	1	—	51	7	2	38	—	1	—	—	6	—	10	48	6	—	—	1	—	—	42	55	
I. C.	60	4	—	—	56	—	53	7	—	—	51	5	4	46	—	3	—	1	1	—	5	40	13	—	—	3	—	—	32	56	
II. A.	65	6	—	1	58	2	61	4	6	—	53	9	3	43	2	—	—	2	2	—	9	48	10	—	—	—	—	—	40	58	
II. B.	67	4	—	—	63	—	63	4	—	—	50	11	6	36	—	1	1	1	4	—	20	52	10	1	—	—	—	—	45	63	
III. A.	65	1	1	—	63	2	58	7	4	—	56	6	3	42	1	—	—	1	3	—	16	59	4	—	—	—	—	—	50	63	
III. B.	66	3	—	—	63	—	62	4	—	5	48	13	5	45	—	1	—	1	3	—	13	59	4	—	—	—	—	—	53	63	
IV. A.	57	5	—	—	52	4	54	3	—	2	44	10	3	34	—	1	1	4	4	—	8	46	3	—	2	1	—	—	33	52	
IV. B.	57	2	—	—	55	—	55	2	—	5	43	10	4	38	1	—	—	1	—	—	15	43	10	—	—	—	—	2	29	55	
V. A.	61	7	—	—	54	2	58	3	—	11	53	6	2	32	—	2	—	3	1	—	16	45	7	—	—	2	—	—	30	54	
V. B.	27	1	—	—	26	—	25	2	—	—	16	8	3	17	—	—	—	—	1	—	8	22	4	—	—	—	—	—	16	26	
VI.	64	1	—	—	63	1	64	—	3	—	46	16	2	44	—	—	—	2	5	—	12	56	6	—	—	—	1	—	40	63	
VII.	60	3	—	3	54	1	60	—	2	—	48	11	1	30	1	2	—	2	2	—	17	43	9	—	—	2	—	—	28	54	
VIII.	57	—	—	2	55	4	57	—	—	4	46	8	3	34	—	1	—	2	3	—	15	47	8	—	—	—	—	—	32	55	
Összesen	827	46	2	8	771	18*	777	50	14	31	657	127	43	515	5	14	4	21	36	—	176	650	103	2	2	11	1	2	500	771	
											827																				

* A VIII. osztályban 1 magántanuló vizsgálatlan maradt s így a vizsgálatot tett magántanulók összes száma: 17.

Osztály	g) A tanulók illetősége							h) A tanulók egészségi állapota				i) A tanulók magaviselete*				j) A fegyelmi esetek száma				k) A tanulók mulasztása					
	helybéli	megyebéli	más megyebeli	fümői és kerületbéli	horvát- és szlavonországi	más állambeli		betegségi eset				hány tanuló kapott				igazgatói megrovásban részesült	tanárkari megrovásban részesült	tanács folytán eltávozott	kizárattott	a mulasztott tanítási órák közül		hány tanuló nem mulasztott	hány tanuló mulasztott igazolatlanul		
						bukovinai	romániai	szerbiai	nem járványos		járványos	meghalt	jó	szabályszerű	kevésbé szabályszerű					rossz	igazoltatott			nem igazoltatott	
									könnyű	súlyos															je
I. A.	32	2	17	—	2	—	1	—	102	2	4	1	37	15	—	—	—	—	—	—	1704	—	10	—	
I. B.	37	5	11	—	—	2	—	115	10	10	—	38	17	—	—	—	—	—	—	—	1266	—	15	—	
I. C.	33	2	20	—	1	—	—	72	4	5	—	46	10	—	—	—	—	—	—	—	1160	—	12	—	
II. A.	39	1	17	—	1	—	—	110	5	2	—	45	11	—	—	—	—	—	—	—	1025	—	18	—	
II. B.	33	4	24	—	1	—	—	116	6	9	—	55	8	—	—	—	—	—	—	—	1290	—	9	—	
III. A.	46	2	13	—	—	—	2	102	3	4	1	47	14	—	—	—	—	—	—	—	1426	—	14	—	
III. B.	41	2	20	—	—	—	—	101	2	10	—	40	23	—	—	—	—	—	—	—	2028	—	13	—	
IV. A.	38	2	12	—	—	—	—	91	11	9	—	35	13	—	—	—	—	—	—	—	1680	—	14	—	
IV. B.	28	2	24	—	1	—	—	81	3	2	—	40	15	—	—	—	—	—	—	—	1204	1	6	1	
V. A.	33	—	—	—	—	—	—	87	6	6	—	43	9	—	—	—	—	—	—	—	1392	—	10	—	
V. B.	17	1	8	—	—	—	—	52	—	—	—	22	4	—	—	—	—	—	—	—	320	—	7	—	
VI.	35	2	26	—	—	—	—	109	5	1	—	54	8	—	—	—	—	—	—	—	1356	—	9	—	
VII.	33	2	19	—	—	—	—	115	11	—	—	45	8	—	—	—	—	—	—	—	1174	—	13	—	
VIII.	42	2	11	—	—	—	—	58	7	6	—	42	10	—	—	—	—	—	—	—	1023	—	7	—	
Összesen	487	29	243	—	6	2	3	1	1311	75	68	2	589	165	—	—	—	—	—	—	—	16048	1	157	1
	771							1456				754				10									

* A magántanulók a magaviseletből nem osztályoztatnak.

Ila. A tanulásban tett előmenetel.

A r e n d e s t a n t á r g y a k a t v é v e															
	I. A.	I. B.	I. C.	II. A.	II. B.	III. A.	III. B.	IV. A.	IV. B.	V. A.	V. B.	VI.	VII.	VIII.	Összesen
	o s z t á l y b a n														
Minden tantárgyból jeles eredménnyel	7	4	5	12	4	6	6	11	3	4	—	9	8	10	89
Minden tantárgyból legalább jó eredménnyel .	6	11	10	8	18	10	11	10	13	10	3	10	14	14	148
Minden tantárgyból legalább elégs. eredménnyel	28	27	30	29	28	39	35	25	30	30	18	39	25	30	413
Egy tantárgyból elégtelen eredménnyel	2	3	1	3	4	4	6	3	5	5	4	4	4	1	49
Két tantárgyból elégtelen eredménnyel	1	3	2	4	5	1	2	—	2	1	1	—	—	—	22
Több tantárgyból elégtelen eredménnyel	10	7	8	2	4	3	3	3	2	4	—	1	3	—	50
Összesen . .	54	55	56	58	63	63	63	52	55	54	26	63	54	55	771

IIb. A tanítás eredménye összefoglalva.

A tanulók előmenetele	O s z t á l y o n k é n t														Összesen	
	I. A.	I. B.	I. C.	II. A.	II. B.	III. A.	III. B.	IV. A.	IV. B.	V. A.	V. B.	VI.	VII.	VIII.		
	szám szerint o/o szerint	szám szerint o/o szerint	szám szerint o/o szerint	szám szerint o/o szerint	szám szerint o/o szerint	szám szerint o/o szerint	szám szerint o/o szerint	szám szerint o/o szerint	szám szerint o/o szerint	szám szerint o/o szerint	szám szerint o/o szerint	szám szerint o/o szerint	szám szerint o/o szerint	szám szerint o/o szerint	szám szerint o/o szerint	szám szerint o/o szerint
Tanulók száma	54 —	55 —	56 —	58 —	63 —	63 —	63 —	52 —	55 —	54 —	26 —	63 —	54 —	55 —	771 —	
Felsőbb osztályba léphet	41 75-92	42 76-36	45 80-36	49 84-48	50 79-36	55 87-30	52 82-54	46 88-46	46 83-64	44 81-49	21 80-7	58 92-06	47 87-04	54 98-18	650 84-31	
Javító vizsgálatot tehet . . .	2 3-70	3 5-45	1 1-78	3 5-17	4 6-35	4 6-35	6 9-52	3 5-77	5 9-09	5 9-26	4 15-38	4 6-35	4 7-41	1 1-82	49 6-35	
Az osztályt ismételni tartozik	10 18-52	10 18-19	8 14-28	6 10-35	8 12-70	4 6-35	5 7-94	3 5-77	4 7-27	5 9-26	1 3-85	1 1-59	3 5-55	— —	68 8-82	
Nem ismételhet	1 1-86	— —	2 3-58	— —	1 1-59	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	— —	4 0-52	

III. Az 1907—1908. tanévi érettségi vizsgálatok eredménye.

a)	b) Az írásbelin	c)	d)	e) A szóbelin						f) Az érettségit sikerrel végzett ifjak közül																
				érett?						p á l y á r a k é s z ü l t																
Hányan jelentkeztek érettségi vizsgálatra?	Hány készítette el minden dolgozatát legalább elégséges eredménnyel?	Hány utasított az írásbeli alapján ismétlő vizsgálatra?	Hányan bocsiattak összesen szóbelire?	A szóbeli vizsgálat elől betegség miatt visszalépett	Hány lett jelesen	Hány jól	Hány egyszerűen	Hány utasított javító vizsgálatra?	Hány utasított ismétlő vizsgálatra a szóbeli alapján?	theoriai	bölcsész	jogi	orvosi	mérnöki	építész	gépész	vegyész	gazdasági	erdészeti	bányászati	ipari	kereskedői	alsóbb hivatalnok	katonai	művészi	meg nem határozott
78	77	1	77	—	12	18	30	9	8	5	13	28	5	11	2	1	1	6	3	5	—	7	4	4	—	2

E tanév folyamán 3 ízben voltak érettségi vizsgálatok, u. m.: szeptember, december, és június hónapokban.
 Szeptember hóban első teljes vizsgálatra állott: 20 tanuló; ezek közül érett 10, javító vizsgálatra utasított 3, ismétlőre 7. Javító vizsgálatot tett 34; 26 sikerrel, 8 második javító vizsgálatra utasított. Pótló vizsgálatot tett 2 a latinból, mindkettő javító vizsgálatra utasított; 1 gimn. tanuló a görögből, a kijavítóra utasított.
 December hóban első teljes vizsgálatra állott 3, sikerrel végzett 1, javítóra utasított 1, ismétlőre 1. Első javító vizsgálatot tett 4, sikerrel; második javítót tett 6, sikerrel. Pótló érettségi vizsgálatot tett a latinból elsőízben 1, javítót 1, amaz első, emez második javítóra utasított; a görögből 1 gimn. tanuló sikerrel.
 Június hóban első teljes vizsgálatra állott 55; sikerrel végzett 49, javítóra utasított 5, ismétlőre 1 tanuló. Javítót tett 1, sikerrel; a latinból második javítót tett egy reáliskolai tanuló sikerrel.
 E szerint tehát a tanév alatt első javító vizsgálatot tett: 39, sikerrel 31; második javító vizsgálatra utasított 8, sikerrel végzett 6; pótló érettségi vizsgálatot tett 3 reáliskolát végzett tanuló a latinból, 1 sikerrel, 1 első 1 pedig; második javító vizsgálatra utasított; a görögből 2 gimn. tanuló, 1 sikerrel, 1 javító vizsgálatra utasított.
 Az a), b), c), d) rovatok csak azon tanulókra vonatkoznak, kik első ízben tettek érettségi vizsgálatot, az f) rovat adatai pedig az érettségit sikerrel befejezett összes ifjakra.

IV. Az egész tanév alatt beírt tanulók illetőségének kimutatása megyék szerint az 1907—1908. tanév végén.

Illetőségi hely	O s z t á l y													Összesen	
	I. A.	I. B.	I. C.	II. A.	II. B.	III. A.	III. B.	IV. A.	IV. B.	V. A.	V. B.	VI.	VII.		VIII.
Szeged	35	39	36	45	37	48	42	41	30	35	18	35	37	44	522
Arádmegye	—	—	1	2	1	1	—	—	2	4	—	—	2	—	13
Árvamegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Baranyamegye	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2
Barsmegye	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Bács-Bodrogmegye	1	2	1	5	4	2	3	2	5	6	—	5	4	—	40
Békésmegye	—	—	—	—	—	1	2	1	—	1	—	—	—	1	6
Biharmegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Csanádmegye	1	1	—	—	1	1	3	1	3	1	1	4	2	—	19
Csongrádmegye	2	5	2	1	4	2	3	2	2	—	1	2	2	2	30
Fehérmegye	—	2	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	—	—	5
Győrmegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Hunyádmegye	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Jász-Nagykun-Szolnokmegye	—	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2
Krassó-Szörénymegye	1	—	1	2	3	1	1	2	1	1	—	3	—	3	19
Mosonmegye	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Nógrádmegye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Nyitra megye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1
Pest Pilis-Solt-Kis-Kunmegye	1	1	2	2	2	1	3	1	3	1	—	—	1	1	19
Somogy megye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	3
Sopron megye	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	3
Szabolcs megye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Szatmár megye	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—	2
Temes megye	6	1	3	1	3	—	3	—	1	4	1	2	3	1	29
Tolna megye	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1	1	—	—	3
Torontál megye	8	5	12	5	10	3	5	4	7	4	2	6	7	5	83
Trencsén megye	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2
Veszprém megye	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Zala megye	1	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2
Bukovina	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Horvát- és Szlavonország	2	—	1	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	6
Románia	1	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	3
Szerbia	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Összesen :	61	60	60	65	67	65	66	57	57	61	27	64	60	57	827

Szertárak.

a) Természettani szertár.

A szertár gyarapodása az 1907—8. tanévben: 1. *Vétel útján*: Crookes spintariszkopja, kinematográf 123 méteres filmszalaggal, 20 drb csillagászati üvegfotogramm, 2 drb piknometér, 1 vízkalapács, Wollaston krioforja, 1 drb szárazelem, 20 drb fizikai fali kép. Összesen 651·29 kor.

2. *Ajándék útján*: állvány a kinematográfhoz, erőparallelogramma, mindkettő Jurenák Kálmán VIII. o. t. saját készítménye 7 kor. értékben; 3 drb. Szvetics-féle lemezes kondenzátor és egy nyitott telefonberendezés, mindkettő az államvasútak helyi műhelyében készült 200 kor. értékben, (Halas Gyula úr ajándéka). 1 drb Vozári-féle csillagászati falikép (naprendszer) a nm. vallás- és közokt. min. ajándéka 10 kor. értékben. Összesen 217 kor. A szertár gyarapodása vétel és ajándék útján összesen 868·29 kor.

A fizikai előadó terem átalakítására és új berendezésére a városi tanács által megszavazott s a belügyminiszterium által jóváhagyott 2226 kor. rendkívüli költségből az intézet 1 Weinhold-féle előadó asztalt, 1 esztergapadot, 1 gyalú-padot, 1 szerszám szekrényt kapott, fölszereltük az előadó asztalt víz- és gázvezetékekkel, szellőző csővel, vízlégszivattyúval; az előadó termet stilszerűen kifestettük, új függönyöket, táblát és padokat készítettünk. A külső áram bevezetésének ügye jelenleg folyamatban van.

b) Természettajzi szertár.

Vétel útján szereztetett: 25 drb praeparatum üveg (180 kor.), 100 drb technologia és geologiai stereoskop felvétel (130 kor.), 1 drb havasi fajt (25 kor.), 1 drb nyírfajttyúk (18 kor.), a zöldgyík idegrendszere (20 kor.), a villamos rája idegrendszere (30 kor.), ürge idegrendszere (33 kor.),

a folyami rák véredény iniectionja (9 kor.), a pióca anatómiája (30 kor.), a folyami rák idegrendszere (10 kor.), Összesen 486 kor. értékben.

c) Vegytani szertár.

Az előadásokra szükséges anyagok kellő mennyiségben beszereztek.

d) Történelmi és földrajzi szertár.

Vétel útján: Kogutovicz: A római birodalom legnagyobb kiterjedése korában 2 drb 40 kor., Itália a legrégebb időtől Augustusig 20 kor., Graecia 20 kor., Magyarország politikai térképe 17 kor. Gaebler-Cherven: Magyarország politikai térképe 20 kor. Összesen: 117 kor.

Ajándék útján: A magyar földrajzi intézet ajándéka: Magyarország teljes címere 8 drb. Fogadja a jótékony adakozó az intézet hálás köszönetét.

e) Filológiai múzeum és művészeti könyvtár.

a) Hamza Géza, törvészki elnök úr ajándéka: egy ércből való musagetes 10 kor. értékben.

b) Baksay József tanár úr ajándéka: filológiai múzeumok részére árjegyzék-gyűjtemény és pedig Bruckmanns Pigmentdrucke:

1. der Gemäldegalerie
im Rijksmuseum zu Amsterdam;
2. der herzoglichen Gemälde-Galerie
in Braunschweig;
3. nach Gemälden alter Meister auf der Ausstellung zu Brügge 1902.
(Exposition des Primitifs Flamands);
4. der Königlichen Gemälde-Galerie
in Dresden;
5. nach Gemälden alter Meister auf der Kunsthistorischen Ausstellung zu
Düsseldorf 1904.;
6. der Gemälde-Galerie des städelschein Kunstinstitutes
in Frankfurt a M.;
7. der Gemälde des Provincialmuseums und des Kestnermuseums
in Hannover;

8. der Königlichen Gemälde-Galerie Mauritshuis im Haag und der durch den dortigen Kunstverein im Jahre 1903. veranstalteten Ausstellung Alter Porträts ;
9. der Königlichen Gemälde-Galerie Rijksmuseum in Amsterdam sowie der Sammlung Steengracht in Haag ;
10. der Grossherzoglichen Gemälde-Galerie in Karlsruhe ;
11. der Kgl. Alten Pinakothek in München ;
12. der Gemälde-Sammlung der Königl. neuen Pinakothek in München ;
13. Bruckman's Pigmentdrucke, Verzeichnis einer Auswahl in München.
14. Bruckmanns Photographische Originalaufnahmen der Meisterwerke der Königl. Glyptothek und Wandbilder antiker Plastik in München.
15. Kurze Beschreibung des kgl. Museums für Abgüsse klassischer Bildwerke in München.
16. Kurzer Katalog der Glyptothek König Ludwig's I. zu München, von A. Furtwängler. München, Kgl. Hof-Buchdruckerei Kastner & Callwey.
17. Führer durch das K.-Antiquarium zu München.
18. Sammlung von Original-Aufnahmen klassischer Denkmäler der Baukunst, Plastik und Malerei in unveränderlichen Bromsilber-Photographien. Verlag der Münchener Lehrmittelhandlung Wilh. Plessmann in München.
19. Kunstsalon von Josef Windhager, München. Katalog über antike imitierte Gyps-Abdüsse von plastischen Meister-Werken aller Zeiten. Összesen 20 kor. értékben.

f) Érem- és régiség-gyűjtemény.

Az intézet érem- és régiség-gyűjteményét gyarapították a tanulók közül: Schwepler János V. A. 1 drb (rp.), Lőrinczy Endre VII. 1 drb (ep.), Kottek Richárd V. A. 6 drb (4 drb rp., 2 ep.), Rex Ernő V. A. 1 drb (ep.), Szamek Andor V. B. 3 drb (2 drb rp. 1 drb ep.), Oláh Venczel 2 drb (np.), Hevesi Iván IV. B. 2 drb (rp.), Roboz László V. A. 1 drb (ep.) Ezeken kívül többen adtak 18 drb rézpénzt, 4 drb ezüstpénzt és 1 drb nikkel-

pénzt több-kevesebb értékben. Szaporodott gyűjteményünk 9 drb Kossuth-bankóval. Van az éremtárban 2201 drb érem és 174 drb papírpénz. A jótékony adakozók fogadják az intézet hálás köszönetét.

g) Ének- és zeneszerek.

Az énekszerek ez idei gyarapodása vétel útján: hangjegyek 20 kor. értékben. - A zeneszerek gyarapodása: 1 castagnette 5 kor., 1 tambourin 6 kor., egy triangel 4 kor. Összesen: 15 korona. Hangjegyek 70 korona értékben.

Könyvtárak.

a) Tanári könyvtár.

Kimutatás a tanári könyvtár gyarapodásáról az 1907—8. iskolai évben.

I. Hittudomány.

1. *Könyvek*: Hoek János: Krisztus iskolája. Bpest, 1904. — Mihályfi Ákos dr.: A túlvilág. Bpest, 1904. — Ruschek Antal dr.: Betegségünk, orvosságunk, Bpest, 1894. — Szuszay Antai: Apologetika, vagyis a róm. kat. hit alapjainak rendszeres védelme. Győr, 1907.

2. *Tudományos folyóiratok*: Religio. Szerk. Dudek János dr. — Hittudományi Folyóirat. Szerk. Kiss János dr.

II. Magyar nyelv és irodalom.

1. *Könyvek*: Acsay Ferenc: A prózai műfajok elmélete, Bpest, 1889. — Barabás Ábel: Petőfi. Bpest. 1907. — Berze Katona: Népmesék Heves- és Jásznagykúnszolnok megyéből. Bpest, 1907. — Br. Kemény Zsigmond: Forradalom után. Még egy szó a forradalom után. Bpest, 1908. — Kosuth Lajos összes munkái I—XII. kötet. Bpest, 1880—1906. — Petőfi Sándor összes költeményei, díszes emlékkiadás, 2 kötet. Bpest, 1907. — Salamon Ferenc: Dramaturgiai dolgozatok 2 kötet. Bpest, 1907. — Szinnyei József: Magyar írók élete és munkái XII. kötet. Bpest, 1908. — Váczy János dr.: Kazinczy Ferenc levelei. Bpest, 1907. Both Ferenc: Telegdi Miklós élete és művei. Szeged, 1899. — Both Ferenc dr.: Nemzeti ébredés 1790-ben. Szeged, 1908. (*A szerző ajándéka.*)

2. *Tudományos folyóiratok és szakközlönyök*: Akadémiai Emlékszemlék, XIII. 5—9. — Akadémiai Értesítő. Szerk. Heinrich Gusztáv

— Budapesti Szemle. Szerk. Gyulai Pál. — Erdélyi Múzeum. Szerk. Erdélyi Pál. — Értekezések a nyelv- és széptud. köréből. Szerk. Szinnyei József, XIX. 10; XX. 1—7. — Irodalomtörténeti közlemények. Szerk. Szilády Áron. — Képes Folyóirat. Szerk. Hoitsy Pál. — Magyar Nyelv. Szerk. Szily Kálmán. — Magyar Nyelvőr. Szerk. Simonyi Zsigmond. — Nyelvtudományi Közlemények. Szerk. Szinnyei József.

III. Klasszika filológia.

1. *Könyvek*: Burián—Pozder: P. Terentii Adelphoe. Bpest, 1882. — Csengeri János: Propertius elegiái. Bpest. 1897. — Halm: Corn. Taciti Germania, Agricola, Dialogus, Lipsiae. (2 pld.) — Halm: Corn. Taciti Historiae libri I—V. Lipsiae. (2 pld.) — L. Müller: Propertii elegiae. Lipsiae. (3 pld.) — L. Müller: M. Tullii Ciceronis orationes Lipsiae. (4 köt., 3 pld.) — L. Müller: Alb. Tibulli libri I—IV. Lipsiae. (3 pld.) — L. Müller: Titi Livi ab urbe cond. libri I—III. Lipsiae (3 pld.)

2. *Tudományos szakközlöny*: Philológiai Közölny. Szerk. Császár Elemér és Láng Nándor. — Revue des Deux Mondes. François Buloz. Paris.

IV. Német nyelv.

Petz Gedeon, Magyarországi német nyelvjárások: 1. Gréb Gyula: A szepesi felföld német nyelvjárása. Bpest, 1906. — 2. Hajnal Márton: Az isztiméri német nyelvjárás hangtana. Bpest, 1906. — 3. Kräuter Ferenc dr.: A niczkylfalvai német nyelvjárás hangtana. Bpest, 1907. — 4. Schäffer Illés: A kalaznói német nyelvjárás hangtana. Bpest, 1908.

V. Bölcsészet, neveléstan, művészet.

1. *Könyvek*: Beóthy Zsolt: A művészetek története II. köt. Középkor. Bpest, 1907. — Bourdeau I.—Fredericzy M.—Irmei: A jelenkori gondolkozás mesterei. Bpest, 1907. — Déri Gyula: A magyar University Extension és előkészítő intézményeinek évkönyve 1905—6. évről. Bpest, 1907. (*A nm. vall.- és közokt. min. ajándéka.*) — Magyarország műemlékei 2 kötet, diszmű. Szerk. Forster Gyula br. Bpest, 1905—6. (*A műemlékek orsz. bizottságának ajándéka.*) — Schneller István: Paedagógiai dolgozatok II. kötet. — Schütz Antal dr.: Kezdet és vég a világfolyamatban. Bpest, 1907. — Társadalomtudományi Könyvtár I—VIII. kötet. Szerk. a „Huszadik Század.” Bpest 1903—8.

2. *Tudományos folyóiratok és szakközlönyök*: Az Orsz. Paed. Könyvtár és Tanszermúzeum Hiv. Értesítője. — Értekezések a társad. tu-

domány köréből. Szerk. Pauer Imre dr. XIII. 9. — Gyakorlati Paedagógia. Szerk. Madzsar Gusztáv. — Hivatalos Közlöny. — Néptanítók Lapja. — Magyar Középiskola. Szerk. Andor József és Prónai Antal dr. — Magyar Paedagógia. Szerk. Fináczy Ernő dr. és Veszely Ödön dr. — Magyar Társadalomtud. Szemlé. Szerk. Palágyi Menyhért. — Orsz. Középiszkolai Tanáregyesületi Közlöny. Szerk. Lévy Ede dr. — Lehrproben u. Lehrgänge. Dr. Fries u. dr. Menge, Halle. — Zeitschrift f. d. österr. Gymn. I. Huemer, E. Hauler, H. v. Arnim, Wien. — Literarisches Zentralblatt für Deutschland. Dr. Ed Zarncke, Leipzig.

VI. Történelem, földrajz.

1. *Könyvek*: Dunay János dr.: Úti emlékeim Olaszországból. Szatmárnémeti, 1907. (*A szerző ajándéka.*) — Erdélyi László dr.: Magyarország társadalmi XI. század törvényeiben. Bpest, 1907. — Escott: A mai Anglia III. kötet. (Ford. György Endre.) Bpest, 1907. — Marczali Henrik: Az 1790—91. országgyűlés I—II. köt. Bpest, 1907.

2. *Tudományos folyóiratok és szakközlemények*: Archaeologiai Értesítő, XXVII. 3—5.; XXVIII. 1—2. Szerk. Hampel József. — Erdély. Szerk. Merza Gyula. — Értekezések a történeti tudományok köréből. Szerk. Pauer Imre dr. XXI. 5—6., XXII. 1—2. — Földrajzi Közlemények. Szerk. Cholnoky Jenő dr. — Délmagyarország. Szerk. Domokos László dr.

VII. Természettudományok.

1. *Könyv*: A műveltség könyvtára V. kötet: Az élők világa. Növény- és Állatország. Szerk. Entz Géza és Mágócsy Dietz Sándor. Bpest, 1907.

2. *Tudományos folyóiratok és szakközlemények*: Állattani Közlemények. Szerk. Entz Géza és Soós Lajos. — Növénytan Közlemények. Szerk. Klein Gyula és Tuzson János. — Állatvédelem. Kiadja: Az Orsz. Állatvédő Egyesület.

VIII. Mennyiségtan, természetfilozófia.

1. *Könyvek*: Dr. Aug. Blind: Lehrbuch der Gleichungen des II. Grades mit einer Unbekannten. Bremerhaven, 1890. — Dr. A. Kleyer: Lehrbuch der Potenzen und Wurzeln. Stuttgart, 1884. — Dr. A. Kleyer: Lehrbuch der Zinseszins- und Rentenrechnung. Bremerhaven, 1885. — Dr. A. Kleyer: Lehrbuch der arithmetischen und geometrischen Progressionen.

Bremerhaven, 1884. — Hoitsy Pál: Az égi mozgások elméletének néhány fejezete. Bpest, 1907. (*A szerző ajándéka.*) — Pintér Pál: Kémiai praktikum. Debrecen, 1907.

2. *Tudományos folyóiratok és szakközlönyök*: Annalen der Physik. W. Wien u. M. Planck-Leipzig. — Magyar Chemiai Folyóirat. Szerk. Than K., Ilosvay L. — Mathem. és Természettud. Értesítő. Szerk. König Gyula. XXV. 2—5. Mathem. és Természettud. Közlemények. Szerk. Lengyel Béla dr. XXIX. 3—4. XXX. 1—2. — Természettudományi Közönlöny. Szerk. Wartha V., Gorka S., Ilosvay Lajos. — Zeitschrift f. mathem. u. naturw. Unterricht. Dr. H. Schotten. Leipzig u. Berlin.

IX. Vegyesek.

1. *Könyvek*: A magyar szt. Korona országainak Helységnévtára. Bpest, 1907. — Réthy László dr.: Corpus Nummorum Hungariae. Magyar egyetemes éremtár. II. kötet. Vegyesházi királyok kora. Bpest, 1907. — Schunda V. József: A cimbalom története. Bpest, 1907. (*A szerző ajándéka.*)

2. *Folyóiratok*: Akadémiai Almanach 1908. — A Rajz. Szerk. Sziklás Adolf. — Herkules. Szerk. Porzsolt Jenő és Kálmán. — Jó egészség. Szerk. Nagy Albert dr. — Tornaügy. Szerk. Maurer J. és Szafka M.

A tanári könyvtár gyarapodása a folyó iskolai évben:

I. *Vétel útján*: 1. önálló szakmunka 44 mű, 76 kötet, 412 kor. 48 fillér értékben; 2. tudományos folyóirat 33 mű, 42 kötet, 436 füzet, 446 kor. értékben. Az akadémiától: 1. önálló szakmunka 3 mű, 4 kötet, 14 kor. értékben; 2. tudományos folyóirat 10 mű, 40 füzet, 20 kor. értékben.

Összesen 91 mű, 122 kötet, 476 füzet, 892 kor. 48 fillér értékben.

II. *Ajándék útján*: 5 mű, 6 kötetben, 50 kor. értékben.

A tanári könyvtárban a múlt évben volt 3695 mű, 5113 kötet, 23,464 kor. 47 fillér értékben. A folyó iskolai évi gyarapodás: 96 mű, 128 kötetben, 476 füzetben; 942 kor. 48 fillér értékben. Eszerint a tanári könyvtár állománya az 1907—8. iskolai évben: 3791 mű, 5241 kötet, 24,406 kor. 95 fillér értékben.

b) Ifjúsági könyvtár.

1. Az *önképzőköri könyvtár* a lefolyt iskolai évben vétel útján a következő művekkel gyarapodott: Szuszay: Hitvédelem 4:50 kor.; Vargha: Szent Imre 1:40 kor.; Karácsonyi: Szent Imre 1:20 kor.; Mártonffy: Hogyan kell szavalni 2 kor.; Szabolicska: Magam ösvényén 2:50 kor.; Katona: Petrarca 2:50 kor.; Ferenezi: Csokonai 2:50 kor.; Radó: Dante 2:50 kor.; Juhász Gyula költeményei 2 kor.; Ady: Vér és arany 3 kor.; Demény: Szt. Erzsébet melódráma 3 kor.; Czinka Panna melódráma 4 kor.; Dante: a pokol 4 kor.; Pintér: Khémiai praktikum 4 kor.; Bordeau: A jelenkori gondolkozás nagymesterei 3 kor.; Eskott: A mai Anglia 4 kor.; Marcali: Az 1790—91. országgyűlés 10 kor.; Szavalókönyv 2 kor.; Erdélyi: Petőfi emlékének 1 kor.; Márki: Magyar történeti életrajzok 8 kor.; Reéz P. A hegyek mögöl (3 kötet) 6 kor.; Kiss József költeményei 3 kor.; Nagy: Századok 10 kor.; Akadémiai értesítő 9 kor.; Philologiai közlöny 10 kor.; Természettudományi közlöny 16 kor.; Kossúth sírjánál, kép 6 kor.; Gyarapodás 22 kötet, 50 füzet, 1 kép 77 korona 10 fillér értékben.

2. Ifjúsági nagyobb és kisebb könyvtár gyarapodása:

a) *Vétel útján*: Mikszáth Kálmán: Beszterce ostroma; A beszélő köntös; A gavallérok; Pernye; Magyarország lovagvárai; Pipacsok a búzában; Urak és parasztok; A tekintetes vármegye; A két koldúsdíák; Tót atyafiak, Prakovszky; Tavaszri rügyek; Nemzetes uraimék; Az apró gentry és a nép; Hathánghy Menyhért; Club és folyosó; Az eladó birtok; Kísérlet Lublón; Az új Zrinyiász; Szent Péter esernyője; Kuthy Lajos: Hazai rejtelmek; Vas Gereben: Nagy idők, nagy emberek; Dóczy Lajos: Carmela; Justh Zsigmond: Fuimus; B. Podmaniczky Frigyes: Az alföldi vadászok tanyája; Degré Alajos: A számüzött leánya; Toldi István: Anatole; Rákosi Jenő: A legnagyobb bolond; Bródy Sándor: A nap lovagjai; Sienkievicz Henrik: Keresztes lovagok; Andor József: Elbeszélések; Modern magyar festőművészek; dr. Czirbusz Géza; Magyarország a XX. sz. elején; Vas Gereben: Pörös atyafiak; Baksay Sándor: Pusztai találkozás; Wohl Stefánia: Aranyfiú; Rákosi Viktor: Elnémult harangok; Galambos Pál naplója; Humoros elbeszélések; Humoreszkek; Polgárháború; Kóborlások; Bujtogatók; Elbeszélések és tárcák; Korhadt fakeresztek; Falu, meg a város; Emmy; Herczeg Ferenc: Kéz kezét mos; A honszerző; Simon Zsuzsa; A Gyurkovicsfiúk; Mutamur; Arianna, Gyurka és Sándor; Idegenek között; A Gyurkovics-leányok; Napnyugati mesék; Andor és András; Szabolcs házassága; Egy leány története; Elbeszélések; Déryné ifjasszony; Az első fecske; Bizanc; Pogányok; A dolovai nábob lánya; Fenn és lenn; Kipling: Dsunget könyve; Dickens: Dombey és fia; Troist Olivér; Gaal Mózes: Két diák leveretése; Kipling: Történetek az őserdőből; Malonyai Dezső: A Nilus országa; Mark

Twain: Tom és Huck kalandjai; Tamás úrfi csinyjei; Huckleberry Fiúk kalandjai; Dickens: Kopperfild Dávid; May Károly: A sivatagon keresztül. Jókai: Népvilág; Egy az Isten; A kőszivű ember fiai; Fekete gyémántok; Egy magyar nábob; Kárpáti Zoltán; Az arany ember; Erdély aranykora; Szegény gazdagok; Hétköznapiak; Török világ Magyarországon; Janicsárok végnapjai; A fehér rózsa; Szeretve mind a vérpadig; Az én életem regénye; Beöthy Zsolt: Kálozdy Béla; Jósika Miklós báró: Abafi; Fáy András: Bélteky ház.

Az ifjúsági könyvtár gyarapodása a lefolyt iskolai évben vétel útján 96 mű 110 kötetben.

b) *Ajándék útján*: Tallián Jenő IV. A) oszt. tanuló ajándékából: Bret Harte: A három pajtás; Pajeken—Győri: Messze Nyugaton. Elbeszélések Észak- és Délamerikából; Farkas Emőd: Egy rossz fiú története: Donászy Ferenc: Öserdőkön, tengereken. Löwy Henrik III. A) oszt. tanuló ajándékából: Christián—Győry: Tamás bátya kunyhója; Verne: A Jég-szfinksz 2 kötet; Colon Fernand: Columbus Kristóf élete és Amerika felfedezése; Gorkij Maxim: Éjjeli menedékhely.

Rajztábla, $\frac{1}{2}$ íves, teljes felszerelés	K. f. 4.—
Rajzeszköz	3.—
Veszprémi, Magyar helyesírás	—70

NEGYEDIK OSZTÁLY.

Gerely, Róm. kath. szertartás-tan, nagy kiad.	1.80
Bartha—Prónai, Stiliztika	3.20
Arany-Lehr, Toldi, 12. kiad.	1.60
Szemák, Német nyelv, olv. és gyak., II. r. 2. kiad.	1.80
Pirchala, Latin nyelvtan, 10. kiadás	1.80
Pirchala, Latin olvasókönyv, I. és II. köt., 4. kiadás	5.40
Jászai, Magyarország. tört. IV. o. Ormándy Növénytan	2.—
Suták, Algebra 3. kiad.	3.50
Gerevich, Constr. planimetria 2. kiad.	2.40
Zsaskovszky, Énekkönyv	2.60
Rajztábla, $\frac{1}{2}$ íves-teljes felszer. Rajzeszköz	4.—
Veszprémi, Magyar helyesírás	3.—
	—70

ÖTÖDIK OSZTÁLY.

Titz, Hittan, 3. kiad.	—80
Négyesy, Rhetorika 3. kiad.	3.20
Szemák, Német nyelv-, olvasó-és gyakorló II. r. 2. kiad.	1.60
Zsámboki, Ciceronis Orat. de imp. Gn. Pomp., 2. kiad.	—80
Geréb, Ciceronis Oratio pro Archia	—60
Cserép, szemelv. Ovid. műveiből	1.60
Cserép, Római régiségek, 5. k.	3.20
Maywald, Görög nyelvtan, 5. k.	2.80
Maywald, Görög gyakorló és olv. I. r. 3. kiad.	1.80
Szölgyémy, Világtört., I. rész 2. kiad.	2.40
Kogutovicz, Tört. atlasz., I. füzet	2.—
Ormándy, Állattan	4.25
Suták, Algebra 3. kiad.	2.40
Lóky, Geometria I. r.	3.20
Zsaskovszky, Énekkönyv	2.40
Veszprémi, Magyar helyesírás	—70
Prónai, Magyar szavalókönyv	2.60

Azok részére, kik görög nyelvtant nem tanulnak.

Badics, Magy. irod. olv., I. r. 3. kiad.	K. f. 2.20
Schill, Görög régiségek, 3. kiad.	2.80
Csengeri, Homeros Iliása, 2. kiadás	2.80
Gyomlay, Homeros Odisseiája 2. kiad.	2.40
Geréb, Szemelv. Herodotosból 2. kiad.	1.50

HATODIK OSZTÁLY.

Titz, Erkölcsstan	1.60
Négyesy, Poetika	3.20
Shakespeare, Coriolánus (Névy) 4. kiad.	1.20
Szemák, Német olv., III. r. 5. kiad.	3.40
Bartal-Malmosi, Livius XXI—XXII. könyv. 4. k.	1.80
Cserép, Vergilii Aen. szemelv. 2. kiad.	2.—
Cserép, Római régiségek, 5. k.	3.20
Maywald, Görög nyelvtan, 5. k.	2.80
Maywald, Görög olvasó, II. r. 4. kiad.	2.50
Szölgyémy, Világtört. II. r. 3. kiad.	2.60
Kogutovicz, Tört. Atlasz, II. f.	2.—
Ormándy, Ásványtan kémiaiával	3.60
Suták, Algebra, II. r. 2. kiad.	2.—
Lóky, Geometria I. r.	3.20
Lutter, Szorszámi és szögmért. számok, 13. kiad.	2.40
Zsaskovszky, Énekkönyv	2.40
Veszprémi, Magyar helyesírás	—70
Prónai, Magyar szavalókönyv	2.60

Azok részére, kik görög nyelvtant nem tanulnak.

Badics, Magy. irod. olvasó II. r. 3. kiad.	1.80
Schill, Görög régiségek, 3. kiad.	2.80
Sophokles, Antigone (Csiky)	1.—

HETEDIK OSZTÁLY.		K f.	
Titz, Egyháztörténelem. Újkiadás	2.—	Jebb, A görög irod. tört 5. kiad. 1.80	
Váczy, Magy. irod. tört. I. r. 2. kiad.	4.80	Földi, Demosthenes beszédei 1.20	
Szinnyei, Magyar nyelv. 6. kiad.	1.—	Schill, Görög régiségek, 3. kiad.	2.80
Szele, Hermann und Dorothea 2. kiadás	—60	NYOLCADIK OSZTÁLY.	
Schiller-Heinrich, Wilhelm Tell 4. kiad.	1.20	Schütz, Apologetika	—.
Szemák, Ném. olvasó, IV. r. 5. kiad.	3.20	Váczy, Magy. irod. tört. II. r. 2. kiadás	3.80
Bartal-Malmosi, Sallustius	1.40	Szele, Iphigenia aul Tauris	1.—
Dávid, Ciceronis Orat. Selectae 2. k.	1.60	Szemák, Ném. olvasó IV. r. 5. k.	3.20
Cserép, Vergilii Aen. szemelv. 2. kiad.	2.—	Gyomlay, Szemelv. Tacitus műveiből 2. kiad.	2.40
Cserép, Római régiségek, 5. k.	3.20	Bartal Malmosi, Horatii Carm., I. és II. r. 2. kiad.	3.20
Dávid, Herodot. szemelv. 4. k.	1.80	Cserép, Római régiségek, 5. k.	3.20
Csengery, Homeros Odysseiája, 3. kiad.	2.80	Szamosi, Plató Sokrates védelme	1.60
Maywald, Görög nyelvtan, 5. k.	2.80	Csengeri, Homeros Iliása, 3. k.	3.60
Szölgvényi, Világt. III. r. 3. kiad.	2.60	Maywald, Görög nyelvtan, 5. k.	2.80
Kogutovicz, Történeti atlasz, III. füzet.	2.—	Jászai, Magyarország oknyomozó története	3.40
Vörös, Természettan	4.50	Vörös, Természettan	4.50
Suták, Algebra, II. r. 2. kiad.	2.—	Suták, Algebra, II. r., 2. kiad.	2.—
Lóky, Geometria, II. r.	2.40	Lóky, Geometria, II. r.	2.40
Lutter, Szorsz. és szögmért. számok, 13. kiad.	2.40	Lutter, Szorsz. és szögmért. számok 13. kiad.	2.40
Zsaskovszky, Énekkönyv	2.40	Szitnyai, Lélekt. és Logika, 4. k.	2.80
Veszprémi, Magyar helyesírás	—70	Zsaskovszky, Énekkönyv	2.40
Prónai, Magyar szavalókönyv	2.60	Veszprémi, Magyar helyesírás	—70
		Prónai, Magyar szavalókönyv	2.60
<i>Azok részére, kik görög nyelvtant nem tanulnak.</i>		<i>Azok részére, akik görög nyelvtant nem tanulnak.</i>	
Badics, Magy. irod. olv. III. r. 3. kiad.	3.—	Alexander, Platon és Aristoteles 4. kiad.	3.—
Szilasi, Thukydides 2. kiad.	3.80	Schill, Görög régiségek, 3. kiad.	2.80
		Jebb, A görög irodalom tört. 5. kiad.	1.80

Értesítés a jövő 1908—1909. tanév megnyitásáról.

A jövő tanévre a beíratások szeptember hó 1., 2., 3. és 4. napján történnek. A felvétel szabályai a következők:

I. A jelentkezés ideje.

A tanintézetnek eddig fennállott párhuzamos osztályait a szükséghez képest a jövő 1908—1909. tanévre is fenntartjuk, vagyis 3 első, 2 második, 2 harmadik, 2 negyedik, ha a szükség kívánja, 2 ötödik osztály lesz; a három felső osztály azonban továbbra is párhuzamosak nélkül marad.

Az 1883. évi XXX. t.-c. értelmében ezen osztályok mind-egyikébe 60 tanuló vehető föl s a helybeliek a fölvételnél előnyben részesülnek. Ebből kifolyólag:

1. Szeptember hó 1-én és 2-án csak helybeliek iratkozhatnak be.

2. Szeptember hó 3-án és 4-én vidékiek.

3. A jelentkezés sorrendje:

a) Helybeliek: 1-én d. e. az I. oszt., d. u. 3—5 óráig a II. és 5—6 óráig a VIII. oszt. — 2-án d. e. 8—10 óráig a III., 10—11 óráig az V. és 11—12 óráig a VI. oszt., d. u. 3—5 óráig a IV. és 5—6 óráig a VII. oszt.

b) Vidékiek: 3-án d. e. 8—10 óráig az I. oszt., 10—12 óráig a II. oszt., d. u. 3—4 óráig a III., 4—5 óráig a VI. oszt.

— 4-én d. e. 8—9 óráig a IV., 9—10 óráig az V., 10—11 óráig a VII. és 11—12 óráig a VIII. oszt.

Valamint a helybeliek a vidékiek fölött, úgy azon vidékiek, kik már előbb is e tanintézet növendékei voltak, az újonnan jelentkezők fölött a fölvételnél elsőbbséggel bírnak.

A magántanulóknak is már a tanév elején kell jelentkezniök.

II. A bemutatandó okmányok.

1. A gimnázium első osztályába csak oly tanuló vehető föl, ki a 9-ik évét betöltötte s 12 évnél nem idősebb, mely körülmény hiteles születési bizonyítvánnyal igazolandó; a róm. katólikusok keresztlevelüket is kötelesek bemutatni.

2. Az ismeretek mértékére nézve megkívántatik, hogy a tanuló a népiskola 4-ik osztályának tananyagában kellő jártassággal bírjon s erről hiteles iskolai bizonyítványt mutasson föl.

3. A beírásra *szülői*, vagy ezek megbizottja *kíséretében jelentkezik a tanuló* az igazgatóságnál s itt fölmutatja az előbbi tanévről szóló *iskolai bizonyítványát*, továbbá születési okmányát s szabályszerű *orvosi bizonyítványt* a sikeresen megtörtént *első himlőoltásról* s ha a tanuló 12 éves, az *újraoltásról*. *Míg a tanuló ezen okmányokat be nem mutatja, addig magát az intézetbe véglegesen fölvettnek nem tekintheti.*

Az V. osztályba belépő tanuló szülője, illetőleg gyámja köteles kijelenteni, vajjon fia, illetőleg gyámoltja az 1900. évi XXX. t.-c. értelmében a görög nyelvet, avagy az idézett t.-c. által meghatározott más tantárgyakat fogja-e tanulni.

III. A tandíjak.

Szeged szab. kir. város köztörvényhatósága 1904. évi 402. sz. határozatával a fölvételi- és tandíjakat a következőkben állapította meg:

A beíratkozáskor a helybeli tanuló 4 K, a vidéki 8 K felvételi díjat fizet. *Ezen díj minden tanulóra nézve kötelező s az alól fölmentésnek helye nincs.*

Helybelinek tekintendő azon tanuló, akinek szülei vagy gyámja Szeged város adófizető polgára.

A felvételi díjon kívül minden rendes és magántanuló minden iskolai évben köteles tandíjat fizetni; és pedig: a helybeliek 40 kor., a vidékiek 60 kor.-t.

A tandíjat 4 részletben lehet fizetni: az első negyedrészt a beíratáskor, a másodikat november 8-ig; a harmadikat február 8-ig; a negyediket április 8-ig, *de egyszerre, vagy félévi részletben is lefizethető.* A nyugtatóványokat a tandíjkezelő állítja ki. Ezek gondosan megőrzendők és kétes esetekben előmutatandók.

Szegénysorsú, de jó magaviseletű és előmenetelű növendék tandíjmentességért folyamodhatik. *A folyamodványok Szeged szab. kir. város tanácsához intézendők s a gimnáziumi igazgatóságnál nyújtandók be legkésőbb szeptember hó 19-ig.* Azontúl csak a tanév második felére kérelmezhető a tandíjmentesség, időközben beállott változások alapján, február 1-ig.

A folyamodványhoz *szegénységi bizonyítvány* melléklendő, melynek egy évnél nem szabad régiebbnek lennie, továbbá jó előmenetelről szóló *iskolai bizonyítvány.*

Az I. osztályba belépő tanulók *csak az I. félévi* gimnáziumi *Értesítő* alapján tarthatnak igényt tandíjmentességre, eziránt való kérvényüket azonban ők is a beíratás alkalmával tartoznak benyújtani.

IV. Segélyezés.

Szegénysorsú, legalább elégséges előmenetelű és jó magaviseletű tanulók írásbeli kérelemre az intézet kebelében fennálló ifjúsági segélyező-egyesület könyvtárából könyvsegélyt kaphatnak. Kérvényeiket aug. 26-ától szept. 1-éig kell beküldeni az egyesület felügyelőjének.

V. Javító és pótló vizsgálatok.

Hogy mind a helybeli, mind a vidéki illetőségű tanulók a főntebb kitűzött időben jelentkezhessenek a fölvételre, a fölvételi, javító és pótló vizsgálatok idejéül úgy a helybeliek, mint a vidékiek részére augusztus hó 31-ik napja délelőtt 8—12-ig

tüzetik ki. A magánvizsgálatokat aug. hó 30-án délelőtt és 31-én tartjuk.

Javító és pótló vizsgálatokra bocsáttatnak :

1. Oly egy tantárgyból bukott tanulók, kiket erre a tanári testület zárértekezletli ítélete följogosít, mely körülmény az iskolai bizonyítványban már jelezve van.

2. A két tantárgyból bukkottak közül azok, kik erre a szegedi tankerület főigazgatóságától külön engedélyt nyertek. Ezen engedély iránti kérvények 1 koronás bélyeggel ellátva s iskolai bizonyítvánnyal és évközi Értesítővel fölszerelve a tankerületi főigazgatósághoz intézendők s *julius hó 10-éig* a gimnáziumi igazgatósághoz benyújtandók.

3. Pótló vizsgálatra igényt tarthatnak azon tanulók, akik a tanév végén tartott osztályvizsgálatokon orvosi bizonyítvánnyal már akkor igazolt betegség miatt nem jelenhettek meg, ha egyébként a tanév folyamán rendszeren járhattak az előadásokra. Sem a javító, sem a pótló vizsgálatért díj nem fizetendő.

Szeptember hó 5-én d. e. 8 órakor kezdjük meg a tanévet a Szentlélek ünnepélyes segítségül hívásával.

A vidéki szülők és gyámok a gyermekeik részére fölfogadandó szállás iránt az igazgatóságnál tudakozódhatnak.

Figyelmeztetjük a szülőket és tanulókat, *hogy ódon könyvek vásárlásától óvakodjanak, vagy legalább is nagy körültekintéssel járjanak el: a használandó tankönyvek jegyzékében jelzett kiadásokra figyelemmel legyenek; elrongyolódott, nem eléggé tiszta könyvek károsak a tanulók előmenetelére és egészségére. Figyelmeztetjük továbbá a tanulókat arra is, hogy az iskolai fegyelmi szabályok a nagy szünet tartama alatt is kötelezők s így azokhoz szigorúan alkalmazkodni tartoznak.* Azon tanuló, aki ez ellen vét, a következő tanévben fölvételre nem számíthat.

Szegeden, 1908. június hó 29-én.

Szinger Kornél,
főgimn. igazgató.

TARTALOM.

	Oldal
A középiskola aktuális kérdései. Szinger Kornél	3
Tanulmányi kirándulások. Babos Dezső	16
Adatok a főgimnázium történetéhez az 1907—1908. tanévben.	
A) Az intézet állapota	38
B) Az intézet működése	43
C) Általános ügyek	46
D) Felsőbb hatóságoktól érkezett fontosabb leíratok	50
E) Ifjúsági segélyző-egyesület	51
F) Önképzőkör	53
G) Gyorsírókör	61
H) A főgimnázium ösztöndíjas és jutalmazott tanulói az 1907—1908. tanévben	
a) Ösztöndíjasok	66
b) Az intézet jutalmazott tanulói az 1907—1908. tanévben	67
Tanári kar:	
A) A kötelezett tantárgyak tanárai	70
B) A más vallású tanulóknak az intézeten kívül álló hitoktatói	73
C) A nem kötelezett tantárgyak tanárai	73
Előadott tananyag	74
Írásbeli dolgozatok	82
A tanulók előmenetele:	
A) A kötelezett tantárgyakban	85
B) A nem kötelezett tantárgyakban	112
A sorozalban használt érdemjegyek fokozata	120
Rövidítések jelentménye	120
Játékdélutánok	121
Tornaverseny	121
Statisztikai kimutatások:	
I. A tanulók általános áttekintése	125
IIa) A tanulásban tett előmenetel	128
IIb) A tanítás eredménye összefoglalva	129
III. Az 1907—1908. tanévi érettségi vizsgálatok eredménye	130
IV. Az egész tanév alatt beírt tanulók illetőségének kimutatása megyék szerint az 1907—1908. tanév végén	131

Szertárak :	Olda
a) Természettani szertár	132
b) Természettudományi szertár	132
c) Vegytani szertár	133
d) Történelmi és földrajzi szertár	133
e) Filológiai múzeum és művészeti könyvtár	133
f) Éremtár és régiséggyűjtemény	134
g) Ének- és zeneszerek	135
Könyvtárak :	
a) Tanári könyvtár	136
b) Ifjúsági könyvtár	140
Az 1908—1909. tanévben használandó tankönyvek jegyzéke	142
Értesítés a jövő 1908—1909. tanév megnyitásáról	145

